

ВЕЛИКДЕНЬ – ЦЕ ЖИТТЯ СВІТАНОК, «СВІТАНОК» – ЦЕ МИСТЕЦТВА РАНОК!

Це була «генеральна репетиція» перед Великоднем. Керівниця театральної студії «Світанок» Алла Петрова презентувала виступ своїх вихованців приблизно такими словами: «А зараз ми покажемо, як треба вітатися, як треба веселитися на Великдень. Але це вже, – прийшовши з церкви і скуштувавши свяченої паски».

Подальші події відбуваються то в українській хаті, якою стає сцена, то, ймовірно, десь на сонячній галявині. Ось середня група співає і танцює. Звучать пісні, що стали такими популярними в українському дитячому середовищі. Скільки разів я їх чула на різноманітних конкурсах та святах! «Одна калина за вікном, одна родина за столом...», «Граї, музико, граї!», «Дівчина, дівчина, юна весна...» – ці рядки одразу ж викликають ще не приспані сучасністю емоції, як і все інше: барвисті національні костюми, гарна бездоганна мова, якій могли б позздрити деякі викладачі-україністи.

Та тепер вже не позздрять: в Криму все це стало неактуальним. І все ж таки радію за дітей, бо для них, як і раніше, охоче відкриватимуть двері театральні ВНЗ, хіба що навчатися вони будуть не вдома, а «за кордоном». І відмінити це не зможе жоден референдум. А усе, що тепер відбувається на сцені, їм знадобиться в подальшому українському житті. І оці

висновки із розмови про вибір візерунка на рушнику – найкращий із них пропонує сама природа! – і продемонстровані тут українські традиції, що вже говорять про навички, які стосуються декламування й танцю.

«Сподіваюся, що наші традиції не порушаться, а культура буде присутньою і помітною, цікавою для інших народів» – це думка Алли Петрової, ймовірно, пов'язана з тими, хто залишиться жити в Криму. Дай-то, Боже. Бо хоч ми, власне, і завжди існували на правах діаспори, але офіційно не були переможеними, а в російському розумінні це особливий статус, який не залишає для людини помітних перспектив.

Та ось на сцену виходить молодша група – в житті цих дітей навряд чи щось суттєво змінилося. Вони співають і жартують, такі ж веселі, відкриті і ширі, як малеча в усьому світі.

(Продовження на 12-й стор.)

ДЗВІНОК ПУТІНУ...

ХТО ЗАХИСТИТЬ УКРАЇНЦІВ?

17 квітня новий гарант нової для кримчан конституції відповів на запитання росіян у прямому ефірі. Впродовж тижня за кількома безкоштовними телефонами (для кримчан окремі) можна було запитати у президента про наболіле або повідомити про щось важливе...

До цієї події готувалася і я, маючи примарну надію, що мої слова дійдуть якщо не до президента, то хоча б до когось із його клерків, і «добрий цар» таки дізнається, що творять його намісники у Криму. А ось і приблизний текст мого запитання:

«Шановний Володимире Володимировичу! На момент приєднання Криму до Росії українці, які становлять чверть його населення, мали тут 4 школи, у тому числі одну гімназію в Сімферополі на 43 російськомовних навчальних заклади. Подальшу освіту можна було здобути в Таврійському національному університеті. Поряд з російським був у Криму і український інформаційно-культурний центр. А ще – впродовж 20 років видавалася

одна україномовна газета на 360 російськомовних (статистика щодо останніх – початку двотисячних років). Тож не сказати, щоб так званий «Правий сектор» надто опікувався українізацією півострова.

Ви, Володимире Володимировичу, неодноразово заявляли в телеефірі, що від приєднання до Росії жодна людина в Криму не має нічого втратити. Але ж вже втратили або втрачаємо, причому цілий народ. Директора української гімназії звільнено і йде робота з перепрофілювання; з наступного навчального року буде ліквідована українська кафедра Таврійського університету; вже закрито український інформаційно-культурний центр; відімкнено усі українські телеканали, на ДТРК «Крим» практично не лишилося україномовних програм. Те, що частина етнічних українців у надії на краще життя проголосувала за входження Криму до складу Росії, ще не означає, що тієї миті вони назавжди відцуралися від рідного слова. Як же тоді сприйма-

ти заяву про одну із державних мов – українську, якщо вона реально повністю виключається із життя?».

Звернутися з цими словами до президента Росії я так і не наважилася, хоча надія на те, що вони могли б дати якийсь результат, згасла тільки в день прямого ефіру. Із двох з половиною мільйонів запитань Володимир Путін відреагував лише на 75 (за іншими даними – 81). На те, що решта буде розглядатися в робочому порядку, я сподівалася марно – вони залишилися без будь-якої реакції. Присвятивши відповідям 4 години, про внутрішні проблеми неосязної Росії президент говорив лише 13 хвилин. Решта часу була витрачена на ситуацію, пов'язану з приєднанням до Росії Криму та подіями в Україні. Серед іншого Володимир Путін «відкрив правду» про «зелених чоловічків», а його інтерпретація подій мало чим відрізнялася від вже звичних телевізійних версій, і місця надії, що погляд на кримське життя стане менш заангажованим, просто не лишилося.

То, можливо, варто запитання Володимире Володимировичу переадресувати комусь на кримському рівні, у всякому разі, з'ясувати мотивацію того, що тепер відбувається з осередками української освіти, культури та інформаційним простором?

Для початку завітала до інформаційно-культурного центру, де його працівники сиділи вже «на чомоданах». Про свої сумні перспективи вони довідалися лише напередодні і мусили одразу ж написати заяви на звільнення «за власним бажанням», хоча насправді такого не мав ніхто. В іншому разі, за версією керівни-

ка Центру Миколи Кузьміна, вони матимуть проблеми з поверненням трудових книжок і не зможуть стати на облік у центрі зайнятості.

Тим не менше, працівники ВІКЦу (а їх близько тридцяти) вирішили поборотися. Вони звернулися з листом до нинішнього в. о. губернатора Криму пана Аксьонова, розповідаючи про свою роботу, спрямовану на сприяння розвитку культури усіх народів Криму, та до організації профспілок, де їм пообіцяли підтримку.

Те, що керівник Центру у цьому питанні не є також потерпілою стороною, стало зрозуміло одразу ж. Тим більше, що від будь-якої розмови він категорично відмовлявся. Та все ж таки мені вдалося з'ясувати його позицію із перших вуст.

(Продовження на 4-й стор.)

КРИМСЬКА СВІТЛИЦЯ

ЗАСНОВНИКИ:
Міністерство культури і туризму України,
Всеукраїнське товариство «Просвіта» імені Тараса Шевченка,
Трудовий колектив підприємства «Об'єднана редакція газети «Кримська світлиця»

За вагомий внесок у справу українського національного відродження, розбудову та зміцнення Української держави редакція газети «Кримська світлиця» нагороджена медаллю Всеукраїнського товариства «Просвіта» «БУДІВНИЦІЙ УКРАЇНИ»

Головний редактор
Віктор КАЧУЛА

Газета зареєстрована Міністерством юстиції України
Регстраційне свідоцтво КВ № 12042-913ПР від 30.11.2006 р.
Індекс: 90269

Редакція не завжди поділяє думки авторів публікацій, відповідальність за достовірність фактів несуть автори.

Рукописи не рецензуються і не повертаються. Літсування з читачами - на сторінках газети.

Матеріали для друку приймаються в електронному вигляді. Редакція залишає за собою право скорочувати публікації і редагувати мову.

ТЕЛЕФОНИ:
головного редактора - (067) 650-14-22
(050) 957-84-40

АДРЕСА РЕДАКЦІЇ:
95006, м. Сімферополь, вул. Гагаріна, 5, 2-й пов., к. 13 - 14
e-mail: kr_svit@meta.ua
http://svitlytsia.crimea.ua

Віддруковано в ТОВ «МЕГА-Поліграф», м. Київ, вул. Марко Вовчок, 12/14, тел. (044) 581-68-15
e-mail: office@megapoligraf.kiev.ua
Тираж — 2000

ВИДАВЕЦЬ - ДП «Національне газетно-журнальне видавництво»
Генеральний директор Олександр БІЛАШ 03040, м. Київ, вул. Васильківська, 1, тел./факс (044) 498-23-65
Р/р 37128003000584 в УДКСУ у м. Києві МФО 820019
код ЄДРПОУ 16482679
E-mail: vidavnicтво@gmail.com
Розповсюдження, передплата, реклама: тел. +38(044) 498-23-64; +38 (050)310-56-63

УКРАЇНА НЕ ВИЗНАЄ АНЕКСІЮ КРИМУ ТА БУДЕ «ВІДБИВАТИ» ЙОГО НАЗАД

Прем'єр-міністр України Арсеній Яценюк заявляє, що Україна не визнає анексію Криму і буде «відбивати» його назад. Як передає кореспондент УНІАН, про це він сказав під час Години запитань до уряду в парламенті.

«У нас вкрали нашу власність — це наш Крим, це наша Ялта, це наше море, це наша територія, Володимире Володимировичу!» — сказав глава уряду.

А. Яценюк наголосив, що Україна спільно з міжнародною спільнотою «буде далі крок за кроком відбивати Крим назад політично і дипломатично в сенсі, як ми це робили в Організації Об'єднаних Націй».

«Тільки одна країна заблюкувала рішення Ради Безпе-

ки ООН — це була Росія», — сказав прем'єр. А. Яценюк зазначив, що «завтра вранці питання Криму вирішити складно», але потрібно бути певними в тому, що це «при нашому житті, що сучасна українська історія напише про те, що ті, хто захоплював Крим, вичаються перед українським народом, і Крим був, є і буде українським».

РОСІЯ ПРОПОНУЄ «КУПИТИ» КРИМ В УКРАЇНІ?!

Україні для отримання фінансової допомоги від Росії необхідно визнати легітимність анексії Криму до РФ. Про це фактично заявив міністр фінансів РФ Антон Сілуданов за підсумками зустрічі з міністром фінансів Німеччини Вольфгангом Шойбле у Вашингтоні.

ПОВЕРНЕННЯ КРИМУ МОЖЛИВЕ ЗА ДВА РОКИ?

Фактичне повернення АР Крим під контроль України може відбутися вже через півтора-два роки за умови добровільного бажання кримчан. Такий прогноз висловив на брифінгу у Києві голова Служби зовнішньої розвідки України (2005-2010), член РНБО України (2005-2010), генерал армії України Микола Маломуж. Він також додав, що сама Російська Федерація переживатиме складну соціально-економічну кризу через санкції Заходу.

«У будь-якому випадку ми повернемо і Кримський півострів. І це буде не в такій далекій перспективі: півтора-два роки. Це буде тоді, коли ситуація буде змінюватися у самій Російській Федерації і перспектива повернення стане реальною», — заявив фундатор громадського форуму «Стратегія національної безпеки України».

Водночас Маломуж наголосив на тому, що Україна хотіла б вирішити питання Криму шляхом діалогу. Він висловив сподівання, що новому Президенту України вдасться налагодити «цей важкий діалог» з керівництвом РФ.

На цьому тлі экс-керівник спецслужби вказав на те, що обговорення кримського питання могло б іти паралельно з іншим «критично важливим» для обох країн діалогом з відновлення співробітництва з низки спільних програм. Зокрема, це стосується атомної енергетики, спільних інтелектуальних, виробничих ресурсів, військової сфери.

Маломуж також прогнозує, що в Росії, міжнародна ізоляція якої вже розпочалася, у недалекій перспективі неминуче виникне економічна, соціальної та політичної криз. «За нашими висновками (а ми робили висновки по Україні, по Майдану, що він буде, а тепер точно так і по Росії робимо), стабілізація Росії є відносною, а успіх Путіна — тактичний. Протягом півтора-двох років настане період дестабілізації ситуації в Росії під впливом економічних і соціальних факторів», — стверджує М. Маломуж.

За таких умов, переконаний він, Крим «фактично (про юридично ми не говоримо, тому що він залишається українським) буде повертатися до України».

ЦІНИ НА ПРОДУКТИ У КРИМУ ЗРОСЛИ ВДВІЧІ — НА ВІДМІНУ ВІД ЗАРПЛАТ ТА ПЕНСІЙ

У Криму ціни на продукти та товари найпершої потреби за останні два тижні зросли у півтора-два рази, а зарплати та пенсії залишилися на тому ж рівні, що й раніше. Про це йдеться у сюжеті ТСН.

«Досі трималася лише ціна на хліб, але відчужає здорожчав і він. На тлі здорожчання люди досі не дочекалися підвищення пенсій та зарплат, а саме ця обіцянка була для багатьох рушійною силою під час проведення так званого «референдуму» за від'єднання Криму», — йдеться у повідомленні.

Відтак свиняча вирізка, яка ще кілька тижнів тому на базарах коштувала 65 грн./

кг, нині продається за 90 і навіть 100 грн., картопля з 6 подорожчала до 8-11 грн.

«Про причини стрімкого здорожчання продавці говорять на камеру не хочуть. Утім, у приватній бесіді продавці скаржаться на збої в поставках із материкової України та дороге паливо», — кажуть журналісти. Тим часом ціни зростають і в аптеках. «Два дні тому помітила на ліках. Брала мамі завжди за однією ціною, а зараз майже на 18 грн. подорожчало», — скаржиться кримчанка.

Водночас ціна на проїзд у громадському транспорті не змінилась, адже через налагодження поставок пального

з РФ на заправках почали падати ціни. Відтак літр 95-го на російських АЗС продають за 13 грн., на українських — 16.

«Дедалі більше кримчан обтяжують дрібні металеві гроші — українські копійки продавці відмовляються приймати. На півострові вже зачинилися більшість українських та міжнародних банків. Тож під російськими фінансовими та кримськими відділеннями пошти вишукуються нескінченні черги, адже тільки тут люди можуть отримати соціальні, сплатити комунальні платежі та здійснити грошові перекази», — йдеться у сюжеті.

ПЕТИЦІЯ ПРО ЛЕГІТИМНІСТЬ КРИМСЬКОГО РЕФЕРЕНДУМУ НЕ НАБРАЛА ГОЛОСІВ

Розміщена на сайті Білого дому петиція, що стосується легітимності референдуму про статус Криму, не буде взята до розгляду американською владою. Як повідомляє «Укрінформ», число тих, хто підписався, не перевищило необхідний поріг: петиція набрала близько трьох тисяч із необхідних ста.

Автори петиції вимагали від Білого дому визнати законним волевиявлення жителів Кримського півострова, що віддали свої голоси за входження до складу Російської Федерації. Крім того, серед вимог було визнання незаконними дій України наприкінці лютого з подальшим притягуванням їхніх учасників до міжнародного суду як осіб, що скоїли злочини проти людства.

Опублікована 22 березня петиція на сьогодні набрала тільки 2727 голосів, тоді як для офіційного розгляду необхідно зібрати не менш як 100 тисяч. У неділю, 20 квітня, з сайту Білого дому знято і петицію про приєднання Аляски до Росії. Вона теж не набрала достатньої кількості голосів. Щоб влада США офіційно відповіла на петицію, звернення до неділі повинні були підписати не менш як 100 тисяч прибічників, проте свої підписи залишили більш як 42 тисячі осіб.

ДО КРИМУ ЗБИРАЮТЬСЯ ВОЗИТИ ВОДУ З КРАСНОДАРСЬКОГО КРАЮ

Призначений президентом РФ В. Путіним т.в.о. глави Криму Сергій Аксьонов запевняє, що проблем з водою на півострові не буде — вже мобілізована техніка для її поставок з Краснодарського краю. Про це він заявив минулого тижня, повідомляючи Рада міністрів Криму на своїй сторінці у Facebook.

«Нами вже мобілізована техніка для підвезення води з Краснодарського краю. Також віце-прем'єр Криму Ленур Іслямов відвідає усі об'єкти, де з водопостачанням є проблеми, надасть результати візиту, і ми зробимо усі необхідні кроки з їхнього вирішення. Отже... проблем з подачею питної води, води для здійснення поливу не буде», — наводить слова Аксьонова Радмін.

Нагадаємо, проблеми з водою в Криму почалися ще 14 квітня, коли подача дніпровської води через Північно-Кримський канал скоротилася приблизно утричі. Канал, за словами голови Херсонської облдержадміністрації Юрія Одарченка, почав висихати «через безвідповідальні дії тих людей, які представляють владу Криму». Як відомо, з Північно-Кримського каналу на 85% забезпечується водопостачання Криму.

Питання забезпечення Криму водою є предметом договору двох господарюючих суб'єктів, і тому дві зацікавлені сторони повинні попрацювати й узгодити свої дії в рамках організації водопостачання, заявив у ході брифінгу в Кабінеті Міністрів віце-прем'єр-міністр Володимир Гройсман.

«На сьогоднішній день для постачання води немає. Криму потрібно активніше займатися цим питанням», — сказав Гройсман. — Це питання двох господарюючих суб'єктів, і вони повинні домовитися про те, як вести свої дії. Раніше ряд ЗМІ повідомили про те, що до Криму припинено подачу води по Північно-Кримському каналу. Однією з причин припинення подачі води став борг за вже поставлену воду в 1,7 млн. грн.

ТЕПЕР КРИМ ЗНАТИМЕ, СКІЛЬКИ КОШТУЄ ВОДА...

Продаж прісної води Криму може стати прибутковим бізнесом для Української держави, заявив український економічний експерт Олександр Комаров.

За його словами, Крим споживає близько 1 млрд. кубометрів дніпровської води за рік. Росія може спробувати вирішити цю проблему частково методами раціонування попиту, частково за допомогою опріснювачів, які економічно рентабельні лише у зв'язі з АЕС. У Росії є проект планової АЕС електричною потужністю 70 МВт і тепловою потужністю 300 МВт, що еквівалентно річному виробництву 79 млн. кубометрів води. 13 таких АЕС можуть покрити весь докритий импорт прісної води до Криму. Однак таке рішення матиме свою ціну — від \$ 4,0 до \$ 6,4 млрд., і як мінімум десятиліття на розгортання АЕС, — зазначив Олександр Комаров.

Однак він сумнівається, що Росія буде здатна виділити такі кошти Криму та й взагалі реалізувати такий проект. «Прісна непитна вода з нових проектів у світі обходиться від \$ 1 до \$ 2 за кубометр, які Криму доведеться віддавати Україні доти, доки проблема не буде вирішена», — резюмував експерт.

БІЛЯ БАНКІВ У КРИМУ — ЧЕРГИ ВКЛАДНИКІВ

Фонд захисту вкладників і Банк Росії оголосили про початок компенсаційних виплат вкладникам кримських банків. Цього тижня у Криму почали приймати заяви щодо компенсації виплат вкладникам українських банків, яким російський Центробанк офіційно заборонив діяльність на території анексованого півострова.

За даними кореспондента сайту «Крим. Реалії», з самого ранку люди стають у черги біля банківських відділень. Найбільший ажіотаж — біля офісу «ПриватБанку» у Сімферополі. Люди стають у чергу, щоб отримати номер у списку для подальшої подачі заяви.

21 квітня Банк Росії ухвалив рішення припинити діяльність на півострові підрозділів банків «ПриватБанк», «Імекс-Банк», «Київська Русь» і «ВіЕйБі Банк», мотивуючи це тим, що «іншої можливості забезпечити ефективний захист вкладників і клієнтів цих банків не було». Зазначимо, що до російської окупації Криму кримських вкладників взагалі ні від кого не треба було захищати...

ЧУБАРОВ ЗАЛИШАЄТЬСЯ З НАРОДОМ І УКРАЇНОЮ

Голова Меджлису кримськотатарського народу Рефат Чубаров не збирається отримувати російський паспорт. Про це він написав на своїй сторінці в Facebook.

«Ряд українських (і не тільки) Інтернет-ресурсів вийшли із повідомленням про те, що, мовляв, Чубаров погодився взяти російський паспорт. Не знаю, хто першим запустив цю «качку»... Журналісти поспішили перетворити на сенсацію відповідь про те, що я залишаюся зі своїм народом. Проте жити зі своїм народом на рідній землі не передбає з мого боку дій щодо відмови від громадянства України і отримання російського паспорта... Тож прошу заспокоїтися всіх, хто в неточності журналістів побачив сенсацію... Прошу також всіх тих, хто встиг закидати мене камінням, піддавши емоціям», — зазначив Р. Чубаров.

За даними «Всеросійського центру дослідження громадського мнения» (ВЦИОМ) 63% вважають, що Крим і Севастополь не мають права на додаткові державні гроші і повинні отримувати таку саму фінансову підтримку, як і інші суб'єкти. Відповідний прес-реліз розповсюдили 21 квітня російські соціологи.

Підкреслюється, що така думка більше поширена серед жителів невеликих міст. Натомість у столиці більш прихильні до анексованих територій. Майже чверть росіян вважають, що грошей на півострів потрібно виділяти більше. При цьому 8% думають, що Крим і Севастополь взагалі не повинні отримувати допомогу від федерального центру.

Приблизно по 45% опитаних висловилися за те, що ці регіони здатні самі себе забезпечити і за те, що вони цього зробити не можуть. Гендиректор ВЦИОМ Валерій Федоров також зазначив, що поки що невдоволення громадян не спостерігається, але гасло «Достий годувати Крим» має певний потенціал для укріплення в громадській думці росіян, передає «5 канал».

МЕДЖЛІС ЗАКЛИКАЄ РОЗПУСТИТИ «КРИМСЬКУ САМОБОРОНУ»

Меджліс кримськотатарського народу закликає припинити беззаконня в Криму і розпустити «кримську самооборону». Як повідомляє УНІАН, у заяві президії Меджлісу «Про ескалацію беззаконня в Криму», прийнятій у вівторок, говориться: «Першим і терміново необхідним кроком у цьому напрямку має стати негайний розпуск так званої «кримської самооборони», що є головним джерелом беззаконня і провокацій в Криму».

У заяві говориться, що «останні дні в Криму відзначені ескалацією беззаконня стосовно кримських татар, здійснюваного за попуранням нової влади».

«Випадки бандитизму і беззаконня, прямі вказівки з боку Ради міністрів Криму про введення цензури в ЗМІ при висвітленні діяльності органів національного самоврядування кримських татар, кримськотатарських громадських і політичних діячів, відсутність результатів із розкриття лиходійського вбивства Решата Аметова — батька трьох малолітніх дітей, оцінюються кримськими татарами як акт цілеспрямованої репресивної політики влади проти корінного народу Криму, стимулюють збільшення проявів ксенофобії та погроз стосовно кримських татар із боку окремих керівників державних і комунальних установ, посилюють недовіру і відчуженість між людьми різних національностей і віросповідань», — наголошується в заяві.

У заяві також говориться, що 19 квітня 2014 року при в'їзді на півострів з боку материкової України була здійснена спроба зашкодити в'їзду до Криму лідера кримськотатарського народу, народного депутата України Мустафи Джемільєва, і «лише завдяки тому, що для зустрічі Мустафи Джемільєва прибула велика кількість кримських татар на автомашинах, у результаті якихось «узгоджень», проведених владою, йому було дозволено в'їхати до Криму».

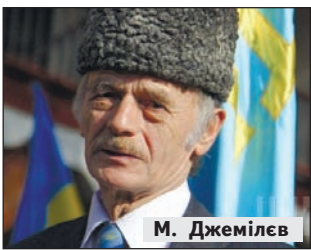
«Вночі цього ж дня на трасі Сімферополь — Бахчисарай у районі села Чистеньке автомашина, в якій їхав голова

Меджлісу кримськотатарського народу Рефат Чубаров і яка зупинилася на вимогу працівників ДАІ, піддалася нападку озброєних осіб у масках і обшуку. Незважаючи на вимоги Рефата Чубарова, ні озброєні особи у масках, ні штатські особи, що керували ними, не назвали своїх прізвищ, посад і причин здійснюваного ними беззаконня, заявивши лише, що вони представляють загін «самооборони», — йдеться в заяві.

Також у заяві говориться, що 21 квітня «невідомі особи в камуфляжі, не представившись і не пред'явивши жодних документів, увірвалися до будівлі Меджлісу кримськотатарського народу з метою зняття українського прапора і підняття інших, ними привезених прапорів». «Під час вчинення цього бандитського нападу до співробітників-жінок, які перебували в приміщенні Меджлісу, була застосована фізична сила, на їхню адресу висловлювалися брудні образливі слова і погрози. Як з'ясувалося пізніше, особи, що скоїли бандитський напад на будівлю Меджлісу, завдали травм і моральних страждань співробітницям Меджлісу, також позиціонують себе бійцями «кримської самооборони», — говориться в заяві.

Крім того, за даними Меджлісу, 22 квітня при в'їзді з Криму М. Джемільєву якимись особами була здійснена спроба вручення «Акта повідомлення про недозвіл в'їзду до Російської Федерації» строком на 5 років.

Президія Меджлісу кримськотатарського народу в інтересах кримськотатарського народу і багатонаціонального кримського суспільства вимагає від влади вжити заходів щодо деескалації беззаконня в Криму.

М. Джемільєв

М. ДЖЕМІЛЄВ ЗАЯВИВ, ЩО КРИМСЬКІ ТАТАРИ НЕ ПОТРЕБУЮТЬ «РЕВЕРАНСІВ» ВІД КРЕМЛЯ

Президент Росії Володимир Путін підписав указ про реабілітацію кримськотатарського та інших народів Криму, які постраждали від репресій. Про це він повідомив 21 квітня, відкриваючи засідання Держради, передає ИТАР-ТАСС.

«Користуючись нагодою, хотів би поінформувати колег про те, що мною підписаний Указ про реабілітацію кримськотатарського населення Криму, вірменського населення, німців, греків — усіх, хто постраждав під час сталінських репресій», — сказав В. Путін.

За його словами, в цьому ж указі прописані заходи «щодо соціально-економічного облаштування деяких територій», які останніми роками і навіть десятиліттями фактично були кинуті й «юридично ніяк не оформлені».

* * *

Лідер кримськотатарського народу Мустафа Джемільєв вважає, що указ президента Росії про реабілітацію кримських татар та інших раніше депортованих з Криму народів — це політичний крок для зміцнення російської політики на півострові.

«Реабілітації з боку Росії ми якось і не потребуємо. Росія сама повинна реабілітуватися перед нами за вчинений злочин у 1944 році», — заявив М. Джемільєв.

Він також вважає, що ухвалення цього указу є запізнілим. «Чому вони вирішили цей указ видавати після окупації нашої території — цікаве питання для нас. Звичайно, Росія повинна брати участь у вирішенні соціальних проблем, які у нас є, але це потрібно робити в рамках угод між нашими країнами... Росія повинна була відразу після проголошення Російської Федерації в 1991 році заявити про те, що депортація була злочином, взяти на себе зобов'язання щодо повернення та облаштування кримських татар на своїй землі, — вважає лідер кримських татар, — а тепер ось чомусь такі реверанси...».

19 квітня президент Росії В. Путін вніс у Держдуму законопроект про створення в анексованому Криму гральної зони. УНІАН спробував розібратися, наскільки актуальним може бути такий проект у нинішніх умовах функціонування півострова, і кому насправді це може бути вигідно.

Формальним поштовхом для внесення законопроекту могла стати пропозиція про створення такої зони нелегітимним прем'єром Криму Сергієм Аксьоновим, який зробив заяву про це через тиждень після оголошення результатів незаконного кримського референдуму. «Казино й гральних зон по всьому Криму не буде. Усе буде зосереджено в одному місці», — сказав він наприкінці березня.

Представники нелегітимної кримської влади повторюють, що поява гральної зони на території півострова матиме виключно позитивні наслідки: від створення нових робочих місць до організації особливої економічної зони, що передбачає податкові пільги для компаній-резидентів, і, як результат, перетворення Криму з дотаційного регіону в територію, що приносить стабільні доходи і наповнює бюджет. Зрозуміло, російській.

Але чи очікує таке райдужне майбутнє Кримський півострів у випадку прийняття Держдумою РФ рішення про створення на його території п'ятої гральної зони?

Фахівці в сфері маркетингу погоджуються, що розраховувати на швидкий прибуток автономії не доведеться. Підтвердження цьому служать приклади чотирьох гральних зон, що вже існують на території Російської Федерації. Так, «Сибірська монета» на території Алтайського краю, «Примор'я» у Приморському краї й «Бурштинова» на території Калінінградської області — не функціонують зовсім, а їхнє введення в експлуатацію постійно відкладається.

Ще одна гральна зона, розташована на території Краснодарського краю, — «Азов-Сіті», незважаючи на вкладені в неї майже 40 мільйонів доларів, повернула в бюджет Росії у вигляді податків у п'ять разів менше витраченого (близько 8 мільйонів доларів), що свідчить про збитковий характер заду.

Пояснення ситуації, що склалася, до банальності просте — гральні зони на території РФ не представляють інтересу для забезпечених росіян. Відсутність належної інфраструктури, неготовність до прийняття гостей (гравців), віддаленість від великих міст — роблять їх неприємливими в очах людей, готових зіграти «по-великому». Потенційні гравці віддають перевагу визнанню гральним столицям світу

ТИМ

ЧАСОМ...

РУБЛІВ НА КРИМ НЕ ВИСТАЧАЄ...

У МВС Росії не вистачає грошей на створення поліції в Криму, сказав російській газеті «Ведомості» заступник голови комітету Держдуми з безпеки Олександр Хінштейн. Йдеться про брак мільярдів рублів — точна сума не може бути названа, як і обсяг дефіциту: дані містяться в закритій частині державної програми «Забезпечення громадського порядку й протидія злочинності», затвердженої урядом в січні й скорегованої в середині квітня, зазначає видання.

У Криму й Севастополі має бути 15 500 співробітників поліції і 3600 службовців внутрішніх військ, йдеться у повідомленні заступника міністра внутрішніх справ Аркадія Гостева на засіданні комітету Держдуми з безпеки, що відбулося 22 квітня. Фінансування на 3000 співробітників знайдено за рішенням Володимира Путіна, сказав Хінштейн, решту треба шукати. Будуть послідовні скорочення главків у федеральних округах, сказав депутат, скорочення вже починаються.

(Лас-Вегас, Макао, Атлантик-Сіті й т. ін.), на тлі яких жалюгідні потуги створити щось схоже на невідготовленому — у правовому й культурному плані — ґрунті, виглядають щонайменше смішно.

Ще торік голова російської спілки промисловців і підприємців Олександр Шохін

КРИМСЬКА РУЛЕТКА

пропонував перенести гральну зону «Азов-Сіті» з Анапі в Сочі. У грудні 2013 року цю ідею підтримав російський прем'єр-міністр Дмитро Медведєв. Він доручив розглянути таку можливість віце-прем'єрові Російської Федерації Дмитру Козаку, що відповідав в уряді за підготовку до Олімпіади. Втім, Козак вважає, що ідея створення центру азартних ігор у Сочі може бути розглянута не раніше, ніж через два роки.

До слова, як стало відомо зовсім недавно, саме Козак буде курирувати з боку російського уряду й питання Криму. Таким чином, лекала, які планувалося використовувати для викрійки нового формату чорноморського курортного відпочинку в Сочі, будуть, найімовірніше, спочатку використані в Криму.

Нагадаємо, раніше Медведєв висловлювався за створення особливої економічної зони на території Кримського півострова, але, напевне, сьогодні сенсу підтримувати гарне риторично більше немає. Через те вже після проведення псевдореферендуму в Криму російський прем'єр заявив, що гральна зона — не пріоритетний проект для автономії, тому що набагато важливіше — соціальні програми.

До речі, у зв'язку з цим виникає запитання, чому Росія відмовляється від задуму хоча б спробувати повернути в бюджет гігантські кошти,

витрачені на інфраструктуру навколо Сочі, шляхом перенесення саме туди «Азов-Сіті»? Можливо, це відбувається у зв'язку з відсутністю упевненості в успіху цієї справи. І саме тому логічною для російського уряду виглядає спроба від початку випробувати цю ідею на кримській землі.

Крім того, споконвічне створення гральних резервацій на території РФ мало на увазі їхню віддаленість від великих міст і населених

«золотих» гектарів кримської землі. Адже йтися може не стільки про степову зону біля Сак і Євпаторії, але й про більш привабливі ділянки між Алуштою й Судаком. Зрозуміло, з виходом до моря. Крім того, розглядаються варіанти розміщення гральної зони в районі Гузуфа. На думку експертів, для облаштування такого проекту буде потрібно близько 100 гектарів землі, що в топографічних умовах узбережжя Криму в цих районах означає безпосередню близькість або до населених пунктів, або до заповідних зон.

Таким чином, перетворення Криму в п'яту гральну зону — ідея досить специфічна. Особливо у частині чистоти помислів і якості реалізації. У зв'язку з цим цілком імовірні жорстокі земельні переділи, у тому числі із кримськими татарами, яких у будь-який момент можуть звинуватити в самозахопленні «цікавих» земель на тлі зростаючої вже сьогодні між-етнічної напруженості.

Варто також врахувати, що в обстановці глобальної ізоляції півострова, зростаючих проблем у правовому полі, у діяльності банківської системи, роботі нотаріату, в інших життєво важливих сферах, — цілком імовірно, що мережа гральних закладів може бути широко використана у всіляких схемах відмивання грошей і подальшої їхньої легалізації на рахунках російських чиновників і наближених до них осіб.

Водночас сумно спостерігати, як жителів Криму продовжують годувати обіцянками кращого життя шляхом впровадження малозрозумілих механізмів. Особливо, якщо взяти до уваги, як жителі Краснодарського краю, змитаючи товари з полиць кримських магазинів, жартують над місцевими: «А воно вам треба було?».

Так чи інакше, механізм кримської рулетки запущений. Тільки навряд чи сьогодні варто ставити на червоне або на чорне. У результаті, швидше за все, випадє зеро...

КРИМСЬКІ ТАТАРИ ВИСТУПАЮТЬ ПРОТИ СТВОРЕННЯ ГРАЛЬНОЇ ЗОНИ В КРИМУ

Гральний бізнес у Криму йде в розріз з національними переконаннями кримських татар. Путін зустрине серйозний опір з боку корінного населення і в цьому питанні. Про це 22 квітня в ефірі Шустер Live сказав Мустафа Джемільєв.

«Ідея Лас-Вегасу на українських територіях піднімалася ще в часи прем'єра Матвієнка. І вже тоді ми висловилися проти. Це суперечить нашим національним традиціям. Зараз ця ініціатива Путіна стане одним з джерел протистояння кримських татар», — сказав М. Джемільєв.

Він також висловив сумнів у можливості втілення задуму за нинішніх обставин, коли до Криму літають тільки літаки російських авіакомпаній. Лідер кримськотатарського народу зазначив, що світова спільнота навряд чи закриє очі на окупацію і почне подорожувати до Криму в пошуках розваг: «Невже вони думають, що світ змириється з цією окупацією і, немов нічого не сталося, поїде до Криму розважатися...».

лише по відкритій частині держпрограми (7,4 трлн. руб.) зараз становить 23%, по закритій — ситуація ще тривожніша, підтвердив Хінштейн. У такому разі буде допрацьовано і без того критичний висновок комітету з безпеки, пообіцяла його голова Ірина Ярова.

Держпрограма забезпечення громадського порядку — це фактично всі бюджетні асигнування на МВС, її скорочення означає зменшення фінансування всіх ключових напрямків роботи поліції, говорить співрозмовник «Ведомостей» у центральному апараті міністерства.

У Мінфіні у відповідь на офіційний запит «Ведомостей» нагадали, що 13 березня 2014 р. глава уряду Дмитро Медведєв схвалив єдиний підхід до оптимізації витрат федерального бюджету на реалізацію всіх держпрограм, починаючи з 2017 р., а також визначені відповідно до даного підходу граничні обсяги витрат на держпрограми на період 2017-2020 рр. Робота з оцінки додаткової штатної чисельності служб Криму та Севастополя проводиться, й за необхідності до бюджету буде внесено зміни, йдеться у відповіді міністерства.

ХТО ЗАХИСТИТЬ УКРАЇНЦІВ?

(Закінчення.)

Поч. на 1-й стор.)

Оскільки розмова відбулася без допоміжних засобів її фіксації (спасибі, що відбулася взагалі) перекажу її не дослівно. Однак те, що у кримчан завжди була «алергія на українську мову», сміливо може закавичити, оскільки це була одна із найяскравіших фраз, що «запала в душу». За словами Миколи Миколайовича, знайти людину, яка б погодилася обійняти посаду генерального директора ВІКЦу і знала українську мову, взагалі було дуже важко. Хоча ВІКЦ народжувався на моїх очах, народжувався дійсно непрості, але бажаних його очолити аж ніяк не бракувало. Правда і в тім, що його робота ніколи не була достатньо ефективною. І значимий елементом залишилося відсиджування на робочому місці «від дзвінка до дзвінка», хоча наскільки це можна назвати роботою — питання неоднозначне. Але було й інше — різноманітні заходи, що не суперечили як державній політиці України, так і інтересам різних народів Криму, котрі перебували постійно в фокусі уваги працівників ВІКЦу. Сюди були вхожими караїми, кримчаки, поляки, білоруси та інші національні громади, що вже говорили про кримських татар, які становили чи не половину його штатних працівників. А «полювання» на ці народи, у яких немає «Правого сектора», здається, поки що не оголошували.

Хоча, можливо, я чогось не «доганяю» в російській полі-

тиці щодо її національних меншин. Днями населення її північних регіонів — чукчі подали в суд на видавців та упорядників сучасного тлумачного російського словника, звідки довідалися, що чукча — це «простодушна, розумово обмежена людина». На це чукчі заперечили, що їхній народ має і завжди мав зовсім іншу назву, яку росіяни замінили на більш просту для їхнього вжитку, а тепер ще й подали її з образливим коментарем. Цікаво, а як коментується там слово «хохол», бо воно ж таке актуальне в російському житті?

Втім, Микола Миколайович зауважив, що розуміння з боку нинішньої влади щодо потреби в багатонаціональному культурному центрі в Сімферополі таки є, і хоч відмовився від конкретних коментарів, можна було зрозуміти, що на основі ВІКЦу із використанням його приміщення, меблів та недорогого обладнання буде створено дещо інше, не «заплямоване» словом «український», і очолить його пан Кузьмін.

На моє запитання, чи це не занадто — винищити в Сімферополі все українське впродовж місяця, мій співрозмовник відповів, що, можливо, так воно і краще, й замислився лише тоді, коли я запитала, чи не розхолодить така поведінка Росії в Криму жителів південно-східної України, серед яких етнічних українців значно більше, ніж на півострові, і яке в питаннях самовизначення є значно принциповішим.

Втім, варто зазначити, що критична ситуація із ВІК-

Цом, можливо, не виникла б, аби Київ продовжив його фінансування, хоча, з іншого боку, якби ці гроші і надходили, їх все одно не пропустило б кримське казначейство. Отже, переформатування Центру під нинішні потреби кримської влади таки неминуче, а якщо до цього додати оцінку його роботи паном Кузьміним, розраховувати, що все якось залагодиться, просто не доводиться. Але ображені люди наголошують, що таке рішення не є законним, адже розпорядження про ліквідацію ВІКЦу від його засновників із Києва не надходили.

Володіє Микола Кузьмін і ситуацією, пов'язаною з гімназією та університетом. Він і тут не проти покінчити одним махом з усіма «алергенами». До «алергенів» чомусь увійшла і назва університету — імені Вернадського, хоча йдеться про вченого, а не про «бандерівця» і «фашиста», а в Москві комфортно почуватися площа ім. Вернадського, розташована поряд з МДУ.

І тут важко не пригадати виступ Вадима Колесніченка на одному із російських телевізійних шоу: «В Україні издано 84 закона и 3 тысячи нормативных документов, запрещающих русский и другие языки!». А тут, виявляється, і жодного закону видавати не треба: саме слово «український» після мінімальних зусиль вже готове зникнути із кримського життя. А російська мова, попри всі закони, видані в голові пана Вадима, як процвітала в Україні, так процвітатиме і в Росії, шкода лише, що її носії виявилися такими не по-брат-

ськи невдячними.

Тож чому дивуватися, якщо «Центр українського націоналізму переместился в Киев»? Такого висновку дійшов кримський політолог Олександр Форманчук, син якого живе і працює в українській столиці, де колеги киянина останнім часом почили вороже ставитися до росіян. А дехто навіть відверто мріє отруїти річку Москву з відповідними наслідками. Але пан Олександр, як і всі інші, боїться зізнатися: корінь зла в нинішній агресивній братонависницькій політиці — в Росії. І ще не пізно зупинитися, поки не сталося катастрофічних наслідків.

Панове, схаменіться! Ну, забрали Крим — і на здоров'я. Цього дійсно бажала російськомовна більшість кримчан. Але ж забезпечте українській діаспорі хоча б соту частину тих можливостей, яких так «бракувало» кримським росіянам! І не чіпайте південно-східної України, не посилайте туди «народних губернаторів» з російським громадянством та їхніх дружин, що створюють там не менш «народні» фронти. Те, що все це відбувається з ініціативи Росії, багато політиків навіть не намагаються приховати. Вони заявляють: «Надо таки дожать Украину». А той же проросійський кримський політолог О. Форманчук вторить в унісон: «Россия не потерпит, чтобы Украина крепла и развивалась». Це якщо вона і надалі претендуватиме на власний шлях, а її громадяни не бажатимуть поповнювати лави російських «чуків»...

Тамара СОЛОВЕЙ

У СЕВАСТОПОЛІ ЗАЧИЩАЮТЬ ЗАЛИШКИ УКРАЇНСЬКОЇ СИМВОЛІКИ

Напередодні Великодніх свят проросійські активісти Севастополя мобілізували бажаних на «суботник» із «зачистки» залишків української символіки на території міста, півдомуля «Укрінформ». «Подразниками» виявилися два графіті розміром 5 на 8 метрів кожне із зображеннями Державного прапора України та прапора Військово-Морських Сил України. Зображення були нанесені фарбою на навесній підпірній стіні колишньої 4-ої берегової батареї історичного району Севастополя «Північна сторона». Спочатку проросійські активісти робили спроби обливати графіті бензином та випалювати їх, потім взялися зрізати верхній шар каменя, просоченого фарбою, за допомогою «болгарок»...

Як відомо, графіті синьо-жовтих стягів українські активісти нанесли на підпірній стіні «Північної сторони» ще у 2009 році — поруч із зображеннями андріївського та російського прапорів. Тоді між зображеннями головних символів двох держав українці дописали слово «Дружба». Нині всі ці «дописи» ретельно зачищаються...

ОДЕСА-МАМА ПРОСИТЬ НЕ ДРАТУВАТИ

У переддень Великодня Одеса-мама на свій манер привітала зі святом кремлівського керманіча. У відповідь на російську агресію та недавно заяву президента Росії, що Східна Україна — це Новоросія, в Одесі та на приміських трасах з'явилися білборди, адресовані відомому нині всім Вові. На них «загальнонозрозумілою» мовою з одеським акцентом на фоні міського пейзажу написано: «Вова! Не делай маме нервы!».

Одесити вираховували, що ініціював цю затію лідер громадської організації «Якість життя», депутат Одеської облради Олексій Гончаренко. Це припущення підтвердив і його запис у блозі на сторінках «Української правди». А серед коментарів на цю новину вже можна прочитати: «Одесо, спасибі за позитив!», «...Одеса — це не Новоросія, а Новоукраїна!».

Сергій ГОРИЦВІТ

НА ЧЕСТЬ АНЕКСІЇ...

Збройова майстерня «Арт-Грани» зі Златоуста (Челябінська область) приступила до виготовлення пам'ятних монет, присвячених приєднанню Криму до Росії, повідомляє РІА «Новості». Колекція «Крим-2014» буде складатися з 25 срібних і позолочених монет. На аверсі кожної з монет зображено барельєф президента Росії В. Путіна, на реверсі — контур Кримського півострова, йдеться в повідомленні на офіційному сайті підприємства.

Майстерня художньої зброї «Арт-Грани» вже 15 років ві-

НАРОД І ПИЛ НА ЧОБОТЯХ...

(ДО ТЕЗ ВОЛОДИМИРА ПУТІНА)

Фразу Путіна про «Росію-пилосос», виголошену під час останньої «прямої лінії», помітили дуже багато людей. Деякі російські видання навіть вивели її в заголовки. Але залишили без коментарів. Тому що преса тут, в Росії, дуже добре вихована. Очевидно, довго виховували.

Чергова «пряма лінія» президента Росії з народом не побила рекордів. З години 55 хвилин, 81 питання. Але рекорди і не потрібні Володимирі Путіну в умовах власного захмарного рейтингу і радісного кличу «Крим наш!».

«Російська газета» наводить промову президента дослівно, без відсебеньок. Тема під стать державному виданню: «Володимир Путін: Не треба нічого боятися».

Президент, власне, і не боється. Можливо, через таку розслабленість різні частини виступу погано стикувалися одне з одним.

З одного боку, ВВП пояснив, що Крим був приєднаний, тому що до того у Росії залишався «маленький шматок берега — 450 або 600 кілометрів». Все! «І це — реально — видавлювання Росії з цього дуже важливого для нас регіону світу», — говорить Путін.

З іншого боку, за його словами, «Росія ніколи не планувала жодних анексії і жодних військових дій в Криму». Причиною став референдум, проведений в Криму під автоматами «ввічливих людей», результат якого не залишили Росії «іншого виходу», з чим і повинні, на переконання Путіна, погодитися українці.

Особливо вражає яскравий пасаж президента «Про російський народ» (здається, це було останнє питання «прямої лінії»): «А що стосується нашого народу, то країна наша, як пилосос, втягувала в себе представників різних етносів, націй, національностей».

Обмовка просто за Фрейдом. Важко сказати, чи дозволяв хтось іще з правителів Росії настільки сміливі порівняння. Адже якщо Росія — пилосос, то народи, що її населяють, — це сміття і пил. Цікаво, що словосполучення «пил табірний» має сучасне російське етимологію.

«Коммерсант», як завжди, грає словами. «Володимир Путін провів вперту лінію», — пише Андрій Ї-Колесніков. Автор відомий іронічним стилем, який подобається Самому. Тому він серед інших колег більш рівний, і може хоча б жартівливо говорити про очевидне.

Наприклад: «Нарешті Володимир Путін розкрив і таємницю «зелених чоловічків»:

— За спиною сил самооборони Криму, звичайно, встали наші військовослужбовці. Вони діяли дуже коректно, але, як я вже сказав, рішуче і професійно.

Таким чином, те, що він говорив з цього приводу до того, не відповідало дійсності», — продовжує автор.

Сумно, але в Росії цей пасаж сприймається як жарт. І це не смішно. Скоріше, — страшно.

А Колесніков продовжує, проводячи зовсім вже неприпустимі паралелі, парадоксальні, як спогади про майбутнє:

«На запитання, чи є зараз в Україні російські війська, хоча б у їх найкомпактнішій і привабливій формі, він відгукнувся:

— Нисенітница це все! Немає на сході України ніяких російських підрозділів, немає спеціальних служб, немає інструкторів! Це все місцеві громадяни! І найкращим доказом цьому є те, що люди, що називається, в прямому сенсі слова зняли маски.

«Чи можна вважати, що до тих, хто не зняв маски, залишаються питання?» — запитує журналіст. Сміливий. Тому що розумний зрозумів, дурний — не розгледів...»

Відлунням на слова президента Росії став свій репортаж «Нової газети»:

«— Та не ополченці ми, — не витримував раптом Роман. — Ми — спецназ ГРУ. Скільки вже можна...»

<...> Одне слово, чудеса. Ополченці, які ще вчора старанно відтворювали східноукраїнський акцент, раптом заговорили чисто російською. А за впевненою і навіть розслабленою поведінкою можна було й зовсім сказати, що відрадження в Слов'янськ для них — щось на зразок відпустки. І вже тим більше зовсім не першій їхній визвольний

опір», — пише ліберальна «Нова газета», попутно вселяючи читачам думку, що Київ «вже втратив» дві області на Сході. Але повернемося до Колеснікова і до «Коммерсанту». Автор чудово передав високий штиль ліберальної Ірини Хакамади, яка розсипалася в компліментах на честь «переможця».

«Ви дійсно провели супероперацію без єдиного пострілу. Я вас вітаю з тим, що ви сьогодні чесно сказали, що «зелені чоловічки» — це мирні наші військові, які захищали російських людей...»

«Мирні військові» — це щось нове в російській етимології, куди милозвучніше «табірного пилу», хоча витоки ті ж самі.

Втім, в кінці статті і сам Ї-Колесніков стає приблизно в ту ж позу: він з боязким відчаєм просить Путіна не вторгтися в східну Україну. Мовляв, і слова ваші, государ, можуть «зупинити вторгнення української армії на повсталий південний схід України».

Російська мова все ж велика й могутня. «Вторгнення української армії в Україну» звучить приблизно так, як «насадження української мови серед українців».

Дуже багато видань поспішили засвідчити президенту свій патріотизм, але вийшов він якимось позбавленим смаку, пафосним і неабияк запиленим. Не залишилися осторонь навіть писані ліберали з «Московського комсомольця». Присвячений «прямій лінії» заголовок «Країна на прийомі у Путіна» можна було б сприймати як гротеск або навіть такий собі «протихід». Якби не фінал: «Сподіваюся, що в цьому ворожому, похмурому і незатишному світі Володимир Путін вирішить всі проблеми з такою ж легкістю, з якою він їх вирішував під світлом софітів. Сподіваюся не заради самого Путіна — заради Росії».

Одне слово, пилосос ковтати не втомлюється, благо, пилу достатньо.

Але може статися так, що втомлений від народного захоплення президент несподівано для себе зрозуміє очевидну істину. Його власний російський народ — це не пил на чоботях, який можна струсити після загарбницького походу. Росіяни — це не пил. Будь-який народ — це не пил. Що й показують нині росіянам їхні брати в Україні.

Олег КУДРІН

М. Москва

«ВІДСТОЮЮЧИ ВАШУ СВОБОДУ, ВИ ВІДСТОЮЄТЕ І СВОБОДУ НАРОДУ РОСІЇ...»

Відомий вчений і громадський діяч, професор Московського державного інституту міжнародних відносин Андрій Зубов у своєму блізі розмістив звернення групи російських політиків до народу України. Імена підписантів, як і зміст звернення, заслуговують на цитування без купюр. Завдяки їм у цей важкий час українці розуміють, що вони не самотні у своїй боротьбі, що росіяни не є ворогами для України, а втягування Росії та її збройних сил у війну проти України — це злочин Кремля, який обернеться для нього історичною ганьбою. Втім, нехай кожен зробить власні висновки.

Дорогі сестри і брати!

У цей страшний момент ми з болем у серці звертаємося до вас.

Правлячий в Росії режим перейшов останню моральну межу і без оголошення війни почав військові дії в Україні. На початку березня російська армія окупувала Крим, а тепер намагається захопити південний схід вашої країни. При цьому спецпідрозділи російської армії, що ганебно для військових будь-якої країни, приховують свою національну приналежність і свої особи, і діють в якості «зелених чоловічків». Це — ганьба для Росії, ганьба для нашої армії. Російська армія ніколи не ганьбила себе, прикриваючись мирними жителями. Російський воїн так не вчинив би і нині, але режим штовхнув його на злочин проти брата і проти власної честі.

Для окупації української землі, відторгнення її частини російська влада використовує наскрізь брехливі гасла про нібито багаторічний жорстокий утиск російськомовних громадян України кийською владою і про те, що в лютому цього року державну владу в Україні захопили фашисти і бандерівці. Ми

прекрасно розуміємо, що Янукович, який правив Україною всі останні роки, сам походивши зі сходу України, ніколи б не став утискати одноплемінних йому жителів Донбасу, Харкова і Криму більше, ніж українців західної частини вашої країни. Він і його попередники гнобили всіх громадян, обкрадаючи їх і перетворюючи багатющу потенційно країну Європи на країну жебраків і безправних людей, нерідко змушених шукати шматок хліба за кордоном. Ми чудово розуміємо також, що нинішня влада України, визнана майже всім світовим співтовариством, не має нічого спільного ні з фашизмом, ні з нацизмом. Ця влада, яка почала керувати країною в постійному діалозі з громадянами, прагне утвердити в Україні демократичну державність.

Ми ясно усвідомлюємо, що Україна, одна з країн, що утворилися після розпаду СРСР, не захоплювала ні п'яді землі за межами кордонів, підтверджених міжнародними та міждержавними договорами, кордонів, які отримала у спадщину від СРСР. Нинішня Російська Федерація жодним чином не є

А. Зубов

єдиним спадкоємцем нашої колишньої спільної країни Росії. Земля Севастополя, Криму, Донбасу так само, як і земля будь-якої іншої частини історичної Росії, полита потом і кров'ю всіх народів нашої колишньої спільної батьківщини, бо всі її захищали і всі на ній працювали, раділи і страждали. Слова, виголошені паном Путиным про возз'єднання Криму з Росією, є нічим іншим, як брехливою агіткою. Так само можна оголосити про возз'єднання Казахстану і Киргизії з Росією, бо до 1936 року вони були частиною РРФСР, та й Фінляндії та Польщі, адже до 1917 р. вони були частиною Російської держави.

Ми вважаємо непорушною Угоду про створення СНД від 8 грудня 1991 р., яка була майже односторонньо ратифікована російським парламентом, п'ята стаття якої оголошує, що «Високі Договірні Сторони визнають і поважають територіальну цілісність одна одної і недоторканність існуючих кордонів у рамках Співдружності». Цей прин-

цип був підтверджений у статті другій «Договору про дружбу і співробітництво між Російською Федерацією і Україною» від 31 травня 1997 р. Принцип цей відповідає і принципам (третьому і четвертому) Гельсінського заключного акту ОБСЄ.

Нині, віроломно зневажуючи всі ці і безліч інших міжнародних договорів, розтоплюючи свій власний підпис під ними, Російська Федерація, а вірніше режим, який захопив у ній владу, глумливо чинить агресію проти вас, українців, найближчого і братнього нам народу, зарозуміло вимагає від вас прийняття тієї чи іншої форми державного устрою, перегляду вами вашої конституції, ваших законів. Нинішній режим забуває, що його влада навіть над Росією має дуже сумнівну легітимність через відсутність у нинішній Росії вільних і чесних виборів усіх рівнів, включаючи президентські, і багаторазові фальсифікації. Тим більше він не має жодного права диктувати свою волю іншій суверенній державі.

Нам огидні ці дії нашої влади, ми страждаємо від тієї ганьби, в яку вони ввергають нашу батьківщину перед усім світовим співтовариством. Ми усвідомлюємо, що стаємо країною-ізгоєм з усіма економічними та політичними наслідками, що випливають із цього становища.

І тому з особливою силою ми хочемо оголосити вам, дорогі українські сестри і брати: відстоюючи свободу вашу, цілісність вашої країни, ви відстоюєте і цілісність нашої країни Росії, і свободу нашого народу.

Ми з вами у вашій справедливій боротьбі!
Людмила АЛЕКСЄЄВА, Андрій ЗУБОВ,
Михайло КАСЬЯНОВ,
Георгій САТАРОВ, Лілія ШЕВЦОВА

Матвей ГАНАПОЛЬСКИЙ

На моєму вечере, що був в Санкт-Петербурзі, перше, що я зробив на сцені, це достав мобільний телефон і набрав Святослава Вакарчука, лідера групи «Океан Ельзи». Потім включив громкую зв'язь і попросив його напряму звернутися до глядачів.

І Святослав сказав, що не розуміє, чому заборонили його концерти в СПб, що не розуміє, чому «русифікатори» в Україні, чому вони не полюбляють українців, чому вони не полюбляють товаришів Милонову со товарищи. Песня «Я не здамся без бою»? Так ця ж песня навіть не про Крим і не про Майдан написана, а про чоловіка, як такого, який без бою ніколи не повинен здаватися.

А ще самий знаменитий рокер України сказав, що він обов'язково виступить в Северній столиці, виступить, навіть незважаючи на кримські події, тому що влада — це одне, а громадяни — це інше. Зал зустрічав його слова з телефону громкими оваціями.

Десять тисяч білетів були продані на концерти Вакарчука, але позвонили от влади, і керівництво культурою «висококультурної столиці» тут же позвонило «на места» і повідомило, що Святослав — ворог. І всі відмовили.

А про того, хто звинувачує, не знайдеш, позорне зло, идущее от власти, всегда анонимно.

О власти я, о том, как гнёт и курочит она людей, как стравливает тех, кто, казалось бы, совсем с стороне от крымской авантюры, сейчас хочу сказать пару слов.

Вот тысячу, наверное, лет мы живём с Украиной рядом. Как зомбиачик посмотришь, так мы вечные друзья, прямо не разлей вода. Но как началась Крымская авантюра, так тут же нужно было не просто с экрана читать отчаянное враньё про то, как убивают русских на Украине, нужно было заткнуть рот всему, что напоминает об этом вековом братстве.

Ведь что такое разрешить Вакарчуку петь перед огромным залом — это ведь может мелькнуть непотреб-

ная мысль, что не все там, в Киеве, такие уж «бандеровцы», от его свободолюбивых песен может мелькнуть сомнение, что за прекрасными словами о «защите русских» стоит банальное бабло и перелет рынка, но уже не в российском, а в международном масштабе.

Так вот, чтобы такая мысль не мелькала — «пшёл вон, бандеровец Вакарчук!», говорит ему власть, а нам командует — «пошли по квартирам, нечего брата-украинца слушать!».

что иначе не пустят на Кремлёвский концерт, в зомбоящик не пригласят, потому что до этого дали звание, потому что уже сидишь в каких-то госкомиссиях.

И бог бы с ней, этой подписью — все мы немного советские люди, все голосовали за политику КПСС как за спецпакет, но тут-то совсем другая история. Ведь и письмо-то воровато написано — подписанты вроде «поддерживают политику Владимира Путина» в отношении русскоязычных, а на самом-то деле политика в том, что кусок украинской территории отбирают. Об этом вы, подписанты, думали?

будут по-брежневски-хоннекеревски целоваться в засос и прощать прошлые обиды, но народ украинский — он не власть, он — Майдан, он не забудет подпевал.

Точно так было с Абхазией и Южной Осетией: уж давно нет Саакашвили, новые власти Грузии униженно просят дружбы с «северным соседом», но даже если и будет некое подобие дружбы, то отторжение двадцати процентов её территории не забудется никогда, как не забудутся и те, кто подпевал отторжению и его оправдывал. И вот уже Грузия отменяет гастроли театра Безрукова, который радостно под-

лём простое граждане, даже не «подписанты».

Но, в конце концов, чего эти несчастные российские граждане только не переживали за бурную историю своей страны. Можно многое перетерпеть — можно и пять часов в посольстве постоять за визой, можно и пояса подтянуть в связи с рекордно обесценившимся рублём. Многие можно, ради...

Погодите, а ради чего?! Ради чего ссорят две великие страны, ради кого, ради чьей пользы? Ради чего добровольно-принудительно заставляют деятелей искусств — эдакую «совесть народа» подписывать позорный документ?

Почему ради защиты русских ссорят на века самих русских, ибо крымская проблема разделила не только один украинский народ, но и русских в России. Но в стране осталось, как выяснилось, немало порядочных и совестливых людей, которые не хотят «бесплатного сыра» и всегда помнят про мышеловку, которая даётся в придачу в подобном случае.

Андрей Макаревич когда-то спел про то, что «каждый имеет право на то, что слева, и на то, что справа» — и это факт — каждый имеет право. Но этот выбор ведёт за собой и право на бесчестье и позор, когда подписываешь бумагу в поддержку воровства чужой земли.

Кстати, подписи самого Макаревича я под этой бумагой не нашёл. Видимо, при определении своей позиции по судьбоносным вопросам своей Родины он руководствуется своей совестью, а не государственным податками и наградами.
<http://echo.msk.ru/blog/ganapolsky/1278340-echo/>

ПЯТЬ ТАКТОВ ПОЗОРА

Под причитания про «вечное братство», под подготовку крымского референдума, власть приказывает забыть об Украине, обо всём украинском.

Звонит мне приятель и рассказывает, что в ресторанном обзоре, который он писал для кулинарного журнала, из его статьи вычеркнули все упоминания об украинских ресторанах, о которых он говорил, и об украинских блюдах, которые вызвали его одобрение. То есть борщ, пампушки и вареники с вишнею в природе есть, но упоминать о них сейчас нельзя! Ведь кто-то поест борща, закусит салом, глотнёт грибки с перцем и подумает об Украине что-то хорошее.

А сейчас даже подумают хорошее запрещено, потому что отбирают Крым, а отобрать территорию можно только у «бандеровцев-фашистов», — а именно так приказано говорить о нынешней украинской власти и тех людях, которые вышли на Майдан свергать коррупционеров.

Но и этого мало. Крымский референдум на российских штыках обязательно должен быть одобрен «народом», причём народом правильным. И развёртывается спецоперация «Пять минут позора — и обеспечен на всю жизнь!» — появляется письмо «деятели искусств» в поддержку российских штыков. Вначале там восемьдесят фамилий, потом сто пятьдесят. А дальше глядишь — до тысячи дойдёт. Там подписи разных людей. Кто-то от души подписал (реально не подписывали, письмо читали по телефону, и абонент давал согласие), а кто-то...

Да чего тут анютиными глазками прикидываться, власть знает того, кто подпишет. И знает, почему подпишет.

А подпишет, потому что театр или оркестр на дотации государства, и если не подпишешь, то прощай дотация! Подпишет, потому

А что дальше вам, подписантам, навсегда будут не только ваши гастроли-спектакли-концерты запрещены на Украине, но и въезд на её территорию, причём пожизненно — об этом вы думали, когда по телефону свою поддержку выражали, даже не читавшись в документ, — об этом вы подумали?

Конечно, Украина не Америка, можно её проигнорировать, но понимаете ли вы, что вами, телефонными патриотами, попользовались, а потом бросят. А Украина — она никогда не забудет того, кто подпевал чёрному лживому делу, кто поддерживал аннексию её территории.

Да, это всё так резко выглядит, потому что впервые у брата «брат» забирает территорию, а вы это оправдываете. Но брат этого не забудет. Да, возможно какие-то новые лидеры России и Украины и

писал письмо поддержки аннексии. Почему? Да просто помнит Грузия и свою аннексию.

Власть, конечно, получит вождь-ленный Крым, но получит с ним, видимо, и всё остальное: получит курс Украины не только в Европу, но и НАТО (кстати, Грузия туда тоже пойдёт, ибо нет никакого другого спасения, если «друг оказался вдруг» и захочет у тебя что-то отобрать). Власть получит санкции, холодную войну, экономический бойкот, заморозку активов, расширенные списки Магнитского, отложенные переговоры по отмене виз в Европу, падение инвестиций, падение рубля — в общем, власть получит много прелестей.

Но, давайте честно, разве всё это получит власть? У неё всё будет в порядке — просто яхты переведут в другой порт. За всё ответят руб-

ПУТИН УПЕРШЕ ВИЗНАВ, ЩО «ЗЕЛЕНІ ЧОЛОВІЧКИ» В КРИМУ — РОСІЙСЬКІ ВІЙСЬКОВІ

Президент РФ Володимир Путін визнав, що «зеленими чоловічками» або людьми у формі без розпізнавальних знаків у Криму були російські військовослужбовці. Про це він заявив минулого тижня під час так званої «прямої лінії».

«Ми мали вжити необхідних заходів, щоб події не розвивалися так, як вони сьогодні розвиваються у південно-східній частині України. Щоб не було танків, щоб не було бойових підрозділів націоналістів і людей з крайніми поглядами, добре озброєними автоматичною зброєю. Тому за спиною сил самооборони Криму, звичайно, встали наші військовослужбовці. Вони діяли дуже коректно, але рішуче і професійно», — сказав Путін. Він додав, що «зелені чоловічки» виконували завдання забезпечення умов для вільного волевиявлення кримчан.

Раніше Путін категорично заперечував присутність російських військових у Криму, які видавали себе за місцеву «самооборону».

Президент Росії Володимир Путін назвав «дурницями» заяви української влади про те, що на сході України діють російські спецслужби. Про це він заявив під час «прямої лінії».

«Дурниця це все. Немає на сході України ніяких російських підрозділів, немає спецслужб, інструкторів. Це все місцеві жителі. І найкращим доказом цього

стало те, що люди у прямуому сенсі зняли маски», — сказав Путін. За його словами, ці люди нікуди не підуть. «Вони — господарі цієї землі, і треба говорити з ними», — сказав російський президент.

Служба безпеки України неодноразово заявляла про те, що ситуацію на сході України розпалюють російські диверсанти. СБУ публікувала записи переговорів представників Головного розвідувального управління Генерального штабу Збройних сил Російської Федерації, присутніх у східних містах України.

Російський опозиціонер Борис Немцов вважає, що президент Росії Володимир Путін, який під час «прямої лінії» з росіянами спростував власні слова і зізнався, що в Криму діяли російські військові, незабаром визнає те саме й щодо сходу України. Про це Немцов написав на своїй сторінці у Facebook.

«Після багатотижневої неприкритої брехні Путін визнав, що за спиною «самооборони Криму» стояли російські військовослужбовці, оскільки по-іншому провести чесно референдум було неможливо. Скоро настане день, коли він визнає те саме і на сході України», — сказав Немцов. Особливо цинічно звучить те, що провести чесно референдум без військ не можна. «Ось така людина править величезною країною», — підсумував російський опозиціонер.

ПРАПОРОНОСЕЦЬ

І. Яцуненко

Під час Великої Вітчизняної війни прапороносцям відводилась особлива роль у наступальних операціях. На червоному прапорі орієнтувались наступаючі воїни, наявність прапороносців у перших лавах надихала наступаючих йти вперед, незважаючи на втрати. Серед видатних прапороносців Великої Вітчизняної війни був також Іван Карпович Яцуненко, якого джанкойці вважають своїм земляком. Він був одним з прапороносців, котрі рівно за рік до закінчення війни встановили малинові прапори над Сапун-горою! Це його подвиг зображено на полотні діорами «Штурм Сапун-гори 7 травня 1944 року» (на фото праворуч).

10 років після війни його вважали загиблим серед тисяч бійців, полеглих на легендарній висоті на підступах до Севастополя. Навіть ім'я рядового Яцуненка було вибито на одній з меморіальних брил. Його знають в усьому світі мільйони людей, хто хоч раз відвідав Діораму, де центральне місце займає прапороносець, котрий у вихорі бою несе червоний прапор до вершини Сапун-гори. Це і є наш земляк рядовий Іван Яцуненко. Найвідоміший джанкоєць у світі. Неординарна бойова біографія Героя схожа на трилер і достойна того, щоб кінематографісти зняли про нього окремий фільм. На кітталт розрекламованої зараз стрічки «Той, що пройшов крізь вогонь».

Народився Іван Карпович Яцуненко 15 березня 1923 року в селі Оженівка Павлоградського району Дніпропетровської області в родині селянина Карпа Олександровича, учасника громадянської війни. Усі ми родом з дитинства. І було з кого Івану брати приклад.

Коли у вечірньому південному небі, ледь не над стріхами мазанок, засвічувались великі зірки, молодь збиралась за околицею. Тут, на широкій галявині, вилили хороводи. Тільки восени 1920 року не було на них звичних веселощів — в Україні лютували білогвардійці. З парубків в Оженівці найстаршим був Карпуша. Як тільки заспівають дівчата — він одразу на двір: кликав його голос Паші, що виділявся в загальному дівочому хорі. Підійде до дзеркала, чуприну каштанового волосся поправить — й на галявину. Приязно пошукє з усіма дівчатами, а перевага — Паші. На нього не ображались. Знали хлопці і дівчата — кохає, дуже кохає її Карпуша. Кохала і Паша його. Все подобалось їй — і золотий розсип Карпушиних веснянок, і його впертий норов та рішучий характер. Між ними все давно було погоджено — скоро весілля. Тільки тоді нічого не вийшло. В село увійшли червоні, щоб більше не пускати сюди білих. «Підеш, Карпуша, з нашими? — тільки і спитала Паша. «Так, піду», — рішуче відповів він.

У вісімнадцять років Карпо Яцуненко став кулеметником у Червоній Армії. Короткий, але значний шлях він пройшов на заключному етапі громадянської війни. На все життя запам'ятався перший великий бій під Лозовою. Тричі білогвардійські лави піднімались в «психічну атаку», але шоразу відкочувались назад. У критичний момент втручав «максим» Карпа Яцуненка, встановлений за пригорком на фланзі. Потім були Язівки, Павлоград, Катеринослав (зараз — Дніпропетровськ), Перекоп, Крим, що стали значними етапами його бойового шляху.

Повернувся додому тоді, коли останній врангелівець був скинутий у Чорне море. Тоді і відбулося весілля — одружився Карпо на дівчині Паші, яку вже давно кохав.

Щасливо і по-новому тоді жила молода родина Карпа і Паші Яцуненків на визволеній землі. Першими вступили до колгоспу. Працювали, ростили синів Івана, Віктора, Григорія, Володимира та до-

чок Шуру, Галю, Ніну, Марію. Батько часто розповідав дітям про участь у громадянській війні, не раз згадував Крим.

До Криму родина Яцуненків потрапила як переселенці, що оселились 1936 року спочатку, як стверджує ще жива дружина Івана Карповича (восени минулого року) Варвара Василівна і його син Петро Іванович, в селі Баботай, всього в 4 км на північний схід від Джанкою. Зараз (з 1948 року) це село Болотне колишнього Колайського, потім — Азовського району, який у зв'язку з «укріпленням сільських районів УРСР» з 1 січня 1963 року був приєднаний до Джанкоєцького району.

Карпо Олександрович працював старшим конюхом у колгоспі «17-го партз'їзду». Дружина Паша-Парасковія працювала дояркою. Усім гуртом допомагали вести господарство діти. Особливо працюватим, сміливим у вчинках ріс старший син Іван. Він допомагав батькові пасти коней, об'їжджати найбільш норавливих. Якось травневим вечором, невдовзі після переїзду до Криму, Іван прийшов на конюшню і попросив батька надіти вуздечку на норавливу Ластівку. Батько довго не погоджувався, потім ризикнув. Спину і круп коня цупко охопив широкий ремінь. Юний вершник з трудом протиснувся під нього ноги і звязав за повід уздечки. Ластівка почула недобре, закусилла вудила і рвонула з місця галопом. Вона вихором промайнула прямою вулицею села і поскокала широким степом кримського Присивашся. Цілу годину носилась степом Ластівка, а коли втомилась, кроком увійшла в конюшню і вткнулась мордою в годівницю. «Ось тобі і нечипайка. Здорово ти задав їй», — нахвалював батько сина. А хлопці, що прибігли до конюшні, підхопили Івана і почали гойдати. Тільки мати, Парасковія Антонівна, тримала в руці мотузку, маючи намір сполосувати сина за хизування. Лаяла чоловіка за те, що дозволив сину хизуватись. Іван же, оточений ровесниками, почував себе героєм.

Тоді майбутньому Герою лише тринадцятій минуло... Вже в тому віці йому хотілось зробити щось велике. На перервах у школі любив поміряти силою, в якій не поступався нікому з ровесників. На уроках він був допитливий. Після закінчення семи класів Іван працю-

вав у колгоспі, а потім, в 17 років, приїхав навчатись у ФЗО та працювати до Севастополя. Селянський хлопець всім серцем полубив це білокам'яне місто. І флотські безкозирки.

Курсанту-водолазу не терпілось «побродити» по дну морському. Там мрія так і не здійснилась. «Здоровий. Цього на флот», — сказали лікарі в призовній комісії райвійськомату. Та зрештою комісія розпорядилась інакше. За одними відомостями, з весни 1941 року Іван Яцуненко почав служити у прикордонних військах. Там його і застала війна. За іншими, — Івана перевели в прикордонники на другий день війни. Але офіційно, за документами, вважається, що на фронті Іван Карпович був з серпня 1941 року. Разом з Іваном ще троє з родини Яцуненків взяли за зброю. Один брат, Віктор, був на фронті танкістом, другий, Григорій, став моряком. Сестра Олександра стала медсестрою. А глава родини, Карпо Олександрович, погнав колгоспну худобу на Керч для перепасти на Кубань через Керченську протоку.

Важко складалась військова доля Івана Яцуненка. Довелось Івану Карповичу побувати не в одному бою. Під час оборони Перекопу, у вересні-жовтні 1941 року, цілодобово доводилось сидіти в окопах і відбивати шалені атаки фашистів. Сили були нерівними. Не вистачало зброї і набоїв, інших боєприпасів і артилерії. Гітлерівці, осліплені переможною ходою по чужій землі, стрімко наступали. Хотіли з ходу захопити Перекоп. Та не вдалося.

В одній із сутичок з німцями важкопораним Іван Яцуненко потрапив у полон. Жалюгідне це було видовище. Пізньої осені замерзли, голодні, морально вбиті чоловіки повільно рухались по слякотному, багнючому шляху — сотні, тисячі бійців. Тоді вони ще не знали, яке пекло чекає їх попереду. Страшне пекло фашистського полону довелося пережити й Івану Яцуненку. Але він, незважаючи на свій молодий вік, не зламався. Тричі втік з полону. Два перших рази — невдало. За іронією долі першим був концтабір, розташований на території колишньої Джанкоєцької гімназії (зараз — Джанкоєцька школа-гімназія № 1). Будівля храму науки була обнесена колючим дротом, вікна — без скла. Подавлений натрієм погіршувався холодом і голодом. Мученицьки хотілось їсти, але навіть баланду давали рідко. Вночі бійці шепотілись і питали одне одного, що надалі їх чекає. Яцуненко не падав духом, підтримував товаришів, як міг. Виявився його характер — бойовий, безстрашний. Він навіть в той жорстокий час вірив у перемогу. Підбадьорював ослаблених товаришів, а сам іноді думав, що навіряд чи вибереться з цього пекла.

Щодня, ризикуючи бути побитими фашистською охороною, милосердні джанкойці приносили полоненим що-небудь із їжі. І це, незважаючи на те, що самі жили напівголодні. (У місті Джанкою в період окупації активно діяла єдина на окупованих фашистами теренах піонерська організація імені Климента Ворошилова. Організатором піонерського підпілля був старий більшовик Архип Федорович Бондаренко. Ініціаторами допомоги бранцям

були батьки дівчат-підпільниць, котрі жили безпосередньо біля школи № 1: це — Зарніцина Дарина Михайлівна, мати Лариси Зарніциної, Варда Марія Василівна, мати Надії Варди, і Рінкс Зінаїда Миколаївна, мати Волі Капітанової).

Кожен день у Івана Яцуненка починався з думки: як втекти? Він ретельно оглядав територію і одного разу побачив прогалину в огорожі. Німці на неї не звертали уваги. Вважали, що у полонених просто не вистачить сил, щоб здійснити втечу. Та й патрулі стоять день і ніч на сторожі. Але Іван Яцуненко вирішив: життя або смерть. Іншого шляху просто не бачив. Приглядався до охоронців. Один з них був особливо лінивим, спав на ходу. Полюбував жвигати шнапс, а в дощову погоду ховався по кутках. Ось в одну з таких ночей, під ранок, коли особливо солодко спиться, Іван Яцуненко прокрався до дверей і вискочив на подвір'я. До крові роздер руки — прогалина виявилась не такою вже великою. Імовірно, за деякими відомостями, втеча була груповою. Вибравшись на волю, пішов, куди очі дивляться. Дійшов до однієї хати, що неподалік. Присів від слабкості на землю. Постукав у двері. Вона відчинилась і, виглянувши в шпарину, жінка від жаху прикрила рота, щоб не закричати. А потім, схопивши випадкового гостя за комір, затягла його всередину. Пізніше Іван дізнався, що потрапив у хату по провулку Шкільному до Валентини Григорівни Серьогіної. У неї два сини були на фронті. Івана Яцуненка переодягли в цивільний одяг, військові обноски спалили в пічці. Через місяць він вийшов з цього хлібосольного дому і вирушив у далеку дорогу, навіки зберігши відчуття вдячності до цієї простої джанкоєцької родини.

На жаль, незабаром групу втікачів знайшли службові вівчарки — дістались до гір не вдалося. Десь в передгір'ях втікачів спіймали, охоронці відлупцювали, знову загнали за колючий дріт, послали конвою. Але Яцуненко твердив собі та іншим: «Все одно тікати треба. Севастополь бореться. Туди проберемось». Полонених використовували на важких будівельних роботах. В основному — на ремонті шляхів у Карасубазарському (зараз — Білогірському) районі. Під час другої втечі Івану Яцуненку вдалося вирватися з колони військовополонених, кинувшись з кручі високого насипу шосе вниз по схилу, вкритому чагарником. Кулі свистіли над головою. Вдалося добігти до лісу, але незабаром натрапив на фашистський патруль. Врятувало від розправи те, що карателі не знали про першу втечу.

Восени 1943 року радянська армія підходила до Перекопу. Фашисти з нагробованим майном вивозили до Німеччини дармово робочу силу. На початку 1944 року гітлерівці поспіхом вивозили полонених з Криму в Німеччину — морем до Одеси, а звідтіля потягом. Разом з іншими бранцями в товарний вагон потрапив і Іван Яцуненко. Десь біля Миколаєва до вагона підсадили ще трьох в сірих шинелях. В одному з них впізнали поліцає Карасубазарського концтабору — він виявився підслісним провокатором.

Уночі провокатора прикінчили. На ходу зламали ґрати на вікні і викинули труп зрадника з вагона. Вранці почався розшук і допити. Івана Карповича видали сліди крові на одязі. Ешелон зупинили. «Розстріляти!» — скомандував гітлерівський офіцер, що супроводжував ешелон, вирішивши влаштувати показову страту для залякування. Потяг зупинився на перегоні. Разом з двома товаришами Івана вивели з вагона і поставили на обрив зарослої очеретом річки. Але, не чекаючи автоматної черги, якась сила штовхнула приречених вперед. Слідом роздалися постріли. Разом з іншими Іван скотився вниз. А потім, набравши побільше повітря в легені, пірнув і довго, майже до безпам'ятства, плив під водою, доки не відчув під руками очерет протилежного берега. До глибокої темряви сидів у воді, а потім вибрався на берег і, притримуючи поранену руку, пішов спочатку на південний схід, а потім на гул канонади.

Більше двох місяців йшов Іван Карпович уночі, а вдень ховався, доки не перейшов лінію фронту. За цей час перетнув декілька водних перепон, довелося форсувати й Дніпро. З березня 1944 року Іван Карпович Яцуненко — рядовий 844-го стрілецького полку 267-ї стрілецької дивізії 63-го стрілецького корпусу 51-ї армії. Фронт проходив по Сивашу, від Перекопу до Чонгара і далі по Арабатській стрілі. А за Сивашем — до болі знайома, порита окопами і траншеями, земля рідного колгоспу.

У квітні 1944 року почався генеральний наступ на Крим з декількох напрямків. Перекопські, Сиваські, Чонгарські, Стрілецькі (Арабатські) і Керченські укріплення загарбників були прорвані. Радянські війська вийшли на оперативний простір. Але ворог, відступаючи, розлючено огризався з впертістю затравленого звіра і намагався за всяку ціну утримати Чорноморську фортецю — базу флоту. На шляху до Севастополя перед наступаючими постала Сапун-гора, що господарювала над навколишньою місцевістю. Знизу догори між траншеями — доти і дзоти. На північному схилі на 50 гітлерівців приходилося 19-20 кулеметів. Закована в залізобетон, опоясана дотами, вона здавалась неприступною. Радянські війська шільно блокували Севастополь і приготувались до штурму, хоч не все було приготовлено. Але Ставка Верховного Головнокомандувача ВРСПР, як завжди, квапила і вимагала: в найкоротший термін зламати німецький опір і оволодіти Севастополем, хоч взяти укріплення з ходу було неможливо. Вся складність військової ситуації полягала в тому, що фашисти відновили залізобетонні укріплення, створені при 250-добовій обороні в 1941-1942 роках, і всіляко їх посилювали. Захист висоти був відмінно обладнаний в інженерному відношенні. Де б нападаючий супротивник не з'являвся, він повинен був залпнутись в мережі німецьких оборонних споруд.

Віктор ТУРЧИН,
краснавець

м. Джанкою

(Продовження буде)

Іван Карпович Яцуненко на зустрічі з моряками-чорноморцями

ПОЇЗДКИ «СХІД – ЗАХІД» ЧИ ТЕЛЕМОСТІ?

Без повноцінного спілкування регіонів народ перестає бути єдиним цілим. Ця проблема хвилює нині багатьох. Ось і в статті львів'янина Ігоря Дрібнюка «Що варто зробити для об'єднання українців» («День» від 2.02.2014) була заторкнута важлива тема — як досягти монолітності української нації. Автор нагадує нам про високий результат, досягнутий на референдумі 1 грудня 1991 року. Тоді більш ніж 90% населення проголосувало за незалежність. Проте далі, як зазначає пан Дрібнюк, «Україна почала свідомо розділятися як державними чиновниками, так і партійними діячами та бізнесменами на проросійське й антиросійське населення. Причому творився цей розподіл простих людей абсолютно свідомо; особливо загострювали таку політику під час виборів...». Дійсно, утворилася якщо й не прірва між регіонами, то глибока тріщина. Щоб протистояти цьому, львів'янин пропонує українцям з різних регіонів нашої держави постійно зустрічатися і тісно контактувати.

«Українці — прості, переважна більшість — надзвичайно товариські люди, — пише Ігор Дрібнюк. — Для об'єднання України необхідно організувати зустрічі простих людей. Тому пропонує нормативно закріпити такі пропозиції: скласти списки всіх сіл, районів і областей та зобов'язати всі села, районні центри як в областях, так і обласних центрах укласти угоди між двома населеними пунктами, що розташовані на відстані не менше ніж 600 км чи 700 км один від одного. В угодах повинні бути передбачені: приїзд в обидва населені пункти не менш ніж 20 простих людей — українців три рази на рік: Новий рік і Різдвяні свята, Великодні свята і релігійні сільські чи районні свята. І дуже важливо на 200-річчя від дня народження Шевченка. Очоловати групу має голова чи заступник голови сільської чи районної ради. Оплату всіх поїздок здійснюватимуть сільські чи районні бізнесмени та всі жителі села. Зустрічі повинні тривати не менше, ніж п'ять днів...».

Ігор Дрібнюк вважає, що більшість українців повинна об'їхати всю Україну протягом 2014-2015 років. Такий проект, на його думку, варто втілювати щонайменше упродовж п'яти років.

І хоча в ідеї галичанина присутня надмірна категоричність (надто багато там слів: «повинні», «зобов'язати», «нормативно закріпити»), все ж, я вважаю, що її варто постійно обговорювати, а потім реально втілювати в життя. Звичайно, без примусу і лише там, де нею захопилися

Роман Плячко

активні, доброзичливо налаштовані люди. Не обов'язково повинні контактувати населені пункти, віддалені одне від одного на 600-700 кілометрів. Хіба було б погано, якби галичани частіше їздили в Закарпаття, а закарпатці — до нас? Що б тоді залишилося від ідеї політичного русинізму? А між нами й відстані великої немає, області межують. А якби кримчани тісно контактували з херсонцями та запорожцями? А донецьчани — з сусідньою Полтавиною? Може, й рівень сепаратизму був би нижчим? Розмірковуючи над цим, я зробив і свій внесок: провів невеличке соопитування в кількох містах Західної України. Вибрав найцікавіше. Нижче наведу деякі думки земляків, переважно «світличан».

Софія Гладій, вчителька, м. Івано-Франківськ:

— Ідея чудова! Поїздки зближують і дають поштовх багатьом хорошим справам. Колись, в одній з радіопередач, йшлося про створення «культурної карти» України. Це було роки три чи чотири тому. А

потім у «Кримській світлиці» була стаття «Диво-музей на українсько-румунському кордоні» («КС» від 17.05.2013) — там йшлося про музей, створений колишнім директором школи Іваном Топалом. Це — гордість села Старий Вовчинець; ентузіаст збирав експонати з 1957 року! Хай і не в кожному селі є такі музеї, але в більшості є щось своє, унікальне. Вважаю, що кожен населений пункт міг би, відсіявши другорядне, запропонувати для втілення проекту інформацію про своїх найвідоміших людей, назвати найважливіші історичні події, колядки, шедеври, характерні для тієї чи іншої місцевості. Важливі громадські ініціативи... Якби українці почали масово їздити, як це пропонує робити Ігор Дрібнюк, то створити таку всеукраїнську карту було б значно легше, а головне — вона стала б дуже актуальною, затребуваною.

Роман Плячко, доктор фізикоматематичних наук, м. Львів:

— Ігор Дрібнюк має рацію. Питання тільки в тому, як можна реалізувати ідею поїздок в нинішніх умовах. Якщо, скажімо, донецькі знатимуть наперед, що до них хтось їде зі Львова, то тут не виключені провокації. З нашого ж «західного» боку навіть у нинішній неспокойний час все буде нормально — я в цьому ані трохи не сумніваюся. І навіть якщо ідею львів'янина реалізувати лише наполовину (тобто везти дітей і дорослих тільки в західному напрямку) — все одно результат буде позитивний. Везти наших людей на Схід також необхідно, але це краще зробити трішки пізніше, коли все нормалізується. Бо в нинішній ситуації — якщо шовіністи відчують, що такий міст «Схід-Захід» ефективно працює, то, звісно, будуть шкодити. Кажуть, що в Східній Україні є регіони, де лише 15% людей перетинали межу своєї області. Є й такі, що навіть до свого обласного центру ніколи не доїжджали. То які у цих людей можуть бути уявлення про Західну Україну? У тих депресивних регіонах, де квартиру можна купити за якихось триста доларів, люди, як правило, вірять проросійським каналам. Ідею Ігоря Дрібнюка треба просувати, але підходити до справи виважено, творчо, добре знаючи місцеві реалії.

Любомир Грабець, викладач, м. Коломия Івано-Франківської області:

— Їздити треба, особливо важливо, щоб їздила студентська молодь, учні шкіл. Треба тільки подумати, що й куди везти. У нас є хороший проект: «Українським дітям — українську казку». Нагадаю, що жанр української дитячої музичної драматургії зародився саме в Коломиї. Нам було б що показати приїжджим східнякам, якби вони до нас завітали. І буде що повезти в Луганськ чи на Харківщину. Ідея контактів українців з різних регіонів

Щирі вітання кримській громаді від мецената української культури Михайла Петріва (у центрі)

сприятиме розвитку громадянського суспільства, багатьох людей підштовхне до пошуку і популяризації свого, місцевого позитиву. А це було б дуже добре для України. Про українську казку і дитячу музичну драматургію я згадав, бо мені близька ця тема. А в кожного місцевого ентузіаста буде щось своє, рідне, чим він живе і що спробує передати іншим.

Михайло Петрів, юрист, м. Коломия:

— Колись у поїзді Київ-Львів я познайомився з донецьким шахтарем — ми їхали в одному купе. Я не мав часу, щоб поводити його по Львову, але доручив це своїм друзям. Йому показали і Львів, і Яремче, повозили по Івано-Франківську. Донеччанину так сподобалося! І міста, і гори, і прихильне до нього, східняка, ставлення галичан. Ця поїздка змінила його внутрішній світ — він став справжнім патріотом. Тепер розмовляє зі мною по телефону виключно українською. Я дивуюся, чому Турчинов

Донбас — це Україна

досі не зібрав усіх голів облдержадміністрацій, всіх голів обласних рад. Це ж краще необхідно робити саме зараз! А поки не чути, щоб активно спілкувалися навіть міста-побратими. Обмін делегаціями по лінії Схід-Захід я, звичайно, підтримую. Ось і «Кримська світлиця» сприяла таким контактам. Знаю, що в Коломию приїздили і кримчани, і харків'яни, які контактують з вашою газетою. Інша справа, що тепер це складно робити у великих масштабах, бо недешево. Проте зовсім не обов'язково їздити. Набагато ціннішою є ідея телемостів! Таке спілкування нічого не коштує. Треба зібрати в студії позитивних людей (не радикалів, а краще поміркованих) і говорити на найактуальніші теми. Повинен бути діалог. Бо поїхати на п'ять днів, як це радить робити Ігор Дрібнюк, не так вже й просто. Потрібні ресурси: транспорт, пальне. Або ж клопіт з квитками... Не завжди легко з'являється з місця художньому колективу чи викладачам шкіл. Тому я віддав би перевагу «телемостам». Якщо хочемо згуртувати українців, давайте прокладати між ними такі інформаційні, духовні мости!

Сергій ЛАЩЕНКО

«Світличанки» Емілія Бурнашова і Софія Гладій

ПІД ВИГЛЯДОМ ТУРИСТІВ...

РОСІЯ ГОТУЄ МАСШТАБНІ ПРОВОКАЦІЇ НА ЗАХОДІ УКРАЇНИ

Народний депутат Геннадій Москаль отримав відомості з достовірних джерел про масштабні провокації, які готують спецслужби Росії в західних областях України. Про це інформує пресслужба нардепа.

«28 квітня, в день, який вважається днем створення дивізії СС «Галичина», центральними вулицями Львова, Івано-Франківська та Тернопільської областей пройшли марші з символікою СС «Галичина» та гаслами, які сприймаються жителями південно-східної України як загроза свободі, життю та майну», — повідомив Г. Москаль.

За його словами, на цей день плануються також заклики до фізичного знищення сепаратистів, погроми осередків КПУ, Партії регіонів та адміністративних будівель. Мета цих акцій — з новою

силою сколихнути сепаратистські настрої південно-східного регіону України.

«Інформація одержана з джерел, які заслуговують на повну довіру і мають пряме відношення до цієї спецоперації», — запевняє нардеп.

«У Львівську, Івано-Франківську та Тернопільську області під виглядом одиночних туристів, які не викликають підозри в українських прикордонних служб, через КПП у Чернігівській області, а також із території Білорусії мають заїхати близько тисячі підготовлених російськими спецслужбами осіб, які вільно володіють українською мовою і будуть активними учасниками провокацій», — повідомив він.

Г. Москаль заявляє, що частина цих осіб уже перебуває на території України й вишукує контакти з гро-

мадськими організаціями та окремими громадянами, котрі за грошово винагороду погодяться взяти участь у масовках.

«Координатори проведення провокацій із числа досвідчених працівників спецслужб Росії, котрі є вихідцями із західних областей України й розмовляють місцевими діалектами української мови, також уже перебувають на заході України», — додав нардеп.

За його словами, автори спецоперації сподіваються, що ЗМІ багатьох країн світу висвітлюватимуть вказані події як загрозу виникнення неонацизму в Україні, що викличе занепокоєння в Західній Європі.

«Ще одна мета провокацій — використати святкові дні 1-9 травня для широкомасштабних акцій агресії по всій Україні з метою протистояння «неонацистам», прихильникам СС «Галичина», «бандерівцям» тощо», — заявив нардеп.

Геннадій Москаль звернувся до голови СБУ, міністра МВС, голів Львівської, Івано-Франківської та Тернопільської облдержадміністрацій з проханням вжити всіх можливих заходів для недопущення провокацій, які

можуть мати для України непередбачувані наслідки, інформувати про них місцевих мешканців.

«Сподіваюся, наші спецслужби поставляться до цієї інформації з усією відповідальністю», — надіється він.

ДЕПУТАТ ДЕРЖДУМИ НЕ ПОБАЧИВ В УКРАЇНІ НІ БАНДЕРІВЦІВ, НІ ФАШИСТІВ

Депутат Державної Ради Росії Ілля Пономарьов побував в Україні і не побачив ніяких бандерівців і українських фашистів, якими лякає росіян путінська пропаганда. Про це Пономарьов написав у своєму блозі на «Ехо Москви».

«Днями я повернувся з України... Тепер можу розповісти про те, що бачив. А бачив багато, не бачив тільки бандерівців, хоча активно шукав у всіх місцях», — зазначив російський депутат.

За його словами, ніякої «бандерівщини» в Києві немає і не було. «Окремі особи чи малі

групи нациків тут не в рахунок — масового характеру це явище не має. «Правий сектор» — організація з кількома сотнями бійців-неонацистів, рівно така сама, як і російські скінхеди, виглядають вони до болю схоже одне на одного, і кількість їхніх «активістів» приблизно однакова (якщо у когось є і чисельна і бойова перевага, то явно у російських «соратників»)», — стверджує Пономарьов.

Російський депутат впевнений, що всі байки про бандерівський переворот і український фашизм — страшні казки російського телебачен-

ня для залякування населення і промивання мізків, для чого роль «Правого сектора» значно перебільшили.

«І, звичайно, російське керівництво домоглося того, що підняло проти себе величезну частину українського суспільства. На щастя, більша його частина таврує не росіян, а спрямовує весь негатив в бік Путіна. Але, тим не менш, провести лінію між російським народом і діями Росії як держави — складно, соціологію всі бачать, тому відновлювати відносини доведеться ще дуже довго», — написав він.

Пономарьов також звернув увагу на той факт, що у Києві молодь масово записується в ополчення і військомати, готується до війни. «Такої кількості українських прапорів я там ніколи не бачив — дуже великий патріотичний підйом. На очах народжується українська нація. Ось де духовні скріпі!» — підкреслив він.

ВЕСНОЮ КВІТНЕ ВИШИТА МЕРЕЖКА...

Сьогодні минає 103 роки з дня народження видатної кримської вишивальниці, Героїні України Віри Роїк. Читачі «Кримської світлиці», всі кримчани не забувають цю милу, тендітну, чарівну жінку, яка володіла незвичайною силою духу. Вона пішла з життя осінньою порою — 3 жовтня 2010 року, але її творчість у народному мистецтві вишивки, орнаментальних композиціях продовжує цікавити людей. Їй присвячують вірші поети, вивчають біографію і мистецьку спадщину школярі. А зустріч учнів 6-А класу Михайлівської ЗОШ Нижньогірського району з місцевою поетесою Надією Риндич, яка присвятила Вірі Роїк цілий цикл віршів, багато з яких стали піснями, надихнула їх на написання художніх мініатюр про жінку, що за вишиту на полотні власну долю і долю свого народу ще за життя стала легендою. Окремі з них друкуємо в пам'ять про незабутню Віру Сергіївну Роїк.

«БЕЗ ВИШИВКИ НЕ МОЖУ ЖИТИ»

Щастя, надію, любов до життя випромінюють роботи майстрині художнього вишивання Віри Роїк. На багатьох із них вишитий птах — символ щастя. Віра Роїк вишивала також квіти, тварин, інші візерунки, і жоден із них не схожий на інший, хоч за все життя їх нею вишито багато.

З шести років маленьку Віру привчали до роботи. Дівчинка не хотіла спочатку вчитися вишивати, але у воєнне лихоліття саме це вміння і врятувало її життя та маленького сина, бо красу цінували завжди.

Дев'яносто дев'ять років прожила майстриня і до останнього дня продовжувала вишивати. Їй при-

свячено багато віршів. Серед них є і поезія нашої землячки Надії Риндич. Їй пощастило особисто зустрічатися з художницею.

Ми зацікавлено слухали її вірші-присвяти Вірі Роїк. Після цього захотілося і самим стати відомими, залишити слід на землі своїми справами. Ця зустріч збагатила нас знаннями про традиції українського народу. Захотілося відвідати Етнографічний музей і Музей української вишивки імені Героїні України Віри Роїк.

Владлена ОЛЕЙНИКОВА ЖІНКА-ГЕРОЙ

Я дуже задоволений, що дізнався про видатну людину, яка проживала на моїй батьківщині в Криму. Це — Віра Роїк, майстриня з художньої вишивки, жінка-герой.

Коли я дивився слайди-картинки з її вишивками, вони вразили мене до глибини душі. Роботи гарні, різноманітні, не схожі одна на одну. Дивився на них і не можеш відірвати погляд. Відчуваеш, скільки у

Віри Роїк було сили волі, щоб створити такі шедеври.

А коли я почув вірші Надії Риндич, присвячені художниці вишивки, я відчув гордість за свою державу, за людей, що живуть на цій землі, — працюючих, старанних і талановитих.

Мене не полишає бажання побувати в Сімферопольському музеї імені Віри Роїк. Учителю української мови та літератури пообіцяла організувати для нас екскурсію, і я буду чекати її з нетерпінням.

Віктор ВОЛОДЬКІН

ДОБРА ПАМ'ЯТЬ НА ЗЕМЛІ

Зацікавлено слухали ми на уроці розповідь учительки про дитячі роки вишивальниці, Героїні України Віри Роїк, про те, як вона створювала свої вироби. Розмаїття візерунків, гру кольорів — все це ми побачили на картинках-слайдах.

А ще ми почули вірші Надії Риндич, присвячені майстрині. Вона залишила на землі добру пам'ять про себе — це її вишивки та учениці-майстрині.

Валерія ЛОНЕВСЬКА

Щоб лікувати вишиванням?! Та, мабуть, правда там і тут. Якщо задумати бажання — Ниткові квіти розцвітуть!

МОЇ ВИШИВАНКИ

Навчилась вишивати у дитинстві — Неначе оживало полотно. Де голка, там і нитка у єдинстві Крокують крізь життя моє давно.

Свої я вишиванки розглядаю, Немов гортаю пам'яті альбом. До спогадів далеких завітаю І дякую за все, що дав нам Бог.

Чимало я майстринь в житті навчила Творити чудеса на полотні. Хтось говорив:

«Ти б трохи відпочила!» Та не для мене безтурботні дні.

Я кожен день дарую радість людям, І кожна зустріч — свято для душі. Хай вишиванки

прикрашають будні, Як музика, як пісня, як вірші!

ВИШИВАНКА

Майстриня вишивала вишиванку, Немов писала нитками вірші, Мов ювелір творив чітку огранку, Чи той художник з білих аркушів На білий світ народжував картину.

Вона ту вишиванку, мов дитину, З любов'ю в світ мистецтва привела...

І ось вже перед нами, як жива, Натхненна материнським тихим співом, Дарує людям радість та красу. Майстрині руки! Дай їм, Боже, силу За те, що крізь роки цей дар несуть.

ДІАЛОГ

На рушничку два півники веселих Ти вишивала ниткою зорі. Узор красивий, так, как ты хотела, Стежок к стежку —

как частокол стоит.

По краю рівно нібито доріжка, Канва крізь калиновоі гроначки... І в споминал дитство, як совсем мальчишкой

Я наблюдаю, как дрались петушки. Вони скублись, летіло біле пір'я, І треба було їх розборонити...

А петушки на рушничке другіе, І с теми боевыми не сравнить.

Ці мов зорю стрічають своїм співом,

І зійде сонце, і почнеться день. Два петушка на рушничке красиво Взлетевшие на вышитый плетень.

Надія РИНДИЧ

село Михайлівка, Нижньогірський район, Крим

ВІРИ СЕРГІЇВНІ РОЙК ПРИСВЯЧУЄТЬСЯ...

ВІЧНЕ

На честь її яскраве сонце Промінням небо вишиває. І склав листочки, мов долоньки, Калина голову вклоняє.

У кам'яній журбі стоїть На честь її гранітна стела. Тут серце може говорити, Тут Віри посмішка весела.

Весела, бо життя любила, Людей і калиновий край. Та ніби птаха білокрила Пішла у вічний вирій — рай.

СИЛА МИСТЕЦТВА

Дівчаток вчила вишивати, Навчала творчості й життю. Вона для них була як мати, Деся шось не так — вона вже тут!

Розмову поведе здалечинь, За словом — слово, летиться річ. І тане біль, мов ключ лелечий, Минає сум, мов темна ніч.

І на душі під час розмови Так добре, затишно стає... Чи то мистецтво має мову, Чи то в майстрині чари є?..

У центрі — Надія Риндич

ЖАР-ПТИЦІ

Будь щасливою, сорочко моя вишивана,
Трохи міллю поточена,
тросечки драна...
Олександр Шарварок

Вишивка — один з найяскравіших і найпоширеніших видів народного мистецтва України. Вона відзеркалює матеріальне та духовне життя народу впродовж тисячоліть, засвідчує людську фантазію та великий творчий потенціал. Сьогодні, мабуть, немає жодного музею етнографічного спрямування, в якому б не експонувались українські вишивки. Безумовно, ніхто з науковців досі не зміг сказати, хто першим за допомогою голки й нитки переніс рослинний, тваринний чи геометричний орнамент на полотно.

Зразки найдавнішої вишивки, що збереглися в музеях Європи, належать до V століття нашої ери, натомість українська вишивка, яка прикрашає музеї нашої держави, починає свій родовід від XVI століття. Це так звана доба розквіту української вишивки. Однак справжньою сенсацією для вчених стали розкопки Соколових могил в селі Ковалівка Миколаївської області, де було знайдено залишки золотого шитва на шовковій тканині, яке датується I століттям до нашої ери. На цій вишивці вигиптувано горщики з паростками, гілочки оливкових дерев, акант поруч з орнаментальними мотивами. Звісно, жодних національних традицій у ній немає і вона не може претендувати на орнаментальний скарб української нації. Натомість вишивки українського села, зокрема минулого століття, засвідчують, що українська народна вишивка — феноменальне явище не лише в національній, а й світовій культурі.

В Україні зафіксовано найбільше технік гапування, а серед них такі, як напування, прямиї хрест, хрестик, болгарський хрест, гладь, штапівка, низинка, листва, рушниковий шов, занизування, соло-віні вічка, виколювання, вирізування... В нашій державі сьогодні відомі такі центри народної вишивки: Космач, Ясіня, Клембівка, Полтава, Львів, Тернопіль, Виженка... На жаль, багато талановитих вишивальниць уже відійшло від нас, серед них Раїса Чехівська з Канева, Алла Вільхова з Павлограда, Олександра Великодна з Полтави, Ірина Завадович, Марія Калиняк, Віра Бандрицька, Стефанія Кульчицька зі Львова, Ксеня Делерчук, Ксеня Варцаб'юк, Анна Арсенич, Полагна Клапцуняк, Олена Рибчук, Явдоха Рошканюк, Марія Попович з Космача, Михайлина Сабадаш з Коломиї, Явдоха Гарас з Вашківців... Естафету старшого покоління сьогодні активно підхопила молодь. Вишивка знову стає модною, популярною.

З'являються нові дослідження про вишивку, зокрема, праці Р. В. Захарчук-Чугай «Українська народна вишивка», Тетяни Кари-Васильєвої «Українська вишивка», Лідії Орел «Українські рушники», Євдокії Сороханюк «Гуцульщина в низинці», Ірини Свйонтек «Гуцульські вишивки Карпат», Мирослави Шандро «Гуцульські вишивки», Марії Калиняк «Українська вишивка. Сучасне трактування», Ірини Сенік «Метелики спогадів. Спогади і взори до вишивання»... І ми знову повертаємось до творчості заслуженого майстра народної творчості України Георгія Гараса, який на основі буковинських взорів створив понад три тисячі орнаментів. Георгій Гарас, син Олексія, народився 27 лютого 1901 року в місті Вашківці на Буковині. Хлопець виховувався в християнській працюючій родині, мама і бабуся гарно вишивали, виготовляли народний одяг, а все починали із сяння льону, а відтак виготовлення з нього полотна. Вишивка в родині Гарасів була досить популярною. Георгій був змалечку залюблений в буковинські народні орнаменти, умів читати їх. Як тільки став підросати, почав задумуватись над тим чи іншим символом. Юнак пробував творити свої орнаменти,

які полюбили вашківські жінки.

Сім'я Гарасів жила убого, боярська Румунія всіляко гнобила буковинських селян. Георгій прагнув осягнути науку, але через матеріальні нестатки зміг закінчити лише чотири класи школи. Батько хлопчика, Олексій, аби якось зарадити нестаткам, їде на заробітки до Канади. Звідти пересилає сім'ї тяжко зароблені гроші. У Вашківцях в 1912 році відкривають гімназію і Георгій вступає туди на навчання. Повернувшись з Канади, батько активно включається в політичне життя краю, підтримує немало патріотичних організацій, які сповідують українську національну ідею. Несподівано починається Перша світова війна. Олексія Гараса кидають в табір військовополонених і, як зауважує дослідник творчості Георгія Гараса Авксентій Яківчук, весь тягар утримання сім'ї лягає на плечі старшого сина Георгія.

З полону Олексій Гарас повертається у 1921 році знесиленим і без грошей. Він стає очільником сім'ї і син Георгій має змогу спробувати вступити на навчання в Чернівці. Однак дітям українців туди дорога була закритою. Розчарований парубок повертається до рідних Вашківців і поринає в малювання. Попервах пробує себе як художник, створюючи чудові пейзажі та сюжети сільського життя буковинців, однак перевагу віддає орнаменталістиці і залишається вірним улюбленій справі впродовж усього свого життя.

Звертаючись до української історичної тематики його зацікавлює в націоналізмі румунська поліція і Сигуранца робить в його оселі общук. Та мистець був готовим до цього і общук не увінчався успіхом. І знову на його долю випадає вже Друга світова війна. Тяжкі випробування, воєнне лихоліття стають на перешкоді художнику. А після війни Георгія Гараса вже переслідує радянська влада за українські національні погляди, за протидію колективізації українського села.

Георгій Гарас самотужки здобував мистецьку освіту і вже в 1965 році став заслуженим майстром народної творчості України. Будучи вихованим на українських народних традиціях, на історії нашої нації, Георгій Гарас продовжує свої пошуки в малюванні і на кращих традиціях українського малярства, насамперед, на творчості художників Олексія Новаківського, Миколи Івасюка, Івана Труша, Северина Обста починає свої перші спроби у великому мистецтві. Георгій Гарас створює портрети Тараса Шевченка, Юрія Федьковича, Ольги Кобилянської, Лесі Українки, Василя Стефаніка, пише картини на історичну тематику «В'їзд Богдана Хмельницького в Київ» (копія картини Михайла Івасюка), «Козаки нападають на турецьку галеру», «Вийхав козак на могилу», «Устим Кармелюк», «Максим Залізняк», «Богдан Хмельницький з Богуном», «Олексія Довбуш з опришків» та понад дві тисячі орнаментів для вишивання і ткацтва. Ці орнаменти залюбки вишивала на сорочках, скатертях, рушниках, серветках його дружина Явдоха, яка для Георгія Гараса була не просто ширим приятелем, а й мудрим порадиником, першим поціновувачем його робіт. Проте найбільшого поширення Гарасові взори набули все-таки в Канаді, де залишилось немало батькових друзів, де проживало багато вихідців з Буковини і Галичини. Акурат ці орнаменти лучили їх з покинутою Батьківщиною, на яку ще мали надію колись повернутись. Жінки в Канаді вишивали ці новотвори буковинського мистця французькими нитками фабрики «ДМС» і висилали деякі свої вишивки до Вашківців родині Гарасів, а для Явдохи — по кілька десятків мотків ниток. Тож не випадково, що усі орнаменти Георгія Гараса малював з розрахунку на вишивання їх нитками цієї французької фабрики, вказуючи безпосередньо номери кожного кольору.

(Продовження на 9-й стор.)

З ГАРАСОВОГО САДУ

На жаль, життя Георгія Гараса було коротким і вже 31 січня 1972 року він відійшов від нас у засвіті. Я не мав щастя завітати до великого МАЕСТРО, але через кілька років по його смерті відвідав садибу Гарасів у Вашківцях у товаристві письменників Михайла Івасюка, Марії Матіос, краєзнавця Мірчі Мінтенка та інших. Подиву моему не було меж, живописні полотна мистця, його численні орнаменти чарували, не давали спокою, спонукали творити красу. Я мав шанс завітати до великого хранителя кою Гарасового скарбу Явдохом Гарас, скуштувати меду з її пасіки, вловити її вислів: «Я мушу довго жити, аби зберегти оці вишивки і цей музей...». І вона жила довго, була Берегинею вишиваного скарбу, скарбу орнаментів. Згадує завідувачка науково-методичного відділу Чернівецького краєзнавчого музею пані Євдокія Антонок-Гавришук: «Вперше у день навідин до музею-садиби Юрія Федьковича, до Путилі, 8 серпня 1974 року з нагоди відкриття відбудованої та впорядкованої родинної хати я познайомилася з багатьма шанувальниками творчості поета (і з п. Мінтенком), з доброю, пишною та гарною, жвавою до розмови, широю і тривкою, усміхненою особливою материнською доброзичливістю, наче ми давно знайомі, Євдокією. Так називали її працівники Чернівецького музею Юрія Федьковича. Сфотографувались біля поєстова криниці, під новозбудованою хатою, на запашному серпневому подвір'ї, де пахли особливо урочисто напередодні скошені трави скорботні. У жовтні того ж року разом з науковими працівниками нашого музею — Олександром Тимофєєвим (дружиною Г. Мізюна) та Гриною Олександрівною Паранюк я приїхала у містечко Вашківці для впорядкування творчої спадщини художника перед відкриттям музею на сповнення заповіту Георгія Олексійовича Гараса. Не буде перебільшенням сказати, що ми вперше підіймали дорогоцінні крупинки досвіду господарювання, гармонійного особистісного та довіклі життя родини, любові і творчості з Божої благодаті, радості і сліз, здобутків і втрат цієї християнської з гуцульськими звичаями української родини Гарасів з-над Черемоша на Вижниччині у Прикарпатті Буковинського, де мати-берегиня понад усі верховенства.

Все було вперше — запис музейних пам'яток до інвентарної книги, шифрування всіх меморіальних пам'яток художника-орнаменталіста (мольберт, пензлі, фарби тощо), власноруч розкреслених орнаментованих листків із завершеними кольоровими малюнками, або лише розпочатими, картин, виконаних олійними фарбами, олівцем, аквареллю... Їх були тисячі. Наукові описи, вдивляння в кольори, їх поєднання в орнаментах надзвичайно втомлювали, так, що візерунки цілком оволоділи моїм світопростором, ввижались на небі, травах, на снігу. Розраджувала Євдокія Петрівна — то пісню (знала багато пісень, сама віршувала на-

строї на народні мелодії), то хвилюючими оповідями про дітей, яких подружжя втратило малими, то смачними стравами, якими, як і власного виготовлення вином та медами з вуликів, доглянутих господиною з християнською ширістю, як дбайлива матуся, пригощала нас (не тільки у свята чи до народин), всіх, хто переступав поріг музею, мудра її українська вдача. Приїжджали ми у відраження, бувало, й на тиждень, працювали понад робочий час, тому вона запропонувала нам одну з кімнаток сараю, обладнаного нею під житло для себе. Тож я їхала у Вашківці завжди, як додому...».

Краєзнавець Мірча Мінтенко з Великого Кучурова, що на Буковині, підкреслює, що приходив до музею Григорія Гараса, як до храму, любувався кожним хрестиком орнаменту, був безмежно гордим за такого талановитого ТВОРЦЯ. За основу до того чи іншого взору Георгій Гарас брав символ з традиційного буковинського орнаменту і, ніби відштовхуючись від нього, творив цілком нову річ. Основними символами були зоря (ружа), ключ (ключове), голова, хрест, баранячі роги, які подобали до латвійських, словацьких, французьких народних мотивів. Як підкреслює доктор мистецтвознавства Раїса Захарчук-Чугай, кожен з таких

орнаментів виділяється детальною розробкою основних принципів — симетрії, ритмів, повторів, мотивів, стилізації. Усі зори багатолірні, переважно розраховані на вишивання хрестиком. Георгій Гарас вдало вирішує складну колористичну мову орнаментальних композицій. У всіх орнаментах присутній білий колір, який дещо полегшує яскравий зелений, синій, червоний, жовтий, що вирізняє їх від жовтогарячих космацьких взорів. Зрештою, Георгій Гарас полюбляє у своїх зорах подавати два-чотири різні зелені відтінки, які вишивають нитками французької фірми «ДМС» номерами 904, 703, 954, 907... І ті орнаменти нагадують чарівних жар-птиць, які вилітають з казкового Гарасового саду і летять в далекий і близький світи. А там залітають в квартирки оселі, і жінки за допомогою голки й нитки починають їх переносити на полотно. Хибною є думка, що Гарасові зори найбільше вишивають на Буковині, бо вони досить поширені в Канаді, США, Австралії, Львові, Тернополі, Києві, на Гуцульщині, Бойківщині, Покутті...

На той час на український народний одяг якомога активніше наступали промислові товари. Українську вишиванку замінювала біла фабрична сорочка. До неї чоловіки використовували різні фабричні краватки. Було модним одягати білу сорочку і краватку чиновниками усіх рангів. Навіть бажаним. Аби надати цьому українського забарвлення Георгій Гарас розробляє всілякі зразки вишиваних краваток, які входять швидко в моду. Особливо полюбляють одягати такі краватки українські патріоти, зокрема письменники, науковці, учителі. До слова: на сьогоднішній день є немало фотографій чоловіків у вишиваних краватках. Одна з них — генерал УПА Василь Кук із Зеновієм Матчаком (на фото унизу). Василь Кук одягнений в краватку, в якій одразу вбачаємо почерк Георгія Гараса.

Згодом українські вишивальниці у Львові, Космачі, Стрию, Луцьку, Коломиї, Рахові почали вишивати краватки в Гарасовому стилі, але вже використовуючи орнаменти свого краю. Львів'яни внизу такої краватки вишивали лева, а народний майстер з Космача Микола Боб'як робив такі краватки з бісеру і називали їх у Космачі вісьорками. Сьогодні знову повернулася мода на вишивані краватки і їх уже вишивають не лише на Заході України, а й у Києві, Каневі, Сумах, Полтаві. Треба підкреслити, що журнал «Народна творчість та етнографія» в 1972 році надрукував зразки краваток, вишивку до яких розробив Георгій Гарас. Цей журнал на той час мав неабияку популярність і чималий тираж.

Завдяки журналу, вишивані краватки набули швидкого поширення в усіх областях України, навіть на Донбасі, в місті Слов'янську. Хата-музей Георгія Гараса завжди була гостинно відчинена для шанувальників народного мистецтва. Сюди приїжджали з усіх усюд люди, милувалися чудовими орнаментами, виходили зі світлиці духовно багатшими. Але були відвідувачі, котрі мали не цілком добрі наміри, бо хотіли зажити собі слави на Гарасових орнаментах. Загостила сюди і вишивальниця з Австрії Ксенія Колотило, котра мала буковинське коріння, і нав'язала тісні контакти з Володимиром Бровченком, який був очільником товариства «Україна» в Києві. Користуючи з нагоди, що Явдох Гарас була досить довірливою жінкою, пані Колотило пофотографувала Гарасові орнаменти, мовляв має намір їх вишивати, а насправді видала в Києві книжку взорів, у якій використала розроблені Гарасом орнаменти як свої власні. Книжку видала завдяки товариству «Україна» і безпосередній підтримці самого Володимира Бровченка. Громадськість Буковини глибоко обурилася такому вчинку. На захист авторського права Георгія Гараса виступила навіть Вижницька Спілка народних майстрів. І, звичайно, преса. Та — безрезультатно.

Популярність Гарасових вишивок в Україні і світі відбулася завдяки маленькій книжечці його орнаментів, яку в 1971 році видало кийське видавництво «Мистецтво». А ще завдяки музею Георгія Гараса в містечку Вашківці на Буковині, який впродовж десятирічків років відвідують численні туристи, залишаючи в книзі відгуків щирі

рядки вражень.

— Дякуємо за все те прекрасне, що побачили в Вашій буковинській хаті. Сподіваємось, що незадовго тут буде хата-музей Г. О. Гараса, — пишуть у книзі відгуків Зоряна та Богдан Сивуляки 17 липня 1972 року. — Тоді ще не один мистецький твір талановитого подружжя (поки що нема можливості виставити) побачать люди. Цілуємо Ваші руки, дорога Євдокіє Петрівно!

А ось який запис в книзі відгуків залишили 27 квітня 1982 року Павло та Елла Загребельні: «Зачаровані дивовижним світом Гараса. Неповторним і прекрасним, як наша земля Українська. Вклоняємося низько хранителю цих скарбів Євдокії Петрівні». Священик з Австралії Зенон Харкавий 15 серпня 1984 року підкреслює: «Дуже радо було побачити таку велику спадщину народної творчості одної талановитої людини, яка завжди буде передаватися через мистецьку вишивку в різних країнах світу. Побажання: щоб ця спадщина була видана у формі великого альбому у скорому часі».

Посол Японії в Україні Сюдзава Сьодзі 16 серпня 1994 року записав: «Я глибоко вражений чудовими творіннями художника Гараса. Бажаю Вам здоров'я та довголіття!».

Минають роки. Творчість Георгія Гараса сьогодні по-новому осмислюють наші сучасники. Він зробив вагомий внесок у розвиток нашої національної вишивки.

Дмитро ПОЖОДЖУК,
заслужений майстер народної творчості України, лауреат премії імені Івана Огієнка та Мирослава Ірчана

ДОРОГА ДО ВАШКІВЦІВ

*Дорога до Вашківців — дорога до дому
Через Прут, на вигоні Черемоша
крутому!*

*Тут в сонце вбрані хата коло хати —
У вишивках — Гарасів*

*не доведеться шукати:
На подвір'ї всіх чекає доброю мати!
Дорога до Вашківців — дорога до дому —
Тут відчинені двері дорослому й малому:
Стрічає Гарасів осінній дивосад
З небачених у вишивках припад —
Казкові з ліній і хрестиків оселі,
В них веселючі каруселі
Нестримно нас в світ кольору несуть!
І розвидняють дивосвітлу сунь!
Ромашкові біля доріг поля,
Плюви й лілії кивають нам здала,
Не відпускає чорнобривцями
заквітчена земля!*

*Дорога до Вашківців — дорога до дому,
Кожному українцеві дорогому —
Тут в океані вишиваних мрій
Панує філософія надій,
Великих добротворчих дії
Життєвий човен з штормів виривати,
Підне людей українця!*

*жисття будувати!
Дорога до Вашківців — дорога до дому
Залізницею, коли й по льоду хрусткому —
В полоні орнаментів*

*забуваши про втому!
Смак праці для людей*

*дано тут всім збагнути,
Шоб Вашківці уже ніколи не забути:
Наперекір горю особистому
Творець виткав надію*

*у вінку барвистому!
Він свій скарб з розмаїття фарб*

*розортав —
Дивовижні узори на нев'янучу радість
людам віддав.*

Євдокія АНТОНЮК-ГАВРИШУК

БІБЛІОГРАФІЯ

Яківчук А. Ф. У музеї Георгія Гараса // Нар. творчість та етнографія. — 1985. — № 3. — С. 88-89.

Гуць Михайло. Книжка про митців буковинського Прикарпаття // Нар. творчість та етнографія. — 1993. №2. — С. 87-91.

Гарас Георгій. Зразки вишивок хрестиком // Нар. творчість та етнографія. — 1972. № 4. — С. 16-17.

Аронцев М.М. У світі орнаментів // Нар. творчість та етнографія. — 1973. № 1. — С. 103-104.

Селівачов Михайло. Лексикон української орнаментики. — К.: Редакція вісника «Ант»; Ніжин: ТОВ «Видавництво «Аспект-Поліграф», 2005. — 400 с.

Захарчук-Чугай Р.В. Українська народна вишивка. Західні

області УРСР. — К.: Наукова думка, 1988. — С. 176.

Шандро Мирослава. Гуцульські вишивки. — Чернівці: Видавничий дім «Букрек», 2005. — 104 с.; іл.

Свйонтек Ірина. Гуцульські вишивки Карпат. Мистецтво орнаменту. — Івано-Франківськ: Народне мистецтво, 2005. — 284 с.

Українська вишивка: Альбом / Авт. тексту та упоряд. Т. Кара-Васильєва. — К.: Мистецтво, 1993. — 264 с.; іл. — Рез. та перекл. іл. — рос., англ., фр., нім.

Колотило К.І. Ксенія Колотило: Альбом / Авт.-упоряд. Степан М. Г. — К.: Мистецтво, 1990. — 112 с.; іл. — Текст укр., нім., англ. та фр. мовами.

Serena Raffaella. L'art du petit point. — Paris: Armand colin, 1995. — 223 p.

Кожолянок Ярослав. Буковинський традиційний одяг. — Чернівці-Скакатун, 1994. — 262 с.

Митці України: Енцикл. довід. Упоряд.: М.Г. Лабінський, В.С. Мурза. За ред. А.В. Кудрицького. — К.: УЕ, 1992. — 848 с.

Сеньків Іван. Гуцульська спадщина: Праці з життя і творчості гуцулів. — К.: Українознавство, 1995. — 512 с.; іл.

Историко-этнографический атлас Прибалтики / Редкол.: Л.Н. Терентьева (гл. ред.) и др.; Ин-т этнографии им. Н.Н. Миклухо-Маклая АН СССР и др. Одежда. — Рига: «Зинатне», 1986. — 173 с.

Український народний одяг. — Торонто-Філадельфія, 1992. — 311 с.

Chlupova Anna. L'udova vysivka. — Bratislava, 1985. — 544 s.

Sorochaniuk Eudokia. Nyzinka — embroidery of the Hutsuls. Pennsauken, 2002. — 284 p.

Калиняк Марія. Українська вишивка. Сучасне трактування. Львів: НВФ «Українські технології», 2004. — 116 с.; — Рез. англ. мовою.

Senky Iryna. Butterfly Memories. Memoires and Embroidery Designs/ Preface by Horhula I. (in Ukrainian and English). — L'viv «Mcs» Publishing House», 2003. — 288 p.

Пожоджук Дмитро. Вишивка Космача // Гуцульська школа. — 2000. № 1-2. — С. 72-77.

Україна й українці: історико-етнографічний мистецький альбом Івана Гончара (Галичина, Буковина). — К.: УЦНК «Музей Івана Гончара», ПФ «Оронта», 2007. — 304 с.

МЕНТАЛІТЕТ НЕЗАЛЕЖНОЇ ДЕРЖАВИ У ТВОРАХ УКРАЇНСЬКИХ ПОЕТІВ-ЕМІГРАНТІВ ЧЕХОСЛОВАЧЧИНИ 1920-1930 рр.

Українські письменники в чехословацькій еміграції були представниками того покоління, яке вірило, що навіть в умовах великої жорстокої війни 1917-1920 років вдасться відстояти незалежність Української держави. Звичайно, цьому передували роки формування кожного не тільки як творчої особистості, а й громадянина. Кожен з них був активним учасником відродження культури українського народу на попередній десятиріччя, кожен спрямовував свої мрії і думи у майбутнє, але раптом увесь цей процес був зупинений варшавськими наступами армії більшовицької Росії.

Різими шляхами потрапляли українські письменники до Чехословаччини, і вже у Празі, Подєбрадах, Братиславі, Кошице, Брно та інших містах опинилися в оточенні державних діячів, політиків, які проголосили у 1917 році Четвертий Універсал про незалежність Української Народної Республіки — того покоління, яке воювало з російськими арміями під Крутами, під Харковом, Полтавою, Києвом, яке воювало із поразкою і вірило у відродження України як держави. Власне, всі вони розуміли, що чужина, якою б вона гарною і щедрою не була, ніколи не стане для них Батьківщиною, і в душі кожен з них, мовлячи словами Фрейтага, зберігав образ своєї рідної Вітчизни, свого народу. Ці, переважно ще молоді люди, жили визвольними ідеями, їх духовно об'єднувала мрія про повернення до Києва. Про це найкраще свідчить і назва однієї з книг відомого романиста Уласа Самчука «На білому коні».

Завдяки прихильному ставленню керівництва тодішньої Чехословаччини, зокрема президента Масарика, наші письменники мали змогу не тільки нормально жити, навчатися, а й активно творчо працювати. І зараз, через десятиріччя, знайомлячись з їхніми творами, вкотре переконаємося, що всю творчу

енергію вони віддавали єдиному: аби збагатити рідне слово, піднести українську літературу до європейського рівня і тим самим утвердити ім'я України.

Усі вони були захоплені націоналістичною ідеєю, і всі були переконані, що незалежна суверенна Україна можлива тільки в єднанні з Європою, а не з Москвою. Подальші десятиліття підтвердили, наскільки вони мали рацію.

Можемо тільки уявляти, що діялося в душах інтелігентів-емігрантів, які жили у вільному світі незалежної Чехословаччини, постійно думаючи про свій поневолений більшовицькою владою народ, який фізично винищували голодом, розстрілами, репресіями або депортували до холодного Сибіру чи у північні області комуністичної імперії.

Який же то був сильний вогонь, що не дозволяв пригаснути їхнім серцям, відкритися від ідеї, збайдужіти! Це засвідчують численні вірші, поеми, оповідання, повісті, романи, статті, листи, архівні матеріали, які і нині зберігаються у Празі. Тут назвемо лише окремі книги найталановитіших поетів, що були написані і побачили світ у Чехії: «Княжа Україна», «Цвіте трояндами» Олександра Олеся, «До верховин» Спиридона Черкасенка, «Стилет і стилос», «Земля і залізо», «Земна Мадонна» Євгена Маланюка, «Сагайдак» Юрія Дарагана, «Зодіак» Леоніда Мосендза, «Вежі» Олега Ольжича, «Поезії» Олександра Стефановича, «Княжа емаль» Оксани Лятуринської, «Голос срібної землі» Івана Ірлявського, «Сонети» Андрія Гарасевича, «Снігоцвіти» Галі Мазуренко, публікації добірок і циклів Олени Теліги — цілої когорти представників пражської поетичної школи. Кожен поет по-своєму відтворює надто дорогу для серця тему Батьківщини, кожен намагається бути неповторним у вислові. В збірках знаходимо вірші, які і нині зворушують до глибини душі.

У творах поетів старшої генерації переважають мотиви нещодавно пережитої трагедії, смутку, розпачу, як в О. Олеся:

*Заходить сонце. Одцвітає,
Як прапор наш,
що вже одцвіє.*

Оптимістичні мотиви звучать в окремих творах С. Черкасенка:

*Народ злама його одчай,
І з попелу страшних
пожарів,
Як фенікс, встане*

*рідний Край —
Країна вільних господарів.*

Можливо, найбільш чітко пережив трагедію втрати Україною своєї незалежності Євген Маланюк, який, крім усього, був офіцером армії УНР. У багатьох його творах чуємо промовляє зранена душа. Але й за кожним рядком його віршів відчувається віра в здобуття незалежності, як, зокрема, в «Оді до прийдешнього»:

*Під морозним вітром —
біла тризна,
Сніг сліпить, вирує рівнина,
Та встает озимина залізна,
Крізь крижаний сніг —
озимина.*

*Бачу їх, високих і руських,
Зовсім інших,
не таких, як ми, —
Пристрасників висоти*

*і слави,
Ненавистників тюрми і тьми.*

Якою ж постає та незалежна Україна у творах наших поетів-емігрантів, якою вони її собі уявляли? Декому вона вбачалася щасливою козацькою державою з часів колишньої Гетьманщини. Євген Маланюк бачив її могутньою Степовою Елладою, про що промовисто свідчать рядки із «Варязької балади»:

*Коли ж, коли знайдеш
Державну бронзу,
Проклятий край,
Елладо Степова?!*

Проте більшість, особливо молодші письменники, майбутню Українську державу уявляли цивілізованою, європейського взірця країною. Тут доречно згадати філософські роздуми відомого романиста Уласа Самчука, який плекав у душі батьківщину духа, мріяв про «нову,

модерну, здорову, демократичну Україну західного типу».

І тут виникає ще одне питання: яким чином мала постати та омріяна самостійна незалежна Україна? Відповідь у більшості творів знаходимо однозначну — відвоювати у загарбника. Отже, тільки війна, смерті тисяч і тисяч... Але так здобували свою незалежність майже всі держави світу. Тоді й не думалося, що незалежність може бути просто подарована Богом, який зважить на те, що народ у столітніх війнах і битвах за свою самостійність вже забавою втратив своїх синів і дочок і заслуговує милосердя...

Без сумніву, найповніше бачимо той менталітет героїчного почуття в творчості Олега Ольжича, у його пристрасних поетичних рядках, у критичних і публіцистичних статтях. Власне, цілі цикли його віршів: «Камінь», «Бронза», «Рівень», «Вежі», особливо поема «Незнайомому воякові» присвячені цій темі. Це — пісня вічному воякові-українцеві (дружиннику, козаку, січовому стрільцеві), який протягом століть воював і ще воюватиме за незалежність Української держави. Поет вірить у силу і мужність молодого покоління, вірить у народ, до якого звертається: «О Нації, дужа і вічна, як Бог!». Олег Ольжич, мабуть, єдиний з поетів-емігрантів, який не помилявся у своїх передбаченнях. Це він написав у Празі 1935 року:

*Державу не твориться
В будучині,
Державу будується нині.*

*Це люди — на сталь
перекуті в огні,
Це люди — як брили камінні.*

Ці рядки і нині звучать посучасному, вони і нині символічні для українців. Державницьким менталітетом пронизані майже всі твори поета, його публіцистичні і критичні статті, зокрема такі, як «Сучасна українська поезія», «Войовничка неокласика», «В авангарді героїчної доби», «Українська історична свідомість» та інші.

Минулим історичним подіям в Україні присвятив свої талановиті вірші і поему «Мазепа» Юрій Дараган, де знаходимо такі рядки:

*І тільки спрага, спрага волі
Так стисне горло,
здавить так,*

*Що знов би,
знов у Дике поле!*

*Знов коні, стріли, браїці голі,
Шаблі та повний сагайдак!*

Поети творили образи майбутніх мужніх борців за Українську державу. То мали бути відважні, безстрашні люди, виховані на традиціях дружинного і козацького лицарства. Як писав Леонід Мосендз:

*У мужність
переконаного чину,
В одважну непохитність
дзвінків слів —*

*Вкладати серця власного
частину!*

Не обминає цю важливу тему і лірична поетеса Олена Теліга, яка у вірші «Мужчинам» пише:

*Ще сальви не було,
Не заревли гармати,
Та ви вже на ногах.
І ми в останній раз
Все, що дає життя
Іскристе і багате,
Мов медоносний сік
Збираємо для Вас.*

Андрій Гарасевич, автор цікавих сонетів, так закінчує свій диптих про Київ:

*І встане сонце
дуже й молоде
Над вежами Софійського
собору.*

*На ліс, на степ,
на гори і пороги
Заграють дзвони
пісно перемоги.*

Важливо, що майже всі українські поети чехословацької еміграції щиро відгукнулися на проголошення незалежності Карпатської України 1939 року. В тодішніх журналах і газетах опубліковано десятки віршів і публіцистичних відгуків, а Олесь і Черкасенко видали невеликі збірки поетичних творів. О. Олесь привітав цю подію такими рядками:

*«Воскресла,
воскресла!» —
Всі дзвони гудуть,
Натхненні прочани
ідуть та ідуть,
І чуять, як б'є
і шумить джерело,
Що цілі століття
вже мертво було.*

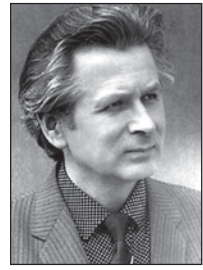
Усім вірилося тоді, що саме звітти, з українських Карпат, починається відродження незалежної України, та невдовзі доведеться гірко розчаруватися у своїх сподіваннях. Немилосердні суїцидні держави потопили у крові незалежну Карпатську Україну, хоча й самі невдовзі стали жертвами німецького фашизму.

Треба сказати і про таке: українські поети не були самотніми у чехословацькій еміграції, найперше вони дуже тісно контактували із чеськими і словацькими колегами, знайшли собі серед них чимало друзів. Архівні документи, зокрема епістолярна спадщина і спогади, свідчать про їхні спільні виступи на літературних вечорах, конференціях, зустрічах. І тут маємо добрим словом згадати Й. Махара, Ф. Галаса, В. Фіяла та інших.

Велика заслуга українських поетів-емігрантів і в тому, що вони єдині протягом тринадцяти років писали талановиті, високого громадянського звучання патріотичні твори про любов до України, до нашої давнини, про наших національних героїв, тобто про все, про що заборонялося навіть думати поетам, які жили в той час у підневільній Радянській Україні, де у 30-х роках їх засилювали до Сибіру чи розстрілювали тільки за те, що вони писали українською мовою.

Українські поети-емігранти достойно поведілися і в часи суворих випробувань — війни з німецькими окупантами. Олег Ольжич загинув 1944 року в концтаборі «Саксенгаузен», Олена Теліга та Іван Ірлявський у 1942 році полягли від фашистських куль у Бабиному Яру під Києвом... Тож серед імен видатних синів і дочок нашого народу, серед героїв добрим словом згадаймо і поетів-емігрантів, які своїми талановитими творами та громадянською діяльністю багато зробили для того, щоб Україна вже назавжди стала суверенною незалежною державою.

Олесь ЛУПІЙ,
лауреат Державної премії України ім. Т. Шевченка

ТОРКНУЛАСЯ ПОЕЗІЯ ДУШІ...

Шановна редакції газети «Кримська світлиця»! Звертається до вас учитель української мови та літератури з м. Севастополя Людмила Леонітівна Смоляр. Цього року мені довірили навчати української мови севастопольців за програмою, що була організована з Києва з ініціативи народного депутата України Олеся Донія «Навич друга розмовляти українською». Це безкоштовні курси, у Севастополі було відкрито три групи. Координатором цієї спра-

ви є Б. І. Мороз. Слухачами є різні люди: за віком, освітою, політичними поглядами. А об'єднала всіх мова і бажання її вивчити: хто хотів навчитися правильно писати, хто говорити, а хто почути прекрасну українську поезію. Ми з В. Т. Рябко (теж викладачем української мови) намагалися виконати всі забаганки наших активних слухачів. Виявилось, що слухачі дійсно активні. Бо не тільки слухали, а й захоплювалися поезією, особливо віршами

Ліни Костенко. На одне із занять слухачка курсів Ольга Василівна Вілкова (працівник Нахімовської райдержадміністрації) принесла власні переклади віршів Л. Костенко. Так хочеться, щоби й інші читачі нашої мистецької газети теж ознайомилися з рядками поезій, які торкнулися душі росіянки О. В. Вілкової.

*Двори стоять у хуртовині айстр.
Яка рожева й синя хуртовина!
Але чому я думаю про Вас?
Я Вас давно забути вже повинна.
Це так природно — відстані і час.
Я вже забула. Не моя провина, —
То музика нагадує про Вас,
То раптом ця осіння хуртовина.
Це так природно — музика і час,
І Ваша скрізь присутність*

*невловима.
Двори стоять у хуртовині айстр.
Яка сумна й красива хуртовина!*
Л. Костенко

*Засыпани двори метелью астр.
Все в сине-розовому снігу в окрузі!
Но почему я думаю о Вас?
Ведь смысла нет
нам помнить друг о друге,
Когда нас даль и время разделяют.
И я забыла б, не моя вина,
Что музыка о Вас напоминает,
Что этих астр осенних кутерьма
О наших встречах думы напевае.
И это так естественно —
не забывать о Вас,*

Хотя и даль, и время
безнадёжно нас разъединяют.
Вас рядом нет, но образ Ваш
За мною неотступно

следует повсюду.
Метелью астр засыпаны двory!
Их красоте прощальной
радоваться буду.
Переклад О. Вілкової
* * *

Розкажу тобі думку таємну,
Дивний злоглад мене обпик:
Я лишусь в серці твоєму
На сьогодні, на завтра, навік.
І минатиме час, нанизавши
Сотні вражень, імен і країн, —
На сьогодні, на завтра, назавжди
Ти залишишся в серці моїм.
А чому? То чудна теорема,
На яку ти мене пририк,
То все разом, а ти — окремо.
І сьогодні, і завтра, й навік.
Л. Костенко

Догадкой своєю с тобою поделюсь,
Которая вдруг меня обожгла:
Я в сердце твоём сейчас остаюсь
С этой минуты и — навсегда.
Минуют годы, унося с собой
Людей имена, страны и города.
Но в сердце моём
ты сейчас остаешься.
С этой минуты и — навсегда.
А почему так, где ответ в задаче,
Которую не решить никогда?
Просто мы теперь с тобою — вместе.
С этой минуты и — навсегда.

Переклад О. Вілкової
Ось такі ліричні слухачі із Севастополя. Чи будуть вони приходити на курси тепер?

УВАГА: КОНКУРС!

Міністерство культури України оголошує конкурс на здобуття літературної премії імені Григорія Кочура за визначні здобутки в галузі поетичного художнього перекладу та перекладознавства.

Премію присуджують письменникам, перекладознавцям за кращі переклади українською мовою визначних творів світової поезії та вагомий перекладознавчий праці в царині українського художнього перекладу.

Матеріали на здобуття премії подаються до 1 червня 2014 року на адресу Міністерства культури України: м. Київ, 01601, вул. І. Франка, 19 (контактний телефон 279-37-40).

Необхідно подати такі документи:

- клопотання про присудження Премії зі стислою характеристикою твору та його автора (колективу авторів);
- примірник твору у друкованому вигляді;
- рецензії на твір кандидата (кандидатів) на здобуття Премії;
- ксерокопія відгуків у засобах масової інформації (у разі наявності);
- копії паспорта та ідентифікаційного номера кандидата (у разі його наявності) або в разі, коли кандидатом є колектив авторів;
- копії паспортів та ідентифікаційних номерів (у разі наявності) кожного члена колективу.

Ліворуч - Л. Л. Смоляр

НЕОЦІНЕНИЙ СКАРБ ДМИТРА БІЛОУСА

Здавалося б, про відомого поета Дмитра Білоуса шанувальникам відомо все, а його вірші вже давно стали класикою української літератури. Та, як відомо, справжню поезію можна вкотре перечитувати, відкриваючи для себе досі невідоме. Останнім дарунком читачам незабутнього Дмитра Білоуса стала книжка віршів про українську мову «Неоцінений скарб». У чому її оригінальність і самобутність? І чому ця книжка має стати у пригоді не лише школярам та студентам, а й, так би мовити, професійним мовознавцям? «Оригінальність книжки полягає в тому, що її побудовано на міцному фундаменті мовознавства, — пише у передмові до видання Дмитро Коптілов. — Автор поставив перед собою досить складне завдання: пояснити дітям те, що дорослі вважають «сухою матерією» лінгвістики. Такого завдання ще не формулював ніхто». Напевно, якби на місці Дмитра Білоуса опинився будь-хто інший, завдання було б не з легких. Утім, Дмитрові Білоусові, який почувається у мові природно і невимушено, вдається дохідливо пояснити юним читачам мовні премудрості, засвітити слово яскравими барвами.

КЛЮЧ ДО ЛЮБОВІ

У розділі «Ключ до любові» поет дає юним читачам такі настанови, які настановами назвати важко. Просто любов до слова у поета настільки щира, що залишитися байдужим спостерігачем просто неможливо: «Якщо ти не дуже кохаєшся в мові — в Шевченка, мій друже, є ключ до любові: що мову, як неню, так треба любити, щоб міг ти за неї і душу згубити». Читаймо вірші, вміщені у розділі, і... беремося до справи. Для вчителів-мовників — справжнє раювання: готові завдання для допитливих школярів. Скажете, що не такі вони вже й допитливі, ці непосидючі школярики? І навіть подекуди дуже ліниві? Запевняю: із мовними завданнями від Дмитра Білоуса підкориться будь-яке завдання. Адже поет не читає нудних лекцій, а веде розмову з юними читачами у цікавій ігровій манері. «Як запам'ятати правило дев'ятки?» — звертається поет до читачів. «Гляньте пильніше: в іноземних словах після літер охих дев'ятки пишеться літера и. Запам'ятайте гніздечко оце й будете знати відтепер: д, т, з, с, ц, ж, ч, ш і р». А якщо граматику шукати небагато, Дмитро Білоус закликає до наполегливої роботи і запевняє: «Є у кожного до мови хист, не зубрять, а розумійте зміст». А ще Дмитро Білоус виступає як неперевершений перекладач, який наполегливо працює над філігранністю мови. «Ох, не простий це горішок!» — пише Дмитро Білоус, переповідаючи про свою працю над перекладом з білоруської мови. Переклад із споріднених мов вважається одним із найскладніших, оскільки завжди є ризик не «вловити», «затерти» особливості мови, з якої перекладають. Ось яке дається завдання: «Край мій! Ты пам'ятны мне ранкам твоім промяністым...». Дмитро Білоус береться за непросту роботу тлумача: передавати українською неповторні особливості білоруської мови: «Краю мій», як же мені висловити — «ти мені любий»? Розмір подовжити? Ні — явна дорога до згуби», — бачимо, як поет наполегливо шукає потрібні слова, аби зберегти зміст і ритмомелодику поетичних рядків білоруською мовою. А якщо зробити так: «Краю мій! Ти в пам'ятку»? І знову не те: слово «мені» у рядку — «явна до втрати дорога...». Нарешті, пише поет, йому вдалося знайти форму, збагачену змістом: «Краю мій! Мрію і сню ранком твоім промяністым». Свій варіант поет подав видавцям. Утім, для перекладача головним є те, як сприйняли його переклад, чи вдалося «упіймати за хвостик» потрібну ритмомелодику, підібрати влучний відповідник. І от — несподівана зустріч у видавничстві з

Миколаю Бажаном. Яким буде його відповідь? «Здрасуйте, — скромно роню, знічений від хвилювання. Усмішка: — Марю і сню! — каже він замість вітання».

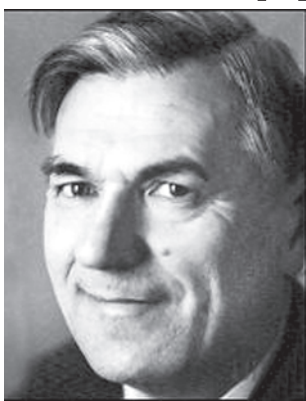
НЕ ВІДТВОРИШ ТАК НА ТАК

Дмитро Білоус, наче вправний диригент, уміло скеровує до наполегливої праці над словом. І справді: де, як не у перекладацькій роботі, відчуєш красу слова, помітуєш його багатством, порівняєш звучання у споріднених мовах? «Як по-нашому можна сказати?» — так називається вірш Дмитра Білоуса, в якому в устами ліричного героя Гриця запитує: «От як би по-нашому можна сказати: «На вкус і цвет товарища нет»? Юний герой звертається до матері, а та усміхається у відповідь: «На колір і смак товариш не всяк». Міцний горішок виявляється не таким вже і міцним, якщо всотувати як книжкову, літературну мову, так і дослухатися до мови народної. Бо народ завжди влучний у висловлюваннях, бо ж недаремно кажуть: «Народ скаже, як зав'яже».

«Так завжди кортить мені перекласти щось трудне, відтворити поривом щирим», — зізнається поет у вірші «Не відтвориш так на так». Ще раз уважно вчитаймося у назву: «Так на так не відтвориш». Отже, не завжди механічний переклад прийде на допомогу. Бо якщо він механічний, то такою самою механічною, позбавленою соковитості, ніби відлученою від живильних струмочків, буде і рідна мова! Як же діяти у такому випадку? Рецепт від поета Дмитра Білоуса: «Треба десь, як це й буває, замінити якісь слова». От вам завдання-головоломка: як перекласти українською з російської: «Кому пироги і пишки, кому синяки і шишки? Здавалося, ну що складного у перекладі? Це ж так просто: «синяки — синці», — сміливо береться до роботи тлумач. А далі... далі — перша пастка: «шишки — гулі в братній мові, а у нас — шишки соснові». Як кажуть, «трохи не те, трохи не так». Поет наполегливо працює над перекладом, шукаючи найбільш влучний відповідник. Вдумливому і наполегливому дослідникові вдалося віднайти потрібні слова. А нам, читачам, насолодитися вдалою знахідкою: «Кому пироги й млинці, кому гулі та синці». Напевно, вправна перекладацька робота спонукатиме читачів до філігранної роботи над словом.

БІОГРАФІЧНЕ

У чому ж секрет успіху Дмитра Білоуса? Завдяки чому його спорідненість зі словом виглядає так природно? Майбутній поет та перекладач народився 24 квітня 1920 року в селі Курмани на Сумщині. Він був десятим у ро-

дині Григорія Миколайовича і Ганни Давидівни Білоусів, що налічувала одинадцятьох дітей. Життя багатодітної родини легким було назвати не можна, проте жили дружно. «Небавом у тата і мами вже нас одинадцятько душ. Справлялися добре з харчами — не їли лиш хвостиків з груш», — з гумором писав поет. Культ книжки у сільській родині був завжди. Читали «Кобзаря» Тараса Шевченка, твори Степана Руданського, Остапа Вишні. Цікавим оповідачем був батько Дмитра. Про духовну красу не говорили; вона була частиною життя як родини Білоусів, так і решти українських селянських родин. І про ту красу хотілося писати, тож ще малим хлопцем Дмитро почав віршувати. «Ми любили все божественне, духовність входила в наші серця через красу, лагідність, гармонію, — згадував Дмитро Білоус. — Гарні були в нашій хаті ікони під рушниками, на свята ще й прикрашені квітами. Ніколи батьки нам не казали: не роби то-то, не лякали, не сварили. Про того, хто справделиво вчинив, могли сказати: «Оце по-Божому»; про хорошого хлопця: «Оце справжній козак!». Саме тематична збірка Дмитра Білоуса «За Україну молюся», як стверджують критики, стала своєрідним енциклопедичним довідником українських народних свят від січня до грудня. Гармонійне селянське життя, єдність з природою надихало юні душі на творення прекрасного. Утім, життєвий шлях стелився нелегко і Дмитрові, і його братам і сестрам, і тисячам українських родин. Лише дивом уцілів під час Голодомору 1932-1933 років майбутній поет. Вижив лише завдяки старшому братові Олексі, який влаштував Дмитра в дитячу колонію, керовану Антоном Макаренком. Прагнув до знань, але до початку війни встиг лише кілька років навчитися у Харківському університеті; а вже по війні завершив навчання на філологічному факультеті Київського університету. А коли спалахнула війна, Дмитрові шойно минув 21 рік. Воювати судилося у складі студентського батальйону (з 997 бійців студбату живими залишилося тільки 37...). У вірші «Біографічне» Дмитро Білоус згадує основні віхи свого насиченого подвоя життя. «Косила війна. Батальйоне студентський беззахисний мій! Туди нас, де гинуть мільйони, як смертників кидали в бій», — з боєм відгукується поет. Голодомори, війна, поранення, але головне — життя! Якщо судилося жити, то треба жити, — переконаний поет: «І в мирнім поході нелегко, та йдем, як на суд, як на звіт, бо кожного ж, мабуть, лека для чогось приносить на світ».

МОВА УКРАЇНСЬКА, МОВА СВІТОВА

Віктор Коптілов наголошує: «Неоцінений скарб» цікавий тим, що книжка становить своєрідний експеримент, за розвитком якого пильно стежить читач. Адже усі три частини — «Абеткові істини», «Ключ до любові» та «Іжакова канцелярія» — багатожанрові, містять як загадки, так і урочисті гімни на честь рідної мови. Улюбленим жанром Дмитра Білоуса є вірш-коментар, створений і розвинутий ним у літературі. Приміром, вірш «До молитви абеткової» є не просто коментарем, а славлянням абетки. На думку Віктора Коптілова, у вірші «Абетка» поет досягає справжньої майстерності: «В ритмічному Аз, Буки, Л, М і О, П, Р доловлюємо звуки ясных небесних сфер. Іскрив зірком вогниста в небесній Книзі книг, немов разки намиста із літер книг земних. То небо нам безкрає безмежністю шедрот на землю посилає божественний свій код». І справді, важко не погодитися з думкою дослідника, що має бути створений «Словник мови поезій Дмитра Білоуса». Адже поет продемонстрував не лише віртуозне володіння словом, а й створення так званих «білоусизмів», тобто тих неологізмів, які значно збагатили українську мову. Часто буває, що використанні діалектизмів, авторських новостворень ускладнює сприйняття творів, і стає зрозуміло, що письменник «передав кути меду». Без сумніву, такому стилістові і знавцеві мови, як Дмитро Білоус, це не загрожує. Читаєш із задоволенням, наче вслухаєшся, як жебонить річечка: «Такі звичайні мовні речі, а скільки тайни, глибонечі! І потечуть чуття Почайнами крізь незбагненну явину». Дмитро Білоус увійшов у літературу як майстерний перекладач, який добре володіє слов'янськими мовами — болгарською, білоруською, російською. Напевно, глибоке знання слов'янських мов допомогло Дмитрові Білоусові не лише висвітлити красу рідної, української мови. «Нам чуже — не чуже. Чом звучить так рідно? Бо в яснім сузір'ї, діюча, жива, світова шедверія відкриває гідно мова українська — мова світова», — це рядки з вірша «Все, чим світ гордиться». Так, уникнувши довгої лектури, про красу рідної мови можна сказати стисло і лаконічно. І втілюється в чарівність української мови, світової мови.

ГРА — ЦЕ СЕРІОЗНО

Поет, перекладач, академік-педагог... Дмитро Білоус залишив нам головний урок: про складне можна говорити легко, доступно. І обов'язково з гумором. Про те, що гра є важливим елементом у вихованні і становленні юної особистості, відомо кожному педагогові. «У процесі гри дитина набуває навичок, які виявляються пізніше потрібними для праці, коли вона виросте», — писав видатний педагог Григорій Вашченко. Головне, щоб дитина гралася з радістю, без примусу, гра сприяє процесам усвоєння дитини. Що це означає? У процесі гри дитина досягає результатів лише тоді, коли поєднає власні зусилля із зусиллями інших. Дивна річ: вправно «граючи» мобільними телефонами, занурюючись у світ сучасної

техніки, діти відчувають труднощі... під час спілкування. Часто доводиться бачити картинку: замість того, щоб спілкуватися між собою, обговорювати літературні новинки, школярі на перервах забавляються комп'ютерними іграми. Збіднення мови, невміння висловити власні почуття — прикмети «комп'ютеризованого» покоління. Та й бракує нині педагогів рівня Дмитра Білоуса. Як кажуть, лекторів не бракує, бракує Вчителів. Так, саме вчителів з великої літери. Спілкуватися з Дмитром Білоусом було легко, бо він відчував порухи душі, ніби «зчитував» те, що лежить на серці. Розуміти свого юного читача, йти до нього зі широю усмішкою, аби разом творити світ любові, — чи не в цьому криється головний урок від сонячного життєлюбця Дмитра Білоуса? Лише щиро залюблена у свою працю людина здатна передати ту любов іншим. Поет запрошує у незбагнений світ краси свого маленького читача, охоче розкриває секрети мови. «Творчість такого письменника, як Дмитро Білоус, є немислимою без захопленості, що доходить до одержимості, є немислимою без товарищескості, без розвинутої уяви, здатності бачити незриме для багатьох інших. Мені пригадуються слова Дмитра Білоуса, які він сказав, виступаючи перед діврою у Бордянянській школі на презентації рукопису книги «Неоцінений скарб»: «Я відчув, що недарма пройшли для мене оті безсонні ночі, коли я, як одержимий, схоплювався вночі і записував до блокнота перлини нашої мови, що недарма пройшли оті поїздки, коли я їздив по всій Україні і дослухався до кожної інтонації, коли я, як кінокадри, перебирав спогади про свою родину, про своїх батьків і вчителів, яких мені хочеться занести до свого родоводу. А ще я дивився на талановиту дівроу, на оце дійство, прекрасну дитячу гру, слухав вас і відчував багато відтінків, барв у плеканні вами рідного слова. Те, що я хотів вкласти в свої вірші, відчуваю, обов'язково повернеться до мене, але ще більшими скарбами», — так відгукується про незабутнього Дмитра Білоуса письменник Олександр Бакуменко. От вам приклад зимоваї синонімії: буран, завірюха, заметіль, сніговиця, хвища, круповиця, хуртовина, пороша. А ще Дмитро Білоус нагадує про призабуту літературну гру буриме, яка вчить влучно римувати слова. Словом, для допитливих читачів — пожива для розуму й серця. Адже поезія Дмитра Білоуса торкається сокровених струн душі: «Чи не чари й не диво? Мова — спів, мова — казка. Все сказати можливо: є і гнів, є і ласка. В мові — воля героїв, прояв вільного духу, духу нації прояв, прояв вічного руху».

Наталія ОСИПЧУК, письменниця, член НСПУ м. Київ

Дмитро БІЛОУС

КОЛИ ЗАБУВ ТИ РІДНУ МОВУ

Коли забув ти рідну мову — яка б та мова не була — ти втратив корінь і основу, ти обчухрав себе дотла.

Коли в дорогу ти збирався, казала мати, як прощавсь, щоб і чужого научався, й свого ніколи не цуравсь.

Ти ж повернувся душою бідний, не просто розгубив слова, немов якийсь Іван безрідний, Іван, не помнящий родства.

Не раді родичі обновам. Чи ти об'ївся блекоти, що не своїм,

не рідним словом із матір'ю говориш ти?

Ти втратив корінь і основу, ти обчухрав себе дотла, бо ти зневажив рідну мову ту, що земля тобі дала,

ту, що не вбили царські трони,

ту, що пройшла крізь бурі всі, крізь глузи й дикі

заборони й постала нам у всій красі. Сяйних перлин

тобі не шкода, адже, набувши вищих прав, те, що дала сама природа, ти добровільно занедбав.

В пальті строкатім, як афіша,

крикливі модні кеди взув. А мати? Де ще є рідніша за рідну, котру ти забув?

Для тебе й Київ — напіврідний, і Мінськ піврідний, і Москва...

Бо хто ти є? Іван безрідний, Іван, не помнящий родства!

ХЛІБ І СЛОВО

У стінах храмів і колиб сів нам святково, як сонце, випечений хліб і виплекане слово.

І люблять люди з давнини, як сонце незагасне¹, і свій духмяний хліб ясний, і рідне слово красне.

Бо як запахне людям хліб, їм тихо дзвонить колос, і золотом сіяє сніп під жайворона голос.

І, мабуть, тому кожному мить бешкетнику-харцизі² їх слово батьківське

звучить, як заповідь у книзі,

цей сплав чудесний, золотий

з ядристих зерен літер: «Не кидай хліба,

він — святий, не кидай слів на вітер!».

¹ Незагасне — те, що не можна загасити

² Харцизі — розбійник, грабіжник

НАЙДОРОЖЧЕ

Синів і дочок багатьох народів

я зустрічав, які перетинали гірські й морські кордони,

і на подив багато бачили,

багато знали.

Я їх питав із щирою душою:

— Яку ви любите найбільше мову? —

І всі відповідали: — Ту, що нею

співала рідна мати колицькову.

* * *

Як прислів'я чудове, йде від роду до роду, що народ — зодчий мови, мова — зодчий народу.

ХРИСТОС ВОСКРЕС — ВОСКРЕСНЕ Й УКРАЇНА!

На Великдень міністр культури України Євген Нищук відвідав нічну службу у Патріаршому соборі Воскресіння Христового у Києві.

А зранку разом з прем'єр-міністром України Арсенієм Яценюком взяв участь у богослужінні в храмі Святого Миколая Чудотворця на Аскольдовій Могилі.

Після урочистої меси Євген Нищук також побував на Майдані Незалежності. Зі сцени Євромайдану у рамках традиційного недільного Віче міністр культури привітав присутніх зі святом Великого Воскресіння Христового.

«Хочеться, щоб саме від цього світлого дня йшов відлік нового часу, нової надії, нової енергії. Бо з цією енергією добра і любові ми зможемо побудувати і відродити велику Українську державу, захистити її землю і справді казати, з насолодою, з честью та гордістю, що Христос Воскрес, воскресне й Україна!» — сказав Євген Нищук.

Сердечно вітаю колектив газети «Кримська світлиця» з Христовим Воскресінням! Нехай у Ваших серцях завжди панують Любов і Доброта, помисли хай будуть світлими, а життя — щасливим і радісним. Нехай назавжди залишаться чистими та ширими Ваші душі. Світлого Вам Великодня, міцного здоров'я, творчих успіхів, миру і спокою на рідній українській землі. Христос Воскрес!

З повагою —
Ольга ЯВОРСЬКА,
письменниця

Львівщина

ВЕЛИКДЕНЬ — ЦЕ ЖИТТЯ СВІТАНОК, «СВІТАНОК» — ЦЕ МИСТЕЦТВА РАНОК!

(Закінчення. Поч. на 1-й стор.)

Але настає найвідповідальніший момент. Сцена надається старшій групі, і те, що відбуватиметься далі, навряд чи зможе залишити когось байдужим. У своєму вступному слові Алла Петрова звертається до Тараса Шевченка, портрет якого в рушнику — теж поряд. Вона зупиняється на тому, на що хоча б раз звертав увагу кожен. Адже наш Пророк попереджав про те, що нині сталося! Так вважає пані Алла, і як з нею не погодитися? І вистава за його поемою «Катерина» не лише не стала архаїчною, вона нібито зашифрованою езоповою мовою переповідає події сьогодення.

Хто така Катерина? Це — довірлива (бо сама не здатна на обман), принижена, обманута Україна. Хто такі її батьки і односельці? Та отака ж зрадлива проросійська «п'ята колона», яка за показушною моральністю приховує власну порочність. Хто такий москаль, що погубив свою кохану? А москаль і є москаль, що подався назад до Московії та відрікся і від власного сина, і від його матері, завівши собі «русскоязычну» подругу.

А ось топиться ми не будемо! Не дочекаєтесь, панове! І дітей своїх виростимо, і дамо їм майбутнє. Бо інакше навіщо прийшов ти у світ, наш безсмертний Пророче, навіщо навчив нас тій великій любові, якщо вона не переможе зла?

Тепер, власне, про саму п'єсу, в основу якої покладено Шевченківську поему. Головна її героїня — восьмикласниця Феріде Веджат, що стала уособленням української душі, за національністю — кримська татарка, з українськими карими очима та каштановими косами. Вона не стільки грає, скільки живе на сцені, хоча це і не просто, бо відтворення сюжету передбачає багато умовного.

Долати відстань у часі та просторі їй допомагає образ самого поета (це дев'ятикласник Тимур Сукач), який коментує події, демонструє авторське ставлення до того, що відбувається з дівчиною. А там, де замало слів, застосовує жести. Ось на якусь мить цей юнак в білому кладе голову на коліна Катерини, тим самим і жалюючи, і голублячи її, і нібито шукаючи у неї захисту — у такої незахищеної, приреченої на холод, голод, самоту, знущання. Ця сцена несподівано стає такою гострою, бо поет виступає тут не як вчитель — він теж розділяє гірку Катеринину долю і наближається до образу її сина Івана, який, можливо, теж виросте колись поетом або стане кобзарем.

Це — щодо атмосфери, яка панує на

сцені і тримає в напрузі кожного глядача, переносючи його у світ художніх узагальнень, що поширюються і на сучасність. І тут особливо актуальною є роль, відтворена дев'ятикласником Ярославом Павлівим, «героя-коханця» — того самого москаля, який зрадив дівчину, не пожалівши і власного сина. Не хотілося б кидати тінь на увесь народ, але російська влада таки дійсно демонструє до України неабияку недружелюбність.

Сценарій п'єси готувала Алла Петрова, і це було ще за півроку до останніх катастрофічних змін у долі українства Криму. Кажуть, що знаменита Джоконда із Третьяковської картинної галереї стежить очима за кожним, хто намагається перехопити її погляд, чула колись навіть посягнення цього секрету в роботі художника, про те, як він домогся того, що ця таємнича жінка з різних позицій дивиться вам у вічі. Так і творчість Тараса Шевченка: звідки б ти не подивився на його Катери-

ну, москаля Івана, інших героїв — вони завжди дивляться тобі у вічі, це твоє, нагальне і болюче.

А скільки у нього справжніх одкровенень! «Кого Бог кара на світі, того й вони (люди — авт.) карають...» Хіба не так? Для переможця — увесь світ, бо на його боці сила, а хто слабший — як ми ставимося до тих? У кращому разі просто їх не помічаємо...

У тому, що підлітки здохли таку складну роботу, безумовно, величезна заслуга керівниці театральної студії, хотіла навіть написати «стовідсоткова», але ж треба щось залишити і для дитячих талантів. Інша справа, де вони беруться і чому в поле зору пані Алли завжди потрапляють талановиті діти, які перемагають на всеукраїнських конкурсах, а потім стають студентами престижних театральних навчальних закладів. А це вже здогадайтеся самі.

Подивитися виставу прийшли і дві вихованки студії, а нині студентки — Саша

Андрєєва та Леся Онопрієнко. Дівчата порадили за свою молоду зміну. А маленька Світланка Осадченко, яка знялася у фільмі, на свій перший гонорар почастувала студійців солодкими гостинцями. Пані Аллі ж діти і батьки подарували багато квітів. Так вже повелось, що артистів нагороджують

не стільки гонорарами, скільки квітами. Бо вони, носії духовного, мають бути вищі за матеріальне. І їхню працю дійсно не виміряти в грошовому еквіваленті, хоча за нинішніх часів слова про те, що талант має бути голодним, важко вже вважати актуальними.

Аллу Петрову знаю вже з чверть століття — з тих часів, як в Сімферополі створювалося перше в його історії товариство української мови. Ми збиралися щотижня в парку, аби поговорити рідною мовою. Скільки тоді було надій на майбутнє! А воно прийшло і пішло у минуле, залишивши нас біля розбитого корита. І увесь цей час Алла Петрова була десь на виду, талановита, безкомпромісна, віддана своїй справі. Схоже, вона і тепер не збирається здаватися — така вже місія у справжніх українських інтелігентів.

Тамара СОЛОВЕЙ

ХРИСТОС ВОСКРЕС!

*Христос воскрес! Радійте, діти,
Біжіть у поле, у садок,
Збирайте зіллячко і квіти,
Кладіть на Божий хрест вінок!*

*Нехай бринять і пахнуть квіти,
Нехай почує Божий рай,
Як на землі радіють діти
І звеселяють рідний край.*

*На вас погляне Божя Мати,
Радючи, з святих небес...
Збирайтесь, діти, нум співаємо:
Христос воскрес!
Христос воскрес!*

Леонід ГЛІБОВ

ВЕЛИКОДНІЙ КОНКУРС ДЛЯ ШКОЛЯРІВ

У Сімферополі пройшла республіканська виставка-конкурс, організована редакцією газети «Вести» і Кримським республіканським центром дитячої та юнацької творчості (КРЦДЮТ). Десятки шкіл з багатьох районів і міст Криму привезли в столицю свої унікальні композиції із писанок.

Це були як окремі роботи, так і виконані колективно. На огляд сімферополь-

ців усі великодні роботи були виставлені на площі перед входом у будинок КРЦДЮТ.

«Понад місяць тому ми відправили в кримські школи кілька сотень дерев'яних «яєчних» заготовок, — розповів керівник кримського департаменту газети «Ве-

сти» Рустам Корсовецький. — І завдяки творчості й таланту школярів з них до Великодня вийшли справжні шедеври декоративно-прикладного мистецтва. Ми щиро дякуємо усім школярам та педагогам за те, що відгукнулися на прохання редакції й взяли участь у цьому творчому духовному конкурсі».

Журі прийняло рішення не присуджувати в конкурсі перші, другі й треті місця. Всі школи-учасниці та юні художники одержали від організаторів грамоти за оригінальність, майстерність і талант.

ВІРШІ НАШОГО ДИТИНСТВА

Ріс на околиці Харкова — Журавлівці допитливий хлопчина Валя. Серед однокласників вирізнявся любов'ю до природи, начитаністю. Дуже любив мову, літературу, історію. До школи пішов пізно й одразу в четвертий клас. 1920 року батькові, харківському робітникові, дали наділ землі в селі Манжосівка на Чернігівщині, куди переїхала вся сім'я. То був важкий час на селі. Малому Валентині довелося і молотити щипом, і косити траву, і ходити за плугом...

Сім'я знову повертається до Харкова, і тут хлопець учиться в трудовій школі, згодом закінчує місцевий інститут народної освіти. Після закінчення навчання вчителює, трудиться в дитячих газетах і журналах України. Від 1932 року, коли вийшла перша поетична збірка Валентина Бичка для дітей, він видав понад п'ятдесят книжок для малих читачів. Найкращі його твори зібрані у книгах: «Вогнище» (1959), «Літа дзвінкоголосі» (1960), «То не маки цвітуть» (1962). Лауреат премії Лесі Українки.

Василь ЛАТАНСЬКИЙ,
вчитель української мови та літератури, письменник
с. Пруди Советського району в Криму

Валентин БИЧКО

ІДЕ БРАТ МІЙ В АРМІЮ

Віти в сивім інеї звисли
над вікном,
Кінь стоїть під хатою,
креше копитом.
Іде брат мій в армію
посеред зими.

— Братику мій, братику,
ти й мене візьми!
Каже брат: — Не вмістимось
на однім коні,
— Ти цього, мій братику,
не кажи мені...

— Сяду біля гриви я,
ти сідай в сідло,
— Вилетим — незчумомось —
в поле за село.

Каже брат: — Та й шабля
в мене лиш одна...
— То нічого, братику!
Бо на те ж війна...

— Доведеться битися
вже ж не одному.
— Я в бою у ворога
шаблю одніму.

Каже брат: — До армії ти,
звичайно, гожд!

Ну, а дома з матір'ю
залишиться хто ж?
Батько на роботі,
ніколи йому,
Та чи можна ж матінку
кидати саму?

Що ж робити? Згоден я.
Правду каже він.
Я ж тепер усе-таки
самий старший син.

Хай молодші братики
трохи підростуть,
Отоді я й вирушу
в бойову путь.

ПІВНИКИ

Навіщо посварилися,
Не знаю я того,
А тільки стрілись півники:
— Ти чого?

Круг ший пір'я дибиться,
Стирчить сюди-туди,
Дзюбами в землю
вткулися:

— Ось тільки підійди...

А гребені у півників
Розжеврїлись, мов жар,
Стоять і не ворухаться:
— Ану удар!

Обоє враз підскачили,
Аж курява знялась.

І знов стоять надіблені:
— Зась!

Тут з вулиці почулося —
Кричала тітка: — Киш! —
Розбіглися два півники:
— Гляди ж!

Розбіглися два півники
Курчатам всім на сміх...
Як схожі й ми буваємо
На півників отих.

Я ХОЧ НЕВЕЛИЧКА

Я хоч невеличка, —
Менша ж від мене
Навіть травичка
У саду зеленім.

Я хоч невеличка, —
Там під горою
Квітка ромашка
Рівна зі мною.

Я хоч невеличка, —
На пенючок стану,
Зайчик-стрибайчик —
І той не дістане.

Я хоч невеличка.
А як підскочу, —
Вишеньку вирву,
Яку я захочу.

Я хоч невеличка,
А робить умію, —
Посуд помию,
Платтячко зшию.

Я хоч невеличка, —
Великою стану.
На самолюті
Неба дістану.

КНИГА, ЯКА ЧИТАЄ СЕБЕ ВГОЛОС

Батьки хочуть, щоб їхні діти читали книги. А діти мріють, щоб їм подарували якомога крутіший мобільник чи планшет, і потім їх від дисплея відірвати важко. Що робити?

Нещодавно на IV Міжнародному книжковому фестивалі в «Мистецькому Арсеналі» директор столичного видавництва «Юніверс» Андрій Савчук провів презентацію книги Євгена Маєвського «Казки дивного світу». Казкар адресує її дорослим, дітям і дорослим дітям. Автор — київський юрист. Книжку ілюстрував художник Сергій Гар-

маш зі Львова. Багатюща юридична практика Євгена Маєвського стала основою для створення казок. Тому «Казки дивного лісу» цікаво читати і обговорювати всією родиною. Але книга цінна не лише цим. Як часто маленькі діти просять батьків прочитати їм казки. А батькам ніколи. «Казки дивного лісу» — мультимедійна, інтерактивна книга. Достатньо піднести смартфон з безплатним програмним додатком до значка поруч із назвою казки і голос диктора прочитає твір. А казку «Зобра-

побачити на дисплеї у вигляді мультфільму. Завдяки незвичайній книзі дитина краще засвоюватиме українську мову (знатиме, де правильно поставити наголос тощо).

На презентації також було продемонстровано кубики з літерами. За допомогою смартфона лунає голос, який називає літери. Таким чином дитина може самостійно навчитися читати.

**Анатолій
ЗБОРОВСЬКИЙ**

м. Ірпін,
Київська область

На фото: під час презентації

Шановна, дорога редакціє «Кримської світлиці!» Сердечно вітаю усіх вас і ваші родини зі світлим святом Воскресіння Христового! Вірю, що це величне Свято воскресить наші душі до любові, добра і перемоги правди. І тоді воскресне Україна як єдина Родина, а Крим буде улюбленим місцем духовного й естетичного паломництва наших громадян.

Від імені просвітян Львова висловлюю вам глибоку вдячність за вашу мужність, стійкість і незламність у ці

важкі часи розбудови нашої держави, творення її новітньої історії. Надзвичайно актуальними для виховання національної гідності є матеріали вашої багатогранної і цікавої Шевченкіани. У ці світлі дні Воскресіння Христового зичу всім вам і кримчанам віри у повернення Криму в лоно України, у нашу спільну творчу працю на розбудову європейської демократичної унітарної України! Щастя, Радості, Миру! Христос Воскрес!

З глибокою повагою, Наталя Гумницька

ТИТАН ЛЮДСЬКОГО ДУХА І ЛЮБОВІ

«Він був сином мужика і став володарем у царстві духа. Він був кріпаком і став велетнем у царстві людської культури. Він був самоуком і оказав нові, свіжі і вільні шляхи професорам та книжним ученим». Іван Франко

Світову культуру, духовний фундамент людства творять представники окремих націй і народів, які силою своєї думки піднялися до вершин людського Духа, Любові, Гармонії. Широке визнання нащадків здобули, зокрема, Данте, Сервантес, Шекспір, Гете, Байрон, Пушкін, Мішкєвич, Гюго, Біорнсон. Це лише декілька імен із надзвичайно широкого списку видатних творців духовних скарбів людства.

До стовпів людського духа, безперечно, належить постать Тараса Шевченка, 200-літній ювілей якого у 2014 році за рішенням ЮНЕСКО буде відзначати світова громадськість. Та чи достатньо відоме це ім'я світовій спільноті, чи ознайомена вона із його багатогранною творчістю? Питання риторичне. Причина — століття бездержавності України, наслідки якої відчутні й у третьому тисячолітті: на 23-му році незалежності України багато хто її досі вважає частиною Російської Федерації.

Серед геніальних творчих особистостей у світі важко знайти постать

такого масштабу і з такою трагічною долею, як у Тараса Шевченка. Тарас Шевченко народився у серці України на Черкащині 9 березня 1814 року у кріпацькій родині, тобто родині селян, які не були вільними, а належали панові Енгельгардту. Отже, син кріпака і сам кріпак. Сирота: у 9 років помирає мати, а у 11 — батько. Прожив усього 47 років. 3 них 24 — у кріпацькій неволі (своєрідна форма рабства), 10 — на засланні. Тільки 13 — на волі! У 24 роки — викуп з неволі, а через 9 років свободи, тобто у 33 роки, — заслання на більш ніж 10 років без права писати і малювати. Проте поряд з трагізмом — безмежна радість творчої внутрішньої свободи і подиву гідна продуктивність. Успішне закінчення із золотою медаллю у 1845 році Санкт-Петербурзької академії мистецтв, слава молодого перспективного художника і кандидата на навчання в Італії, а найголовніше — сенсаційна поява поетичної збірки «Кобзар» у 1840 р., тобто лише за два роки перебування на волі! Дивовижна працездатність, дивовижної сили й енергії Слово! Слово, продиктоване любов'ю до усіх поневолених людей світу і, безперечно, своїх закріпачених земляків. Літературна спадщина вражає як жанровим багатством — поезія, поеми, проза,

драматургія, епістолярна спадщина, шоденникові філософські роздуми, — так і обсягом: загалом 238 поетичних творів. Те ж стосується і мистецької спадщини Тараса Шевченка: всього 835 творів різного жанру і ще 270 втрачених художніх праць. Він — блискучий портретист. Серед 150 портретів сучасників — 43 автопортрети. А ще тонкий музикант, володар чудового тенорового голосу.

Своє вкрай коротке життя на свободі Шевченко присвячує і науковим дослідженням в галузі археології, археології, етнографії, фольклористики, поліграфії (гравюри), а також громадській (ідейній) патрістичній Кирило-Мефодіївського братства та освітній роботі. Автор і видавець «Букваря» українською мовою, а також задуму серії підручників з історії, географії, математики. Але тяжка хвороба і смерть, на превеликий жаль, не дозволили Шевченкові здійснити цей масштабний освітній проект. Безперечно, геній Шевченка позначився на усій його творчій спадщині. Учені й досі ведуть дискусії щодо першості у цій спадщині генія-художника чи генія-поета. Проте силою свого лаконічного і емкого Слова Шевченко посів чільне місце не лише серед титанів Духа своєї епохи, а й своїх попередників і

наступників. Дивовижна сила його поетичного слова закодована в божественній любові до людини, до її свободи, гідності, духовної краси і гармонії, національних традицій.

Саме вічні проблеми змагання Добра і Зла за творчу свободу та щастя людини, які є стрижневими у творчості Шевченка, поставили його у ряд гуманістів, духовних світочів людства, які дають надію на волю і вказують шлях її здобуття. Шевченко належить до рідкісних прикладів у світовій культурі, який не лише своєю творчістю, але й своїм життям довів можливість духовного зростання гідності Людини до її Ідеалу за будь-яких обставин. Він здійснив життєвий і творчий подвиг — вселив віру нащадків у реальність піднесення людської Мислі, людського Духа над матеріальними прагненнями та життєвими обставинами. А головне — здобувти внутрішньої свободи, позбавлення страху, а отже, рабської сутності людини.

Але є ще одна заслуга Шевченка перед світовою культурою — він своїм Словом зберіг український

народ, об'єднав його в один національний організм, вказав основні екзистенційні імперативи його поступу. І в цьому чи не найбільша сила і заслуга природи генія Шевченка як перед світовою, так і перед українською історією. По суті, Шевченко — це особистість, яка змінила історію не лише України, а й Європи, підтвердивши наявність у її центрі вкрай цікавої, самобутньої і перспективної нації, зберігши українську ідентичність силою своєї життєствердної формули: «Я на сторожі біля них поставлю Слово...». Сьогоднішні історичні змагання на Майдані Незалежності у Києві (і на безлічі майданів біля пам'яників Шевченка в містах і містечках України та багатьох країн світу) за європейський вектор України, за свободу і гідність людську й національну, підтверджують віру Шевченка в «оновлену землю» без «ворога супостата», а лише зі щасливою матір'ю і сином, радісними, вільними людьми. Бо найбільше щастя на землі за Шевченком — це усміхнене обличчя людини!

Шевченко для усього людства — це Прометей, який своє переповнене безмежною любов'ю серце віддав Людству для здійснення його мрій про Свободу, Гідність, Добро. Завдяки своєму універсалізму і гуманізму Шевченко став одним із Духовних стовпів людства, що запалило небо стихією Гармонії, Любові, Братерства. Тож не дивно, що влячні люди в Україні і поза її межами спорудили Тарасові Шевченку понад 1 000 монументальних скульптурних портретів, а його «Заповіт» перекладено майже 200 мовами світу! Низький уклін цьому визволителю людського Духа і поборникові Правди на Землі у Рік Його 200-ліття!

Наталя ГУМНИЦЬКА,
член НТШ і «Просвіти»

м. Львів

СЛОВО ЗБОЛЕНЕ Й МУЖНЕ

Пропонована читачам стаття Богдана Лепкого «Прийди до нас» знайдена у фонді «Загальноукраїнської культурної ради» Центрального державного історичного архіву УРСР у Львові (фонд 391, опис 1, справа 98) як авторський рукописний оригінал.

7 липня 1917 року цей текст було виголошено на концерті, організованому Українською культурною радою та іншими культурними організаціями у Відні «на честь Тараса Шевченка». У програмі концерту (зберігається там-таки, фонд 309, опис 1, справа 135), випущеній німецькою мовою, під номером 2 зазначено: «Святкова промова: Богдан Лепкий».

1917 року у Відні стаття вийшла окремою брошурою. Власне, це й усе, що відомо з її історії.

Окрім згаданої статті, у Б. Лепкого є чимало наукових розвідок про життя і творчість Кобзаря, сценічний твір «На

Тарасовій могилі», поезії та статті. До речі, разом із статтею «Прийди до нас» у фонді зберігається й рукописна збірка поезій Б. Лепкого «Тисяча днів», досі невідома нашому читачеві.

Потужна сила духу об'єднує ці високохудожні речі. Відчуваєш могутній злет поетової думки, зболеної і гіркої, мужньої і такої грімкої, мовби весь наш принижений народ ураз промовив його вустами. І сягає та думка верховин Шевченкового слова, черпаючи у ньому сили, ясними громами б'є по рідній нашій землі серед тисяч «передчасних могил», «сліз і крові», серед великих просторів «руїн і зарши».

Із тих далеких змордованих років кличе вона апостола українського народу Тараса Шевченка: «Прийди до нас!».

Публікація статті відкриває одну із замовчуваних досі сторінок Шевченкіани Богдана Лепкого.

Павло САЛЕВИЧ, м. Львів

український поет Тарас Шевченко...

І кого ж нам кликати нині, як не Його?..

Його, поета всепрошення, ми ж нині маємо так багато, так дуже багато собі і другим простити.

Не з привички пустої, не для зовнішнього ефекту, а з глибокої потреби серця, з потреби нинішньої великої хвилі благаємо Його:

Прийди, прийди на тії зга-рища і руїни, що простяглися ген аж по Збруч, поза Карпати, по Віслу, і тим нашим людям, що караються там, Бог вість за які провини муками дантеїського пекла, говори тим словом простим а ширим, яким Ти тільки вмів говорити, що всі їх болі і всі їх страдання не підуть марно, що з тих руїн, мов Фенікс з попелів, двигнеться якесь нове, буйне, повніше від давного життя.

Піди, піди тими довгими, стрілецькими ровами, де наші борці, хлопи й інтелігенти, старці й напівдіти, день і ніч смерті заглядають в очі, і говори їм і нашіптуй до уха, що вони не даром кров свою і братів своїх проливають, не даром голови свої буйні кла-дуть; що це не якась похибка трагічна, не червоне боже-вілля, а огонь очищення, а горнило розпалене до грани, в яким витоплюються нові цінності світла, нові форми кращого життя.

Говори це їм, вони ж з твоїм «Кобзарем», мов з Євангелієм, мов із псалтирою в руках, конають, говори це їм, щоб вони не збоже-воліли, щоб із страшним про-кльоном на устах на той світ не відходили.

І прийди в ті літні короткі, а прещінь так довгі ночі, в наші табори полонених і в оселі виселенців наших і се-страм нашим і братам нашим безталанним, що кинули хату, поле, худібку, все, а тепер з жалю і туги на скор-

бних постелях в'ється, гово-ри, що вони незабаром вер-нуться там, куди їх серце тягне, вернуться і почнуть жити наново, а на своє ни-нішнє горювання глядіти-муть колісся, немов на якийсь страшний сон.

Скажи їм, щоб вони не піддалися тузі і горю, щоб наперекір судьбі і на злість ворогам нашим жили, бо їх треба, конечно треба, бо що ми без них, що Україна без народу?

І зійди, зійди поміж нас, як ми тут нині є, і пригадуй нам тим голосом, від якого мороз йде по тілі, що всі ми, всі до одного кров з крові і кість з кісті українського народу, що всі ми з тої української, крі-вавої землі вирости, як дуби в лісі, як квіти на леваді, як колеса на ниві, як на степу бур'ян, і що всі ми, всі до одного в тую землю вернути повинні для єї добра, для єї вічного існування; пригадуй це нам, щоби ми раз мали відвагу один одному як братте в очі глянути, один одному по дружньому руку стиснути, старший молодшо-му, висший нищому, і щоби ми, неначе сповідно якоюсь історичною очищені, ланцюм залізним правди і сили скуті, пішли назустріч тому валові злагоди, що з гуком, ревом, з реготом пекельним на нас іде. Щоби ми той вал від нашої землі і від нашого на-роду відперли, щоби ми діж-далися тої великої хвилини мира, побіди правди над брехнею, волі над неволею, життя над смертю, ідеї над бездієльністю і щоби ми вже раз пом'янули Тебе не тихим словом, а голосним ділом в новій, свободній нашій Укра-їні — Прийди!

(Промова на концерті в честь Тараса Шевченка у Відні, дня 7.07.1917.)

Публікація
Павла САЛЕВИЧА
(Журнал «Україна»,
№ 21, 1989 р.)

Богдан ЛЕПКИЙ

*Озовітеся, заплачете,
Німїї, зо мною
Над неправдою людською.
Над долею злою!*

Т. Шевченко

Третій раз збираємося отсе серед гуку гармат і хлопоту людської крові на поминки того, що був апостолом правди і братання.

Третій раз сходимося, щоб пом'янути Його, по його власному бажанню, «незлим, тихим словом».

А звідки ж нам нині того слова дістати, нині, коли свій цілий стогне з болю і вие з розпуки?

Тож збентежені стаємо пер-ед Ним, і якась дивна три-вова обгортає нас, щоби він не відізався з-поза гробу: «Пощо кличете мене д' собі? Відложіть це свято на пізні-

ПРИЙДИ ДО НАС...

ше, аж тисячі передчасних могил поростуть зеленою травою, аж рільник кине кріс, а возьме плуг у руки, аж на збілих жіночих лицях за-цвіте новий рум'янець любові, а з діточих невинних зиниць щезне жах смерті!.. Лишіть мене!»

А прещінь — ми Його не годні лишити. З Чернечої гори, з-над широкого Дніпра кличемо його через боеві лінії аж тут, над синій Дунай, щоби нас потішив, розгрішив і напутив, щоби понад кервавою теперішністю по-винчав минуле з майбутнім.

Бо й кого ж нам нині ви-кликати з гробу, як не Його? Він не тільки найбільший з наших людей, але й найчистіший. Весь, мов з хрусталу, мов якась жива й живото-вряча мрія. До нього не при-чипиться ніякий докір. Не ми Йому, а він нам мав і має право докоряти. І докоряв.

Мов розгніваний батько на винуватих синів, гукав на предків наших.

*«Раби, підніжки,
грязь Москви,
Варшавське сміття...»*

І від того докору нам ше нині лиця соромом палають, і кожний з нас дав би не знати що, щоб з тих лагідних

уст не нам були такі гіркі слова.

Та вони мусили впасти і добре, що впали...

І кого ж нам кликати нині, як не Його?.. Він дарував нам не тільки найцінніші твори, але дав нам своє життя, мов якийсь прегарний, поетич-ний твір. Нема у него боевої лінії між думкою а словом, між словом а ділом, між пое-зією а життям. Єсть оден Та-рас Шевченко, найбільший і дійсно великий український поет. В «Наймичці», в «Нео-фітах», в «Думках» сказав Він світові нове, гарне слово від великого, поневоленого й, здавалося, безмовного наро-ду і світ того слова забути не може й не сміє.

Був митцем нашого слова, тої простої, хлопської, пони-женої й опльованої мови, яка під теплим подихом Його великого серця розцвілась квітом найповнішим. Був арфою золотострунною, на якій українська природа й українська душа виграла свою найповнішу пісню щастя і горя, свій псалом віри, надії й любові: віри в народ, надії на працю й безнастанний поступ, любові життя й чо-ловіка.

Кого нам викликати нині з гробу, як не Його?..

ЗАКОХАННИЙ У СТЕП

НОТАТКИ ПРО ТВОРЧІСТЬ ПОЕТА ВОЛОДИМИРА ЛУЩАНА

Знайомтеся, наш гість — полтавський поет Володимир Лушан. Народився у жовтні 1953 року в селі Барвіновці Новомиколаївського району Запорізької області. Як і більшість його ровесників, закінчив школу, далі — студентські роки, служба в армії. Маючи технічну освіту, 25 років відпрацював на підприємствах ВПК. Долю свою знайшов у місті Полтаві, де живе й працює понині. Але, за його словами, душею завжди там, на безмежних просторах степів, які ще й досі бентежать духом вольності «Дикого Поля», Запорозької Січі. Саме вони й визначили його світосприйняття як поета.

Дві іпостасі поезії Володимира Лушана — тонка задушевна лірика і чітка громадянська позиція. І обидві вони, мов потічки, вливаються в широку бурхливу ріку українського патріотизму та безмежної любові до людей. Ті великі почуття віддзеркалюються практично у всіх його віршах двох поетичних збірок — «Степ», «Ковила», а також і в третій, яку готує до друку. Слід зазначити, що такі прикмети притаманні творчості багатьох українських поетів. Але в Лушана вони мають свої особливі риси, належать тільки йому й нікому іншому. І визначальна серед них — уміння малювати оригінальні поетичні образи. Це кидається в очі, про що б він не писав. А щоб не бути голослівним, будь ласка, приклади. Скажімо, у вірші «Штрих осені» автор пише:

*Піднявши віття догори,
Звільнився сад від урожаю.*

І зразу ж виникає ціла низка асоціацій: сад нагадує трударя, який, справившись із нелегким завданням, полегшено здійснює доріжки. Багатограційний образ — і такий світлий, сонячний.

А ось як автор у вірші «Ліс» виписує навколишні красоти. Кілька штрихів — і картина готова:

*Ліс, закутавшись в сніг з головою,
Робить вигляд, що нібито спить.*

Тут ліс теж нагадує живу істоту, яка блаженно нішком споглядає, що діється навкруг. А як проникливо автор висловлює свої потаємні почуття в поезії «Вітер надії».

Він бачить не просто сніжинки, що кружляють навколо, — вони «і на плечі, на руки, на шoki мої поцілунком від тебе лягають». Чуттєво, красиво, радісно від сприйняття такого образу.

Що не строфа у його віршах, то живописне полотно, яке можна побачити та відчути. Ось як автор передає народження туману в однойменному вірші: «Вколослось небо глицею ялини, Упало на коліна, поповзло». І сонях у нього: «Примно, як стоїш ти біля хати, Тримаючи з повагою бриля». Вірш «Ранкова казка» схожий на фєрію: «Заливався щебетун, в пісні радість купав» та «сонце квітку цілує в уста».

Як бачимо, природа у Лушана одухотворена, вона постає дійовою особою. Тим самим автор доводить, намагається переконати, що вона — не просто середовище, де ми мешкаємо, а є нашим партнером у всіх справах. Подібних образів-перлин у його поезіях не злічити. Вчитуєшся в них — і починаєш дивитися на світ очима поета. Так і має бути, якщо поезія справжня.

Не менш винахідливий Лушан і в своїй громадянській ліриці. Змалювуючи доколичні красоти, він не може байдуже споглядати, як по-варварськи до них ставляться люди, забуваючи, що вони — діти природи. І філософські повчає у вірші «Про вічне»: «Краса лиш править світом, а любов з людиною дива творити здатна». Про це завжди треба нагадувати. Тут вже слова не просто поета-лірика, а людини, збагаченої досвідом, життєвою мудрістю.

Поегові болить, як нахабно і безвідповідально перекручується історія України та її народу. В багатьох його віршах відчувається вплив творів нашого геніального Тараса Шевченка, навіть у формі подачі. І це закономірно. Бо ж саме наш Кобзар вчить, що поезія має бути на вістрі епохи, представляти читачеві все її розмаїття. Подекуди у віршах Лушана проривається Шевченків гнів. У вірші «Клин» автор так подає свої переживання:

*У роздріб неньку продають,
Цинічно на закон плюють.
Повсюди гроші правлять миром,
Позапливали очі жиром
І щок на плечах лежать.*

Цю гнітючу картину доповнює вірш «Глупа ніч»:

*Геть звелась козаки,
не ростуть козачата,
Світлі голови краці у найми пішли.*

*Розлітають косу
у Стамбулі дівчата,
А запроданці в «рай»
нам дорогу знайшли.*

*«Зелень», наче іржа, роз'їдає країну,
Рідні діти із неньки
три шукури деруть...
То який же вихід із цього глухого кута пропонує автор?*

*А підвівся б Тарас,
наострив би сокиру
Та й укотре почав
нашу совість будит!*

Аналогічні настрої і у віршах «Запорожці», «Яблуко від яблуні», «Чумаки», «До витоків», «Історія». З сарказмом він змальовує рідну Верню Терсу — річку невеличку, степову і, на біду, занапашену. Та попри все він надає їй глобального значення. Бо вона котить свої води з-під Гуляй-Поля у Вовчу, звідти в Самару, Дніпро, Чорне та Середземне моря і через протоку Гібралтар до Атлантичного океану. На жаль, мало хто з сучасників над цим замислюється. Лушан дорікає: «А ми псуєм твою вроду греблями, ставками». І нині не доходить вода із нашої річки до океану... Це лихо її спіткало за якихось півстоліття через байдужість та глупоту людську. До речі, назва Терси буцімто пішла від тюркського слова «асрет» (якщо читати його навпаки — справа наліво), що означає «вистраждана». Тепер біля неї страждають мешканці багатьох прибережних сіл.

Знайомлячись із творчістю Лушана, не можна обійти увагою епічну поему «Бувальщина». У неї цікавий зачин: «З дитинства чув про Нестора Махна, мабуть, тому, що Батьківщина в нас одна». Зі смутком констатує, що онуки занадто мало знають про цього народного героя. І ось чому: «Бо влада офіційно паплюжила та гудила постійно Нестора Махна, називаючи його «бандогою». Автор пише: «Провладні партюкрати хотіли б в землю правду заховати». І добре, що є люди, які були свідками цього народного повстання проти більшовиків. Випадковий рибалка, з яким познайомився автор, розповів, що відбувалося насправді в ті буремні роки. З його слів, саме махновці першими форсували озеро Сиваш, прорвали неприступні укріплення врангелівців, а тоді вже за ними увійшли червоні фрүнзеви. І з сумом зазначає: на свою біду.

*Був Врангель той —
від нього Крим звільнили.*

*А наші «браття»
нам ножа встромили
У спину підло за добро —
ось так було.*

З тих пір їм не потрібен був Махно.

Як відомо, більшовицькі війська оточили під Сімферополем махновців — і дуже небагатьом вдалося вирватися з тієї пекельної кримської пастки. Тільки останнім часом історики почали правдиво розповідати про ті жахливі події.

Що ж до творчості Володимира Лушана в цілому, то насамкінець хочеться з приємністю зазначити: він майстерно володіє практично всіма поетичними жанрами, і це дозволяє відображати життя у всій його повноті. Тож нехай йому щастить на цьому неспокоїному терновому шляху.

Віктор СТУС,
член КРО НСПУ,
письменник, журналіст

Володимир ЛУЩАН
СТЕП

Степ — колиска дитинства мого,
Ковила сивиною на скронях.
Я пізнав білий світ

і величність його
На твоїх загрубілих долонях.

Степ — ти душу мою напував
Чебрецем, полином, чередою...

У холодній росі босі ноги купав,
Тішив око моє дичиною.

Степ — чаклун, наполохані
тіні нічні,
Птаха крик і луна над водою.

Дишло «Віз» повернув
у ранковій імлі,
По долині туман пеленою.

Степ — іскриться намистом роса,
Промінь сонця за обрій сягає.

У отаві дзвенить свою пісню коса
І крилом жайвір неба торкає.

Степ — роздолля, куди не дивись,
Свіжий вітер, прадавні могили.
«Диким полем» тебе

називали колись
Чумаки, що свій шлях тут лишили.

Степ — козацька була сторона,
Славний стан

запорозького братства.
Двісті років підряд боронила вона
Батьківщину від кримського

ханства.

Степ — розколота навпіл земля.
Гнів народний прощення не знає.
Легендарна тачанка по краю гуля,
В сірій куряві вершників зграї.

Степ — тебе плюндрували не раз,
Рвали груди на шмаття плугами.
І знічев'я, безглуздо

губили підчас,
Те, що зміг ти надбати віками.

Степ — у вирій роки потяглись,
З сумом в серці усвідім дивлюся.
Я до тебе прийду,

як в дитинстві колись,
Низько в пояс тобі поклонюся.

ІСТОРІЯ

Ось так воно, від діда до онука,
Кочує гола правда, з уст в уста.
Не із історії, бо це така наука,
Що з віянями часу оброста

Подіями й героями — ніколи,
Яких ніхто не бачив і не знав.
То й добре, що Тарасу ще до школи
Кобзар про гайдамаків заспівав.

А тут не знаєш, чи герой,
чи зрадник?

Іще учора все не так було.
Стоїш, мов бовдур,
зовсім безпорадний,
Спітніле витираючи чоло.

А як то буде завтра, по науці?
Кого — на прапор?

А кого — кудись...
І в якому році,
І на чолі із ким, чи відбулись?

Ось славні козачата й нині знають,
Що був Олекса Довбуш,

Кармелюк.

Бо за народ, тому і пам'ятають,
Був Наливайко,

бунтівний Павлюк,
Іван Богун, і гетьман

Сагайдачний,
І отаман останній, січовий...
Це наша совість, гідність,

честь козацька,
Вони не дбали за добробут свій.

Бо за людей, за рідну Україну
Пішли у вічність справжні козаки.
І їхнє слово, й діло не загине,
Вони лишаться з нами на віки.

Історія ж, немов примхлива жінка,
Міняє свої сукні раз у раз

Фасонів різних, кольорів,
відтінків,
А то й брудне вдягає в певний час.

БАРВІНОВКА

Клени, верби, тополі
Бачу часто вві сні.

Мабуть, іншої долі
Й не хотілось мені.

Пам'ятаю як свято,
Хоч давно це було.
За садком біла хата,
Наче квітка — село.

Верби рідні до болю,
Клени біля воріт,
Край дороги тополі,
Котрим понад сто літ.

Річка — неба відтінок,
Степ, сади і поля,
І хрещатий барвінок —
Моя рідна земля...

Там, де Терса хлюпоче,
В синю даль поспіша.
Помолитися хоче
Моя грішна душа.

КОЛИСКА

Послухати тишу в зеленому гаї,
Зустріти світанок в ранковій імлі,
Побачити небо від краю до краю,
Відчутти життя на блаженній Землі.

Як пташка шебече,
як трави шепочуть,
І як в верболозі струмок гомонить,
Як віти калини схилитися хочуть,
Як льон розквіта

і як жито шумить.

Хто я у цім світі?
Збагну на хвилину.

Порину в минуле,
гайну в майбуття...

Збагну на хвилину,
що я лиш краплина,
У цьому одвічному морі життя.

КОЖНОМУ СВОЄ

Покотилась зірка з неба,
Та не загорілась.

Душа у рай прямує,
За гріх зачепилась.

Зачепилась та й гадає,
Чом я не пощезла?

Чому мене безталанно
Не поглине бездна?

Висить собі та й блимає,
Щось її тримає,
А світити, як раніше,
Сил уже немає.

Нема в неї того блиску
І боки пом'яті.

Нема уже того хисту,
І того завзяття.

Інші сяють, виблискують,
Сузір'я сплітають.

Котрись падають з маківки,
Яскраво згорають.

Так і люди: хто — як зорі,
Золотом сіяє.

Дехто, змолоду зірвавшись,
Безслідно зникає.

А хто блима на край неба,
Миготить невітшно,

Марнуючи життя своє,
Бо душею грішний.

ПОТАЄМНЕ

Я вгадує, якою ти була,
Чарівна жінко із моєї мрії.

В очах твоїх промінчики тепла,
А в погляді і віра, і надія.

Усе те, чим душа твоя жива,
Ти обережно від усіх сховала,
Страждання, сподівання і слова,
Які іще нікому не сказала.

Хай облетіли з цвіту пелюстки,
Й не ваблять більше

смаком полуниці.

Тебе зробили крашою роки,
Чистішою, аніж вода в криниці.

До потаємного я ніжно
доторкнусь,

В надії іскру в серці запалити.
Барвінком попід ноги постелюсь,
Щоб ти змогла босоніж походити.

ЯБЛУКО ВІД ЯБЛУНІ

А ми, як ми, — святі і грішні,
Здебільш червві та гнілі.

Неначе яблука торішні,
Що розкотились по Землі.

Бува, повіриш у людину,
Кумира з неї сотвориш,
А згодом ніби ніж у спину
Отримаєш... Та не журись!

Про це колись у творі «Сон»
Кобзар писав про нас з тобою.
Святі всміхнуться із ікон:
«Які вожді, такі й герої».

УДОСВИТА

Удосвіта за мороком туману
Свої ховає річка береги.

І тіні ночі вводять у оману,
Ані телень, так тихо навкруги.

Ані шубовість, лини із карасями
Ще не бентежать воду з глибини.

Блукає темін між очеретами,
І птаство на гнізді ще бачить сні.

Уже не ніч, але іще й не ранок,
Не зайнялась ще полум'ям зоря.

У небі зірка блима наостанок,
І місяць сиву голову схиля.

СТЕЖКА

В'ється стежка, її льодь видно,
Після кладки, між берегів.

Як хотів я прожити гідно,
В колі друзів, без ворогів.

В'ється стежка понад водою,
Там, де віти гойда верба.

Все життя був би лиш з тобою,
Бо без тебе печаль, журба.

В'ється стежка між різнотрав'я,
Що барвисте, немов вінок.

Головне, що в житті бажав я,
Щоб Господь мені дав діток.

В'ється стежка поміж житами,
Де схиляються колоски.

І бідних вершин з роками,
Я хотів би в житті досягти.

В'ється стежка... В її полоні,
Я знаходжусь усе життя.

То, як лінія на долоні,
Від початку й до забуття.

ЛЮБЛЮ

Нагрів на сонці, добре відклевпав,
Косу-литовку, подругу співучу.

Не похапцем — з повагою поклав,
Бо з ранку сіно йти косити хочу.

Сіріло. Через вибалок, до лук
Стежина привела мене знайома.

Поклав бриля і взяв косу до рук,
Відчувши в пальцях

колочки оскоми.

Лицем на схід, зробивши
перший крок,

Повів косою в росяному морі.
Лягла трава рівненько у валок,

Потім іще тихесенько, по волі,
Я розпочав, неначе ритуал,
Знайому справу. Піснею дзвінкою,
Роботі в такт, коса відповіла,
Полинувши над річкою луною.

А далі, по «найждженім шляху»...
Коса дзвеніла і трава лягала.

Неначе відчуваючи жагу,
Робили руки, а душі замало...

Проїшовши, «ручку»
повернув назад,

І перший промінь сонця
в спину вдарив.

Сягнула тінь моя далеко, аж за сад,
Що спав у яблуках

і яблуками марив.

Не до щедрот. Дійшовши до кінця,
Сорочку зняв, бо трохи припікало.

А потім, піт змахнувши із лица,
Знов до роботи — сонце підганяло.

Один за одним
вправно клав валки,

Бо для душі косив —
не для порядку.

У пам'яті спливили мої дядьки,
Що вчили, щоб тримав

косу на «п'ятку».

Махав собі — далось не відразу:
Коса встрявала, рухалась

невправно.

Запам'яталась батька
мудра фраза —

З любов'ю треба ставитись
до справи.

І я замріявся в цім Раю ранковім,
Усім еством відчувши насолоду.

Було душі і тілу так чудово —
Спасибі Господу,
що пити дав свободу.

Сміялось сонце, вже потали роси.
Я спохватився — косу підмантачив,

Потер долоні, глянув на покоси,
Води напившись,
добре, що завбачив,

Та взяв бриля.

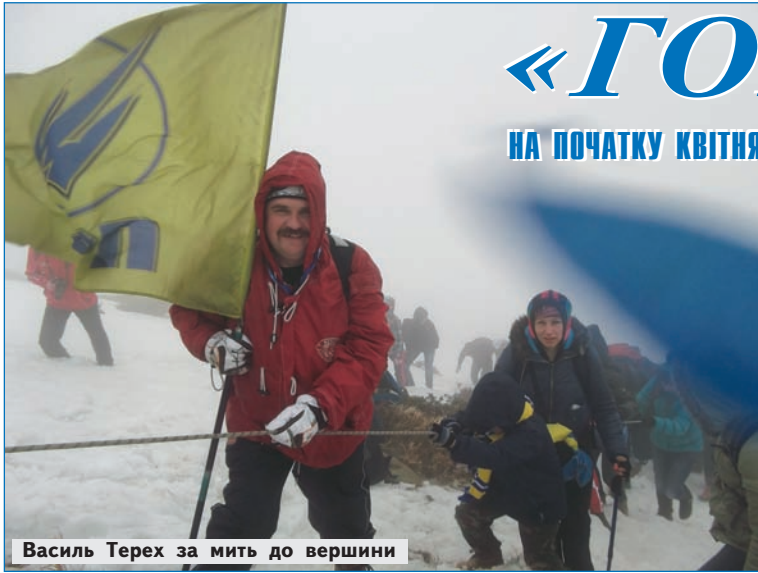
І доки мав можливість,
Достриг маленький клаптик

травостою.

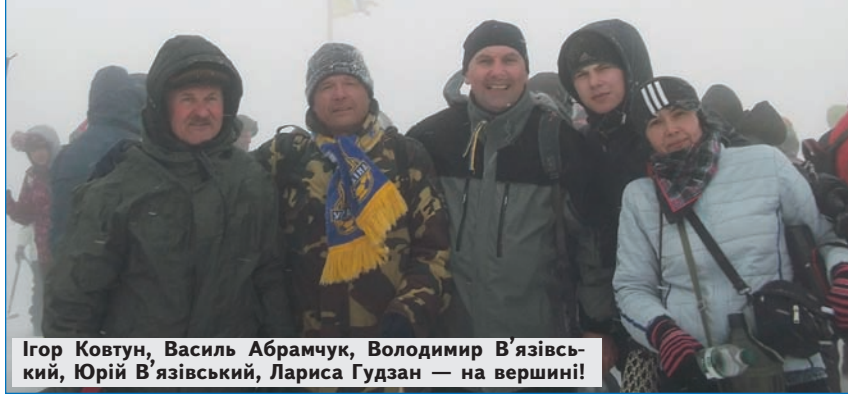
Зібрав усе, оглядівсь бережливо,
Бо все своє завжди ношу з собою.

«ГОВЕРЛЯНА – 2014»

НА ПОЧАТКУ КВІТНЯ ВІДБУЛОСЯ 50-те – ЮВІЛЕЙНЕ СХОДЖЕННЯ НА НАЙВИЩУ ВЕРШИНУ УКРАЇНСЬКИХ КАРПАТ

Василь Терех за мить до вершини

Ігор Ковтун, Василь Абрамчук, Володимир В'язівський, Юрій В'язівський, Лариса Гудзан — на вершині!

Митець зі Львова Ігор Копчик

«ГОВЕРЛЯНА-2014» – ОСОБЛИВА ПОДІЯ: ПРИСВЯЧЕНА 200-РІЧЧЮ ТАРАСА ШЕВЧЕНКА, 50-РІЧЧЮ ПЕРШОГО МАСОВОГО СХОДЖЕННЯ НА ГОВЕРЛУ, ВІШАНУВАННЮ ТУРИСТІВ ТА АЛЬПІНІСТІВ ЛЬВІВЩИНИ, ЯКІ БУЛИ ОРГАНІЗАТОРАМИ ТА УЧАСНИКАМИ ПЕРШИХ СХОДЖЕНЬ, І ПАМ'ЯТІ ГЕРОЇВ НЕБЕСНОЇ СОТНІ.

Похід здійснювався через Карпатський національний природний парк та урочище «Заросляк» з боку Ворохти Івано-Франківської області. Спеціально організований потяг «Львів-Ворохта» налічував аж 10 вагонів: стільки бажуючих зголосилося на участь у поході. Крім українських мандрівників, як

завжди, були і польські.

Організатори сходження — Управління молоді та спорту Львівської обласної держадміністрації за активної підтримки Львівської обласної федерації спортивного туризму та туристсько-альпіністського центру «Скеля».

...Говерла з'явилась на мить з-під пелени туману, наче підморгнула спраглим до пригод волоцюгам, і знову заховалась: «Я — на місці... Хочете — ходіть...». Сонечко також блиснуло, подаючи надію, але з кожним кроком сходження все більше ставало туману і вітру, а над безмежно гарним і мальовничим гірським простором весело крутився лататий сніг. У долині земля вже завітчана розмаїтими первоцвітами, особливо крокусами, а чим вище, тим більше снігу. Правда, у минулі роки сніг лежав від самої Ворохти і в горах був метровою шару,

а зараз дорога мандрівника лежить через кущі і голе каміння. Тільки ближче до Малої Говерли снігу вже достатньо.

Вітер був такої сили, що сам себе не чуєш, а туман не давав змоги бачити перед собою далі кількох кроків. Строката стрічка невтомних пішоходів рухалась крізь ці випробування, все ж відчуваючи прихильність вершини, яка «дозволила» підкорити себе. Але якщо хтось вважає, що підкорив Говерлу, то помиляється: наша прекрасна Говерла в черговий раз підкорила кожного, хто піднявся до неї! Підкорила, захопила і заворожила! Це ж — Говерла!..

Ювілейне сходження було урочистим і пам'ятним. На вершині, хоч вітер і туман трохи дощуляли, але й підсилювали відчуття перемоги, мандрівники стали тісним кільцем. Звучали привітання, молитва і Гімн України. Звучали так, що серце раділо і плакало від переповнених почуттів. Читали Шевченка, палили лампадки, поминали Героїв і славили неньку Україну. Часи випробувань

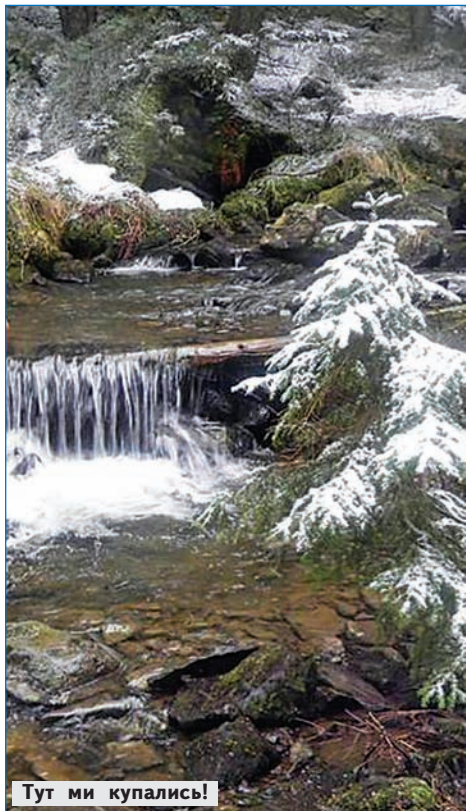
минуть і ми після важких втрат і переосмислення багатьох звичних речей зрозуміємо і оцінимо наші життєві перемоги. А сходження на Говерлу також є перемогою, якою пишається кожен, хто піднявся на вершину!

Спуск був непростим, вітер ніби вирішив показати всю свою силу, а може, то була його нестримна радість за всіх, хто піднявся до омріяної височини... У долині було тихіше. Знайшлися охочі до холодної купелі у Пруті: видовище захоплююче, а відчуття — феєричні!

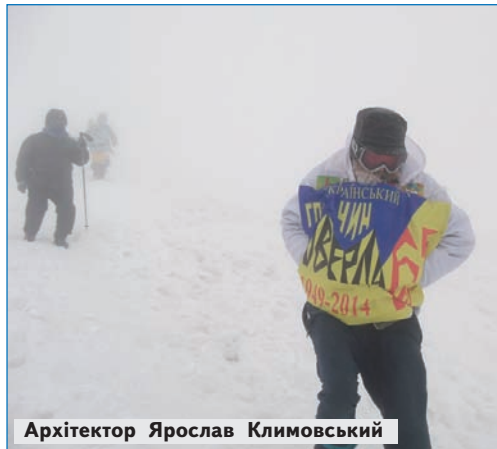
Організатори на урочистій лінійці вже перед відправленням потяга до Львова відзначили ветеранів сходження, які були учасниками першої «Говерляни». Нагородили найстаршого і наймолодшого мандрівника — підкорювача вершини. Найстарший — Мирослав Герцик (78 років), перший віце-президент НОК України, відомий кібернетик зі Львова, один із перших підкорювачів Говерли у 1964 році, а наймолодший — Олег Гарькавий (8 років), школяр зі Львова, який вже вдруге разом з мамою Олесею бере участь у сходженні на Говерлу. Відзначили організації, які найактивніше і найбільшим складом взяли участь у поході. Всім вручили пам'ятні посвідчення учасника сходження.

«Говерляна — 2014» успішно відбулася! А Говерла, оповита туманом і снігом, вабить до себе нових мандрівників!

Віра ОЛЕШ

Тут ми купались!

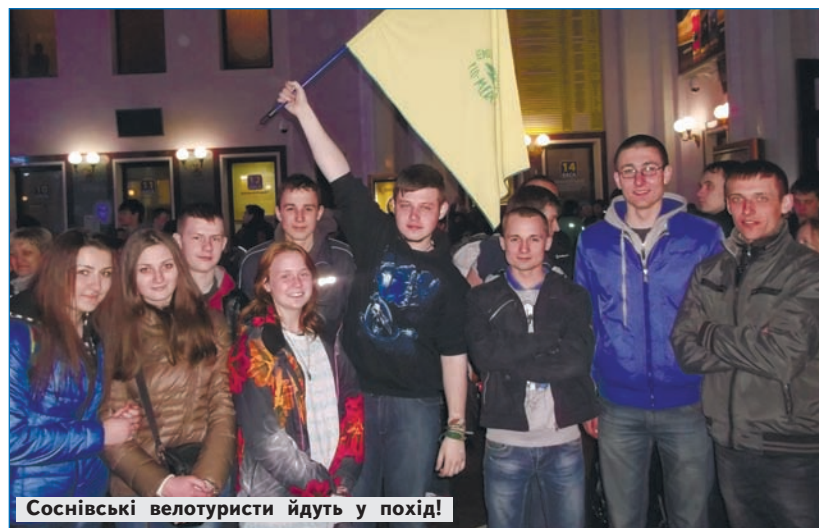
Архітектор Ярослав Климовський

А на схилі — крокуси...

...і солодкі ягоди

Соснівські велотуристи йдуть у похід!

Нагородили наймолодшого учасника сходження. Олег Гарькавий, 8 років, м. Львів

А У НАС...

ДО КРИМУ ХОЧУТЬ ПОВЕРНУТИ «ТРАДИЦІЙНИХ РОСІЙСЬКИХ ВІДПОЧИВАЮЧИХ»

У нинішньому курортному сезоні Крим мають відвідати понад 8 мільйонів туристів, в основному чекають на відпочиваючих з Росії і країн СНД, повідомив самопроголошений голова Держради Республіки Крим Володимир Константинов на засіданні постійної комісії з санаторно-курортних питань, повідомляє «РИА Новості».

«Перед нами стоять два завдання. Перше — цифра відпочиваючих у Криму повинна скласти близько 8 мільйонів осіб, друге — всі наші пансіонати, санаторії та об'єкти приватного розміщення повинні бути повністю заповнені», — сказав спікер. При цьому він підкреслив, що нинішній курортний сезон буде принципово іншим, ніж попередній. Якщо раніше основний турпотік відпочива-

ючих до Криму був з України, то тепер, за його словами, «необхідно повернути традиційних російських відпочиваючих». Константинов доручив усім профільним міністерствам вже зараз зайнятися іміджевою політикою кримських курортів та підвищенням якості сервісу. «Весь комплекс повинен бути готовий до сезону, і ми повинні здивувати всіх якістю послуг», — зазначив Константинов.

ТИМ ЧАСОМ...

ПУТИН: В КРЫМУ РАНЬШЕ ОТДЫХАЛИ ПЬЯНИЦЫ-ШАХТЕРЫ, А ТЕПЕРЬ БУДУТ РУССКИЕ НИЩИЕ...

Російський президент Володимир Путін заявив, що в Криму, в отличие от Сочи, інфраструктура рассчитана на туристів с низким уровнем доходов. Об этом он сказал в четверг 17 апреля в эфире «Прямой линии с президентом РФ».

«К сожалению, материально-техническая база предприятий отдыха, санаториев, курор-

тов Крыма пришла в упадок. Наши специалисты, которые посещали Крым, знакомились с этими предприятиями, с этими базами отдыха, домами отдыха, санаториями, пришли к выводу, что по российским санитарно-эпидемиологическим нормам их даже нельзя на сегодняшний день, некоторые из них во всяком случае, использовать для проживания людей. На вопрос, как же здесь люди отдыхали, — стыдно сказать, но ответ такой странный, — говорят: «Ну чего там, шахтёры приезжали, им всё равно, они махнут там полстакана — и на пляж»...

«В Крыму и Сочи должны быть разные категории отдыхающих. В Сочи построены отели мирового класса, в которых цену ниже некоторого уровня понизить будет экономически нецелесообразно. В Крыму инфраструктура рассчитана на туристов с невысоким уровнем доходов», — так Путин описал планы использования курортов.

ОФОРМИТИ ПЕРЕДПЛАТУ на всеукраїнську загальнополітичну і літературно-художню газету «Кримська світлиця» та інші культурологічні видання ДП «Національне газетно-журнальне видавництво» (газету «Культура і життя», журнали «Українська культура», «Український театр», «Театральні-концертний Київ», «Музика», «Пам'ятки України: історія та культура») можна в будь-якому поштовому відділенні зв'язку України. У країнах далекого зарубіжжя оформити передплату на ці видання можна через сайт www.presa.ua на сторінці «Передплата On-Line». Передплатити та придбати окремі примірники видань в електронній версії можна за адресою — <http://presspoint.ua/>. Така послуга доступна в будь-якій країні світу. Довідки за тел.: (044) 498-23-64; e-mail: nvu.kultura.porhun@gmail.com